

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

OTRAIS IZDEVUMS

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

LABĀKA POLITIKA LABĀKAI DZĪVEI

Ne šis dokuments, ne tajā iekļautās kartes neskar nevienas teritorijas statusu vai suverenitāti, starptautiski noteiktās robežas un norobežojumus un nevienas teritorijas, pilsētas vai apgabala nosaukumu.

Lūdzam atsaukties uz šo publikāciju šādi:

ESAO (2013), ESAO *Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām*. Otrais izdevums, OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.17S7/97S92641S5050-en>

ISBN 978-92-64-18501-2 (iespiestā
versija),
ISBN 978-92-64-18505-0 (PDF)

Izmantotā fotogrāfija: vāks © *Hemera/Thinkstock*.

ESAO publikāciju kļūdu labojums tiešsaistē ir pieejams: www.oecd.org/publishing/corrigenda. Otrais izdevums

2012. gada novembrī © ESAO 2013

ESAO saturu drīkst kopēt, lejupielādēt un drukāt savām vajadzībām, un izvilkumus no ESAO publikācijām, datubāzēm un multivides produktiem var iekļaut citos dokumentos, prezentācijās, blogos, tīmekļa vietnēs un mācību materiālos ar nosacījumu, ka tiek sniegta atbilstoša atsauce uz ESAO kā avotu un autoritātes īpašnieku. Publiskas vai komerciālas izmantošanas vai tulkošanas tiesību pieprasījumi jāiesniedz rights@oecd.org. Pieprasījumi atļaujām izgatavot šā materiāla daļu fotokopijas publiskai vai komerciālai izmantošanai jāadresē tieši Autoritātes atļauju centram (CCC), tos nosūtot uz e-pasta adresi info@copyright.com, vai *Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC)*, to nosūtot uz e-pasta adresi contact@cfcopies.com.

Priekšvārds

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izraķteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām ("vadlīnijas") ir pirmais piemērs, kas raksturo valsts atbalstītu vairāku ieinteresēto personu sadarbības iniciatīvu par to, kā atbildīgi pārvaldīt izraķteņu piegādes ķēdes no konfliktu skartām teritorijām. To mērķis ir palīdzēt uzņēmumiem ievērot cilvēktiesības un ar izraķteņu ieguvī neveicināt konfliktus. Šīs vadlīnijas ir paredzētas arī pārredzamu izraķteņu piegādes ķēžu atbalstīšanai un ilgtspējīgas korporatīvās iesaistes sekmēšanai izraķteņu nozarē, lai dotu valstīm iespēju izmantot izraķteņus un novērstu situācijas, kurās izraķteņu ieguve un tirdzniecība kļūst par konflikta avotu, izraisa cilvēktiesību pārkāpumus un nedrošību. Ar papildinājumiem par alvu, tantalu, volframu un zeltu šīs ESAO vadlīnijas sniedz uzņēmumiem pilnīgu informāciju par to, kā iegūt izraķteņus atbildīgi, lai tirdzniecība ar tiem sekmētu mieru un attīstību, nevis konfliktus.

Vadlīnijas ir izstrādātas, padziļināti iesaistoties daudzām ieinteresētām personām no ESAO un 11 valstīm, kas piedalās Lielo ezeru reģiona starptautiskajā konferencē (ICGLR)— Angolas, Burundi, Centrālāfrikas Republikas, Kongo Republikas, Kongo Demokrātiskās Republikas, Kenijas, Ruandas, Sudānas, Tanzānijas, Ugandas un Zambijas —, nozares uzņēmumiem, pilsoniskajai sabiedrībai, kā arī ANO ekspertu grupai ar KDR saistītos jautājumos. Lai izstrādātu šīs vadlīnijas un abus papildinājumus, notika piecas apspriedes, kurās piedalījās daudzas ieinteresētās personas, un četras no tām notika Parīzē 2009. gada decembrī un 2010. gada aprīlī, kā arī 2011. gada maijā un novembrī. Kopīga ICGLR un ESAO apspriede notika Nairobi 2010. gada septembrī, un tajā bija pārstāvēta arī Brazīlija, Malaizija un Dienvidāfrika. Tādēļ šīs vadlīnijas ir vērstas uz praksi, un tajās uzsvērtas konstruktīvas sadarbības metodes sarežģītu problēmu risināšanā.

Ar ANO Drošības padomes rezolūciju 1952 (2010) [S/RES/1952(2010)] tika atbalstīta to pienācīgas pārbaudes ieteikumu tālāka virzība, kuri iekļauti gala ziņojumā, ko atbilstoši ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijām izstrādājusi ANO ekspertu grupa ar Kongo Demokrātisko Republiku saistītos jautājumos.

Šīs vadlīnijas ir apstiprinājusi ESAO leguldījumu komiteja un ESAO Attīstības palīdzības komiteja, kā arī 11 valstis, kas piedalās Lielo ezeru reģiona starptautiskajā konferencē, 2010. gada 15. decembrī pieņemtajā Lusakas deklarācijā. ESAO leteikumu pienācīgas pārbaudes vadlīnijām Padome ministru līmenī pieņēma 2011. gada 25. maijā un pēc tam to grozīja 2012. gada 17. jūlijā, lai iekļautu atsauci uz Papildinājumu par zeltu. Kaut arī ieteikums nav juridiski saistošs, tas atspoguļo ESAO dalībvalstu un arī ieteikumam pievienojušos valstu, kas nav ESAO dalībvalstis, kopīgo nostāju un politisko apņemšanos.

Saturs

Padomes ieteikumi pienācīgas pārbaudes vadlīnijām attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām	7
ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām	11
Ievads	12
Kas ir pienācīga pārbaude derīgo izrakteņu piegādes ķēdē, un kādēļ tā vajadzīga	13
Kam būtu jāveic pienācīga pārbaude	15
Vadlīniju struktūra	16
Vadlīniju raksturs	16
I pielikums. Piecpakāpju satvars riskā balstītai pienācīgai pārbaudei izrakteņu piegādes ķēdē	17
II pielikums. Piegādes ķēdes paraugprakse atbildīgām globālajām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām	20
III pielikums. Ieteicamie riska mazināšanas pasākumi un rādītāji mērījumu uzlabošanai	25
Papildinājums par alvu, tantalu un volframu	31
Joma un definīcijas	32
Sarkanie karodziņi, kas ierosina šā papildinājuma piemērošanu	33
1. DARBĪBA. Stablu uzņēmuma pārvaldības sistēmu izveide	36
2. DARBĪBA. Risku apzināšana un novērtēšana piegādes ķēdē	41
3. DARBĪBA. Stratēģijas izstrāde un īstenošana apzināto risku novēršanai	44
4. DARBĪBA. Neatkarīgas trešās personas veikta revīzija attiecībā uz kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi	47
5. DARBĪBA. Ikgadēja ziņošana par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi	52
Papildinājuma pielikums. Norādījumi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmuma riska novērtēšanai	54
Papildinājums par zeltu	61
Ievads un joma	62
Definīcijas	65
1. DARBĪBA. Stablu uzņēmuma pārvaldības sistēmu izveide	72

2. DARBĪBA. Risku apzināšana un novērtēšana piegādes ķēdē	78
3. DARBĪBA. Stratēģijas izstrāde un īstenošana apzināto risku novēršanai	99
4. DARBĪBA. Neatkarīgas trešās personas veikta revīzija attiecībā uz attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes praksi	106
5. DARBĪBA. Ikgadēja ziņošana par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi	111
Papildinājuma pielikums. Ieteicamie pasākumi saimniecisko un izaugsmes iespēju radīšanai nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķteņu ieguvējiem	114
Attēli	
Riski alvas, tantala un volframa piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām	35
Riski zelta piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām	71

Padomes ieteikums pienācīgas pārbaudes vadlīnijām attiecībā uz atbildīgām izraktenū piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām¹

Ar grozījumiem, kas izdarīti 2012. gada 17. jūlijā

PADOME,

ņemot vērā 1960. gada 14. decembra Konvencijas par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju 5.panta b) apakšpunktu;

ņemot vērā Pamatnostādnes daudz nacionāliem uzņēmumiem, kas iekļautas Deklarācijā par starptautiskiem ieguldījumiem un daudz nacionāliem uzņēmumiem;

atgādinot, ka valdībām, kuras ieteic ievērot Pamatnostādnes daudz nacionāliem uzņēmumiem, un attīstības kopienai ir kopīgs mērķis veicināt atbildīgas uzņēmējdarbības principus un standartus;

konstatējusi, ka atbildīgai izraktenū ieguvei ir gan attīstības, gan uzņēmējdarbības aspekti;

ņemot vērā 2006. gadā pieņemto ieguldījumu politikas satvaru, kura mērķis ir piesaistīt privātos ieguldījumus tā, lai sekmētu stabilu ekonomikas izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību;

atgādinot Attīstības palīdzības komitejas darbu starptautiskās iesaistes jomā nestabilās valstīs ar mērķi nepieļaut kaitējumu, ko varētu radīt iesaiste nestabilā un konflikta skartā vidē, tostarp¹

principus lietderīgai starptautiskai iesaistei nestabilās valstīs un situācijās, kuri apstiprināti augsta līmeņa sanāksmē 2007. gada 3.–4. aprīlī;

atgādinot starptautiskās kopienas centienus sadarboties cīņā pret korupciju, tostarp pieņemot ESAO Konvenciju par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos un ANO Pretkorupcijas konvenciju;

atzīstot, ka valdības, starptautiskās organizācijas un uzņēmumi katrs var izmantot

---

1 Ieteikuma pieņemšanas laikā Brazīlija ir sniegusi šādu paziņojumu: "Pievienojoties šim ieteikumam, Brazīlija izprot, ka pienācīgas pārbaudes vadlīnijas ir izstrādātas, pamatojoties uz pieredzi Lielo ezeru reģionā Āfrikā. Brazīlija uzskata, ka uzņēmumiem, nosakot, vai citas darbības zonas ir uzskatāmas par konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām, būtu pienācīgi jāņem vērā attiecīgie ANO lēmumi, tostarp ANO Drošības padomes rezolūcijas."

savu attiecīgo kompetenci un funkcijas, lai sekmētu to, ka tirdzniecība ar dabas resursiem un ieguldījumi tajos ir izdevīgi sabiedrībai kopumā;

ņemot vērā starptautiskās kopienas, jo īpaši Lielo ezeru reģiona starptautiskās konferences, centienus apkarot dabas resursu nelikumīgu izmantošanu konfliktu skartās un augsta riska teritorijās;

atzīstot, ka konfliktu skartās un augsta riska teritorijās notiek dabas minerālresursu izmantošana ievērojamā apjomā un ka uzņēmumi, kas tos iegūst šajās teritorijās vai tieši darbojas tajās, var saskarties ar lielāku konflikta veicināšanas risku;

atzīmējot, ka pienācīga pārbaude atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām ir nepārtraukts, proaktīvs un reaktīvs process, ar kuru uzņēmumi var nodrošināt to, ka tie ievēro cilvēktiesības un neveicina konfliktus;

ņemot vērā ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (turpmāk — “vadlīnijas”), kas izstrādātas sadarbībā ar Lielo ezeru reģiona starptautisko konferenci un ko apstiprinājusi Ieguldījumu komiteja un Attīstības palīdzības komiteja;

ņemot vērā Papildinājumu par alvu, tantalu un volframu un Papildinājumu par zeltu, kuri ir vadlīniju neatņemama sastāvdaļa, un norādot to, ka nākotnē vadlīnijām var pievienot arī papildinājumus par citiem izrakteņiem;

atzīmējot, ka šīs vadlīnijas paredz darbības, kuras uzņēmumiem būtu jāveic, lai apzinātu un risinātu faktiskos vai iespējamos riskus, tādējādi novēršot vai mazinot negatīvo ietekmi, kas saistīta ar šo uzņēmumu darbību vai attiecībām, un vienlaikus atzīstot, ka tās ir jāpiemēro elastīgi atkarībā no konkrētajiem apstākļiem un tādiem aspektiem kā uzņēmuma lielums, darbības vieta, konkrētās valsts situācija un iesaistīto produktu vai pakalpojumu nozare un raksturs;

atzīstot, ka saistībā ar šā ieteikuma II pielikumā uzskaitīto izrakteņu ieguvi, pārvadāšanu vai tirdzniecību nedrīkst pieļaut iecietību pret nopietniem pārkāpumiem, jo īpaši pret sievietēm un bērniem;

pēc Ieguldījumu komitejas paplašinātās sesijas (kurā piedalījās arī Deklarācijai par starptautiskiem ieguldījumiem un daudznacionāliem uzņēmumiem pievienojušās valstis, kas nav ESAO dalībvalstis) un Attīstības palīdzības komitejas priekšlikuma;

IETEIC valstīm (gan ESAO dalībvalstīm, gan pārējām valstīm), kas ir pievienojušās Deklarācijai par starptautiskiem ieguldījumiem un daudznacionāliem uzņēmumiem, aktīvi veicināt to, lai šīs vadlīnijas ievērotu uzņēmumi, kas darbojas minēto valstu teritorijā vai no tās un iegūst izrakteņus no konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām, ar mērķi nodrošināt to, ka šie uzņēmumi ievēro cilvēktiesības, atturas no konfliktu veicināšanas un sekmīgi veicina ilgtspējīgu, taisnīgu un efektīvu attīstību;

IETEIC jo īpaši valstīm (gan ESAO dalībvalstīm, gan pārējām valstīm), kas ir pievienojušās Deklarācijai par starptautiskiem ieguldījumiem un daudznacionāliem uzņēmumiem, veikt pasākumus, aktīvi atbalstot to, ka korporatīvās pārvaldības sistēmās tiek integrēts piecpakāpju satvars riskā balstītai pienācīgai pārbaudei izrakteņu piegādes

ķēdē, pienācīgi ņemot vērā piegādes ķēdes paraugpraksi, kas attiecīgi iekļauti šā ieteikuma I un II pielikumā un ir šā ieteikuma neatņemama sastāvdaļa;

IETEIC valstīm (gan ESAO dalībvalstīm, gan pārējām valstīm), kas ir pievienojušās Deklarācijai par starptautiskiem ieguldījumiem un daudznacionāliem uzņēmumiem, ar ESAO atbalstu, tostarp izmantojot tās darbību ANO un starptautiskajās attīstības organizācijās, nodrošināt, lai šīs vadlīnijas tiktu iespējami plaši izplatītas un lai tās aktīvi izmantotu citas ieinteresētās personas, tostarp profesionālās apvienības, finanšu iestādes un pilsoniskās sabiedrības organizācijas;

AICINA citas valstis, kas nav pievienojušās deklarācijai, pienācīgi ievērot un pievienoties šim ieteikumam;

UZDOD ieguldījumu komitejai un Attīstības palīdzības komitejai uzraudzīt šā ieteikuma īstenošanu un sniegt ziņojumu Padomei ne vēlāk kā trīs gadus pēc tā pieņemšanas un attiecīgi arī pēc tam.

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

Ievads

Konfliktu skartās un augsta riska teritorijās uzņēmumi, kas iesaistīti izrakteņu ieguvē un tirdzniecībā ar tiem, spēj radīt ienākumus, izaugsmi un labklājību un nodrošināt iztikas līdzekļu saglabāšanu un vietējās attīstības veicināšanu. Šādās situācijās uzņēmumi var būt pakļauti riskam, ka tie veicina vai ka tos saista ar būtisku negatīvu ietekmi, tostarp nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem un konfliktiem.

Šīs vadlīnijas nodrošina satvaru, kā veikt detalizētu pienācīgu pārbaudi, kas ir pamatā alvas, tantala, volframa, to rūdu un izrakteņu atvasinājumu un zelta (turpmāk — “izrakteņi”)¹ atbildīgai globālo piegādes ķēžu pārvaldībai. Šo vadlīniju mērķis ir palīdzēt uzņēmumiem ievērot cilvēktiesības un izvairīties no konfliktu veicināšanas, pieņemot lēmumus par ieguvu, tostarp izvēloties piegādātājus. Šādā veidā vadlīnijas palīdzēs uzņēmumiem sekmēt ilgtspējīgu attīstību un atbildīgi izmantot ieguves avotus konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, vienlaikus radot labvēlīgus apstākļus konstruktīvai iesaistei ar piegādātājiem. Paredzēts, ka šīs vadlīnijas kalpos par vienotu modeli visiem piegādātājiem un citām ieinteresētajām personām izrakteņu piegādes ķēdē un visās nozares virzītājās shēmās, kuras var tikt izstrādātas, lai izskaidrotu prasības attiecībā uz atbildīgas izrakteņu piegādes ķēdes pārvaldības raksturu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas sadarbībā starp valdībām, starptautiskām organizācijām, nozari un pilsonisko sabiedrību, lai sekmētu pārskatatbildību un pārredzamību izrakteņu piegādes ķēdēs no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.²

Konfliktu skartas un augsta riska teritorijas

Konfliktu skartas un augsta riska teritorijas raksturo bruņoti konflikti, vispārēja vardarbība vai citi kaitējuma riski cilvēkiem. Bruņots konflikts var izpausties dažādos veidos, piemēram, kā starptautiska vai nestarptautiska rakstura konflikts, kurā var iesaistīties divas vai vairākas valstis, vai arī tas var būt atbrīvošanās karš, nemieri, pilsoņu karš utt. *Augsta riska teritorijas* var būt teritorijas, kurās valda politiska nestabilitāte vai represijas, institucionāls vājums, nedrošība, civilās infrastruktūras sabrukums un vispārēja vardarbība. Šādas teritorijas bieži vien raksturo plaši cilvēktiesību pārkāpumi un valsts vai starptautisko tiesību pārkāpumi.

2 No šo vadlīniju jomas ir izslēgti metāli, par kuriem pamatoti var pieņemt, ka tie tiks pārstrādāti. Pārstrādāti metāli ir reģenerēti galapatēriņa vai pēclietošanas produkti vai apstrādāti metāllūžņi, kas radušies produktu ražošanā. Pārstrādāti metāli ir arī liekie, novecojušie, bojātie un lūžņu tipa metāla materiāli, kas satur attīrītus vai apstrādātus metālus, kas ir piemēroti pārstrādei alvas, tantala, volframa un/vai zelta ražošanā. Daļēji apstrādāti, neapstrādāti izrakteņi vai blakusprodukti no citām rūdām nav pārstrādāti metāli.

Kas ir pienācīga pārbaude izrakteņu piegādes ķēdē, un kādēļ tā vajadzīga

Pienācīga pārbaude ir nepārtraukts, proaktīvs un reaktīvs process, kurā uzņēmumi var pārliecināties, vai tie ievēro cilvēktiesības un neveicina konfliktus³. Pienācīga pārbaude var arī palīdzēt uzņēmumiem nodrošināt, ka tie ievēro starptautiskās tiesības un valsts tiesību aktus, tostarp tos, kas reglamentē izrakteņu nelikumīgu tirdzniecību un ANO sankcijas. Riskā balstīta pienācīga pārbaude attiecas uz darbībām, kuras būtu jāveic uzņēmumiem, lai apzinātu un risinātu faktiskos vai iespējamos riskus un tādējādi būtu iespējams novērst vai mazināt negatīvo ietekmi, kas saistīta ar šo uzņēmumu darbību vai lēmumiem par ieguvu.

Šajās vadlīnijās "riski" ir definēti saistībā ar uzņēmuma darbības iespējamo negatīvo ietekmi, kas izriet no paša uzņēmuma darbības vai attiecībām ar trešām personām, tostarp piegādātājiem un citiem piegādes ķēdes dalībniekiem. Negatīva ietekme var būt kaitējums cilvēkiem (*t. i.*, ārējā ietekme) vai kaitējums uzņēmuma reputācijai vai tā juridiska atbildība (*t. i.*, iekšējā ietekme) vai tās abas. Šādas iekšējās un ārējās ietekmes bieži vien ir savstarpēji saistītas, kad ārēju kaitējumu papildina kaitējums reputācijai vai juridiskas atbildības iestāšanās.

Uzņēmums novērtē risku, apzinot savas darbības un attiecību faktiskos apstākļus un izvērtējot šos faktus attiecībā pret attiecīgiem standartiem, kas paredzēti valsts un starptautiskajās tiesībās, starptautisko organizāciju ieteikumos par atbildīgu uzņēmējdarbību, valsts atbalstītos rīkos, brīvprātīgās privātā sektora iniciatīvās un uzņēmuma iekšējā praksē un sistēmās. Šī metode palīdz arī samērot pienācīgu pārbaudi, pielāgojot to uzņēmuma darbības mērogam vai attiecībām piegādes ķēdē.

Uzņēmumiem riskus izrakteņu piegādes ķēdēs var radīt apstākļi, kuros notiek izrakteņu ieguve, tirdzniecība vai darbības ar tiem un kuriem *to rakstura dēļ* ir lielāks risks izraisīt būtisku negatīvu ietekmi, piemēram, finansēt konfliktu vai uzkurināt, atvieglot vai saasināt konflikta situāciju. Neraugoties uz sadrumstaloto ražošanas procesu piegādes ķēdē un neatkarīgi no uzņēmuma nostājas vai ietekmes uz piegādātājiem, uzņēmumi nav pasargāti no riska, ka tie sekmēs vai tiks saistīti ar negatīvu ietekmi, kas rodas dažādās vietās izrakteņu piegādes ķēdē. Šā iemesla dēļ uzņēmumiem būtu jāveic pamatoti pasākumi un godprātīgi jācenšas veikt pienācīgu pārbaudi, lai apzinātu un novērstu vai mazinātu riskus, ka negatīvā ietekme būs saistīta ar izrakteņu ieguves apstākļiem un attiecībām ar piegādātājiem, kuri darbojas konfliktu skartās vai augsta riska teritorijās.

---

3 OECD (2011), *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*, OECD, Paris; OECD (2006), *OECD Risk Awareness Tool for Multinational Enterprises in Weak Governance Zones*, OECD, Paris; and, *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework (Report of the Special Representative of the Secretary-General on the Issue of Human Rights and Transnational Corporations and other Business Enterprises, John Ruggie, A/HRC/17/31, 21 March 2011)*.

Izrakteņu piegādes ķēde

Procesā, kurā minerālizevielas tiek nogādātas patēriņa tirgū, iesaistās daudzi dalībnieki, un parasti šis process ietver ieguvu, pārvadāšanu, darbības ar minerālizeviелām, tirdzniecību, apstrādi, kausēšanu, attīrīšanu un leģēšanu, galaprodukta ražošanu un pārdošanu. Termins “piegādes ķēde” attiecas uz sistēmu, ko veido visas darbības, organizācijas, dalībnieki, tehnoloģijas, informācija, resursi un pakalpojumi, kas iesaistīti izrakteņu pārvietošanā no raktuvēm “lejup” līdz to iekļaušanai galaproduktā, ko saņem galapatērētāji.

Praksē pienācīga pārbaude galvenokārt ir saistīta ar darbībām, kuras uzņēmumiem būtu jāveic, lai:

- apzinātu faktiskos apstākļus, kādos notiek ieguve, pārvadāšana, darbības ar izrakteņiem, tirdzniecība, apstrāde, kausēšana, attīrīšana un leģēšana, tādu produktu ražošana vai pārdošana, kas satur izrakteņus no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām;
- apzinātu un novērtētu visus faktiskos vai iespējamus riskus, izvērtējot faktiskos apstākļus attiecībā pret standartiem, kas noteikti uzņēmuma piegādes ķēdes praksē (skatīt piegādes ķēdes paraugpraksi II pielikumā);
- novērstu vai mazinātu apzinātos riskus, pieņemot un īstenojot riska pārvaldības plānu. Rezultātā var pieņemt lēmumu par tirdzniecības turpināšanu visu laiku, kamēr ilgst riska mazināšanas centieni, par tirdzniecības apturēšanu uz laiku, kamēr tiek pabeigta uzsāktā riska mazināšana, vai par atteikšanos no piegādātāja vai nu gadījumā, kad šie mazināšanas mēģinājumi neizdodas, vai kad uzņēmums atzīst šādu mazināšanu par neiespējamu vai riskus par nepieņemamiem.

Kam būtu jāveic pienācīga pārbaude

Šīs vadlīnijas attiecas uz visiem uzņēmumiem izrakteņu piegādes ķēdē, kuri piegādā vai izmanto alvu, tantalu, volframu un to rūdas vai izrakteņu atvasinājumus un zeltu, kas iegūti no konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām. Kaut arī pienācīgas pārbaudes veikšanai vajadzētu būt pielāgotai konkrētā uzņēmuma darbībai un attiecībām, piemēram, tā stāvoklim piegādes ķēdē, visiem uzņēmumiem būtu jāveic pienācīga pārbaude, lai pārliecinātos, vai tie neveicina cilvēktiesību pārkāpumus vai konfliktus.

Šajās vadlīnijās tiek atzīts, ka pienācīga pārbaude konfliktu skartās un augsta riska teritorijās rada praktiskas problēmas. Veicot pienācīgu pārbaudi, ir nepieciešama elastība. Pienācīgas pārbaudes rakstura un apjoma atbilstība būs atkarīga no individuāliem apstākļiem, un to ietekmēs tādi aspekti kā uzņēmuma lielums, tā darbības vieta, situācija konkrētajā valstī un iesaistīto produktu vai pakalpojumu nozare un raksturs. Šīs problēmas var risināt dažādos veidos, ietverot, bet neaprobežojoties ar:

- nozares mēroga sadarbību pienācīgas pārbaudes veikšanas spēju veidošanā;
- kopīgu izmaksu segšanu nozares ietvaros attiecībā uz konkrētiem pienācīgas pārbaudes uzdevumiem;

- piedalīšanos iniciatīvās par atbildīgu piegādes ķēdes pārvaldību⁴;
- koordināciju starp nozares dalībniekiem, kuri izmanto vienus un tos pašus piegādātājus;
- sadarbību starp augšupējās un lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem;
- partnerību veidošanu ar starptautiskajām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām;
- piegādes ķēdes paraugprakses (II pielikums) un šajās vadlīnijās minēto konkrēto pienācīgas pārbaudes ieteikumu integrēšanu esošajā praksē un pārvaldības sistēmās, uzņēmuma veiktās pienācīgas pārbaudes praksē, piemēram, iepirkumu praksē, godprātības un “pazīsti savu klientu” pienācīgas pārbaudes pasākumos un ilgtspējas, korporatīvās sociālās atbildības vai citos gada ziņojumos.

Papildus tam, ka šīs vadlīnijas nodrošina uzņēmumiem principus un procesus, tās ieteic arī pienācīgas pārbaudes procesus un procedūras, kuras būtu jāievēro topošajām nozares līmeņa piegādes ķēdes iniciatīvām, jo tās atbalsta pret konfliktiem jutīgus atbildīgus ieguves paņēmienus un var palīdzēt un papildināt visaptverošu sertifikācijas shēmu izstrādi un ieviešanu, piemēram, izstrādājot Lielo ezeru reģiona starptautiskās konferences sertifikācijas shēmu un rīkus⁵.

Vadlīniju struktūra

Šīs vadlīnijas nodrošina 1) visaptverošu pienācīgas pārbaudes satvaru atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (skatīt I pielikumu); 2) izrakteņu piegādes ķēdes paraugpraksi, kas paredz kopīgu principu kopumu (skatīt II pielikumu); 3) ieteicamos riska mazināšanas pasākumus un rādītājus mērījumu uzlabošanai, ko augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var izskatīt, iespējams, saņemot atbalstu no lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem (skatīt III pielikumu); un 4) divus papildinājumus par alvu, tantalu un volframu un par zeltu, kas pielāgoti problēmām, kuras saistītas ar šo izrakteņu piegādes ķēdes struktūru. Minētie papildinājumi ietver konkrētus pienācīgas pārbaudes ieteikumus, kas izstrādāti, pamatojoties uz uzņēmumu atšķirīgo stāvokli un lomu piegādes ķēdēs. Uzņēmumiem, kuri izmanto šos izrakteņus vai to attīrītos metāla atvasinājumus, vispirms būtu jāapskata sarkanie karodziņi, kas iekļauti katrā papildinājumā, lai noteiktu, vai ir piemērojami tajos aprakstītie pienācīgas pārbaudes procesi.

Vadlīniju raksturs

Šo vadlīniju pamatā ir principi un standarti, kas iekļauti ESAO Vadlīnijās daudznacionāliem uzņēmumiem un ESAO Riska apzināšanas rīkā daudznacionāliem uzņēmumiem vājas pārvaldības zonās, un tie atbilst šiem principiem un standartiem. Tajās ir sniegti ieteikumi, kas vienlīdz paredzēti gan valdībām, gan uzņēmumiem, kuri darbojas

4 Piemēram, šādās iniciatīvās: *ITRI Supply Chain Initiative (ITSCI)*; *Conflict-Free Smelter Program developed by the Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC) and Global e-Sustainability Initiative (GeSI)*; *Conflict-Free Gold Standard, World Gold Council (2012)*; *Chain-of-Custody Certification, Responsible Jewellery Council (2012)*; *Global Reporting Initiative Supply Chain Working Group (2010)*.

5 Skatīt *ICGLR Regional Initiative against the Illegal Exploitation of Natural Resources*, www.icglr.org.

konfliktu skartās un augsta riska teritorijās vai iegūst tur izrakteņus, un sniegtas vadlīnijas par principiem un pienācīgas pārbaudes procesiem atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām atbilstoši piemērojamiem tiesību aktiem un attiecīgiem starptautiskajiem standartiem. Šo vadlīniju ievērošana ir brīvprātīga un nav juridiski saistoša.

I PIELIKUMS

Piecpakāpju satvars riskā balstītai pienācīgai pārbaudei izrakteņu piegādes ķēdē

Kaut arī konkrētās pienācīgas pārbaudes prasības un tās procesi atšķirsies atkarībā no izrakteņa veida un uzņēmuma stāvokļa piegādes ķēdē (kā izklāstīts papildinājumos par izrakteņiem), uzņēmumiem būtu jāpārskata piegādātāju izvēle un lēmumi par ieguves avotiem, integrējot savās pārvaldības sistēmās turpmāk raksturoto piecpakāpju satvaru riskā balstītai pienācīgai pārbaudei atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

1. *Stabilu uzņēmuma pārvaldības sistēmu* izveide Uzņēmumiem būtu:

- A) jāpieņem un skaidri jāinformē piegādātāji un sabiedrība par uzņēmuma praksi attiecībā uz izrakteņu piegādes ķēdi no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Šajā praksē būtu jāiekļauj standarti, kuriem atbilstoši jāveic pienācīga pārbaude saskaņā ar II pielikumā noteiktajiem piegādes ķēdes paraugprakses standartiem;
  - B) jāstrukturē iekšējā pārvaldība tā, lai atvieglotu piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi;
  - C) jāizveido kontroles un pārredzamības sistēma izrakteņu piegādes ķēdei. Tai jāparedz pārraudzības ķēde jeb izsekojamības sistēma vai augšupējās piegādes ķēdes dalībnieku identificēšana. To var īstenot, piedaloties nozares virzītās programmās;
  - D) jānostiprina uzņēmuma iesaiste ar piegādātājiem. Piegādes ķēdes prakse būtu jāiekļauj līgumos un/vai nolīgumos ar piegādātājiem. Iespēju robežās jāpalīdz piegādātājiem veidot spējas, lai varētu uzlabot pienācīgas pārbaudes rezultātus;
  - E) jāizveido uzņēmuma vai nozares mēroga sūdzību mehānisms kā agrīnās brīdināšanas riska apzināšanas sistēma.
2. *Risku apzināšana un novērtēšana piegādes ķēdē.* Uzņēmumiem būtu:
- A) jāapzina riski piegādes ķēdē, kā ieteikts papildinājumos;
  - B) jānovērtē negatīvas ietekmes riski, ņemot vērā piegādes ķēdes prakses standartus

atbilstoši II pielikumam un pienācīgas pārbaudes ieteikumus šajās vadlīnijās.

3. *Stratēģijas izstrāde un īstenošana apzināto risku novēršanai.* Uzņēmumiem būtu:

- A) jāpaziņo konstatējumi, kas gūti piegādes ķēdes riska novērtējumā, īpašam uzņēmuma augstākās vadības pārstāvim;
- B) jāizstrādā un jāpieņem riska pārvaldības plāns. Jāizstrādā riska pārvaldības stratēģija vai nu *i)* turpinot tirdzniecību visu laiku, kamēr ilgst izmērāmi riska mazināšanas centieni; vai *ii)* apturot tirdzniecību uz laiku, kamēr tiek pabeigta uzsāktā izmērāmā riska mazināšana; vai *iii)* atsakoties no piegādātāja gadījumā, kad šie mazināšanas mēģinājumi neizdodas vai uzņēmums atzīst riska mazināšanu par neiespējamu vai nepieņemamu. Lai izvēlētos pareizu stratēģiju, uzņēmumiem būtu jāpārskata II pielikums (*Piegādes ķēdes paraugprakse atbildīgām globālajām, izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām*) un jāizvērtē sava spēja ietekmēt un, ja nepieciešams, rīkoties, lai iespaidotu piegādātājus, kuri spēj visefektīvāk novērst vai mazināt apzināto risku. Ja uzņēmumi veic riska mazināšanas centienus, vienlaikus turpinot tirdzniecību vai to uz laiku apturot, tiem būtu jāapspriežas ar piegādātājiem un skartajām ieinteresētajām personām, tostarp attiecīgā gadījumā vietējās un centrālās valdības iestādēm, starptautiskajām vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām un skartajām trešām personām, un jāvienojas par izmērāma riska mazināšanas stratēģiju riska pārvaldības plānā. Uzņēmumi var izmantot *Pienācīgas pārbaudes vadlīniju* III pielikumā minētos ieteicamos pasākumus un rādītājus, izstrādājot stratēģijas konfliktu un augsta riska gadījumiem, lai riska pārvaldības plānā paredzētu to mazināšanu un pasākumu pakāpenisku uzlabošanu;
- C) jāīsteno riska pārvaldības plāns, jāuzrauga un jāizseko riska mazināšanas centienus īstenošana un jāziņo īpašam augstākās vadības pārstāvim. To var darīt sadarbībā un/vai apspriežoties ar vietējās un centrālās valdības iestādēm, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, starptautiskām vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām un skartajām trešām personām, ja riska pārvaldības plānu īsteno un uzrauga konfliktu skartās un augsta riska teritorijās;
- D) jāveic papildu faktu un riska novērtējumi attiecībā uz riskiem, ko nepieciešams mazināt, vai pēc apstākļu pārmaiņām.

4. *Neatkarīgas trešās personas veikta piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes revīzija noteiktos piegādes ķēdes punktos.* Uzņēmumiem noteiktos piegādes ķēdes punktos (norādīti papildinājumos) būtu jānodrošina neatkarīgu trešo personu veikta pienācīgas pārbaudes prakses revīzija. Šīs revīzijas var pārbaudīt, izmantojot neatkarīgu institucionalizētu mehānismu.

5. *Ziņošana par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi.* Uzņēmumiem būtu publiski

jāinformē par savu piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes praksi, un to var izdarīt, paplašinot ilgtspējas, korporatīvās sociālās atbildības vai gada ziņojumu tvērumu, lai iekļautu tajā papildu informāciju par izrakteņu piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi.

II PIELIKUMS

Piegādes ķēdes paraugprakse atbildīgām globālajām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām¹

Atzīstot, ka būtiskas negatīvas ietekmes riski var būt saistīti ar izrakteņu ieguvu, tirdzniecību, darbībā ar tiem un to eksportēšanu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, un atzīstot, ka mēs esam atbildīgi par cilvēktiesību ievērošanu un konfliktu nesaasināšanu, mēs apņemamies pieņemt, plaši izplatīt un iekļaut līgumos un/vai nolīgumos ar piegādātājiem turpmāk izklāstīto praksi, kā atbildīgi iegūt izrakteņus no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, par vienotu modeli attiecībā uz ieguves praksi, ko ietekmē konflikti, un piegādātāju riska apzināšanas procesā no ieguves vietas līdz galalietotājam. Mēs apņemamies atturēties no jebkuras rīcības, kas sekmē konflikta finansēšanu, un mēs apņemamies ievērot attiecīgās ANO rezolūcijas par sankcijām vai attiecīgā gadījumā iekšzemes tiesību aktus, ar kuriem tiek īstenotas šīs rezolūcijas.

Attiecībā uz nopietniem pārkāpumiem saistībā ar izrakteņu ieguvu, pārvadāšanu vai tirdzniecību

1. Iegūstot izrakteņus vai darbojoties konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, mēs necieļsim, nekādā veidā neizmantosim savam labumam, neveicināsim, neatbalstīsim un neatvieglosim šādus jebkuras personas veiktus pārkāpumus:
  - i) nekāda veida spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un cieņu pazemojošu rīcību;
  - ii) nekāda veida piespiedu vai obligātu darbu, proti, darbu vai pakalpojumu, ko, piedraudot ar sodu, pieprasa no jebkuras personas un ko minētā persona pati nepiedāvā brīvprātīgi;⁶
  - iii) bērnu darba jaunākās formas⁷;

6 Paredzēts, ka šī *Piegādes ķēdes paraugprakse atbildīgām globālajām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām* kalpos par vienotu modeli visiem dalībniekiem, kuri darbojas visā izrakteņu piegādes ķēdē. Uzņēmumi tiek aicināti iekļaut šo paraugpraksi savā esošajā praksē attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību, ilgtspēju vai kādu citu līdzvērtīgu alternatīvu.

7 Skatīt SDO 1999. gada Bērnu darba jaunāko formu konvenciju Nr. 182.

- iv) citus smagus cilvēktiesību pārkāpumus un ļaunprātīgu izmantošanu, piemēram, plaši izplatīto seksuālo vardarbību;
- v) kara noziegumus vai citus smagus starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumus, noziegumus pret cilvēci vai genocīdu.

Attiecībā uz nopietnu pārkāpumu riska pārvaldību

2. Mēs nekavējoties apturēsim vai izbeigsim iesaisti ar augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem, ja konstatēsim pamatotu risku, ka viņu ieguves avots ir jebkura persona, kura izdara 1. punktā minētos nopietnos pārkāpumus, vai ka viņi ir saistīti ar šādu personu.

Attiecībā uz tiešu vai netiešu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem sniegtu atbalstu⁸

3. Mēs neciešim nekādu tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, ko sniedz, izmantojot izraktenu ieguvu, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbības ar tiem vai eksportu. "Tiešs vai netiešs atbalsts" nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, ko sniedz, izmantojot izraktenu ieguvu, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbības ar tiem vai eksportu, ietver, bet neaprobežojas ar izraktenu iegādi, maksājumu veikšanu vai kādu citu loģistikas atbalsta sniegšanu vai aprikojuma nodrošināšanu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai ar tiem saistītiem subjektiem, kuri⁹:
  - i) nelikumīgi kontrolē raktuves vai kā citādi kontrolē pārvadāšanas maršrutus, izraktenu tirdzniecības vietas un augšupējās piegādes ķēdes dalībniekus¹⁰ un/vai
  - ii) iekasē nelikumīgas nodevas vai izspiež¹¹ naudu vai izraktenus raktuvju piekļuves vietās, pārvadāšanas maršrutos vai izraktenu tirdzniecības vietās un/vai
  - iii) iekasē nelikumīgas nodevas vai veic izspiešanu no starpniekiem, eksporta uzņēmumiem vai starptautiskajiem tirgotājiem.

8 Apzinot nevalstiskus bruņotus grupējumus, uzņēmumiem būtu jāizmanto attiecīgās ANO Drošības padomes rezolūcijas.

9 "Saišķīti subjekti" ir sarunu vedēji, konsolidētāji, starpnieki un citi piegādes ķēdes dalībnieki, kuri tieši strādā ar bruņotajiem grupējumiem, lai atvieglotu izraktenu ieguvu, tirdzniecību vai darbības ar tiem.

10 Raktuvju, pārvadāšanas maršrutu, izraktenu tirdzniecības vietu un augšupējās piegādes ķēdes dalībnieku "kontrolē" ir i) ieguves pārraudzība, tostarp arī piešķirot piekļuvi raktuvēm un/vai koordinējot pārdošanu lejupējā piegādes ķēdē starpniekiem, eksporta uzņēmumiem vai starptautiskajiem tirgotājiem; ii) jebkura veida piespiedu vai obligāta darba izmantošana, lai iegūtu, pārvadātu, tirgotu vai pārdotu izraktenus; vai iii) darbība direktora vai kādā citā oficiālā amatā augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumos vai raktuvēs vai netieša vai cita veida līdzdalība šādos uzņēmumos vai raktuvēs.

11 "Izspiešana" no raktuvēm, pārvadāšanas maršrutiem, izraktenu tirdzniecības vietām vai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem ir naudas summu vai izraktenu pieprasīšana, piedraudot ar vardarbību vai kādu citu sodu, ja persona tos nepiedāvā brīvprātīgi, bieži vien par to atļaujot ekspluatēt raktuves, piešķirot piekļuvi pārvadāšanas maršrutiem vai ļaujot pārvadāt, iegādāties vai pārdot izraktenus.

Attiecībā uz tieša vai netieša nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem sniegta atbalsta riska pārvaldību

4. Mēs nekavējoties apturēsim vai izbeigsim iesaisti ar augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem, ja konstatēsim pamatotu risku, ka viņu ieguves avots ir jebkura persona, kura īsteno 3. punktā minēto tiešo vai netiešo atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, vai ka viņi ir saistīti ar šādu personu.

Attiecībā uz valsts vai privātiem drošības spēkiem

5. Mēs apņemasies saskaņā ar 10. punktu izskaust tiešu vai netiešu atbalstu valsts vai privātiem drošības spēkiem, kuri nelikumīgi kontrolē raktuves, pārvadāšanas maršrutus un augšupējās piegādes ķēdes dalībniekus; nelikumīgi iekasē nodevas vai izspiež naudu vai izrakteņus raktuvju piekļuves vietās, pārvadāšanas maršrutos vai izrakteņu tirdzniecības vietās; vai nelikumīgi iekasē nodevas vai veic izspiešanu no starpniekiem, eksporta uzņēmumiem vai starptautiskajiem tirgotājiem¹².
6. Mēs atzīstam, ka valsts vai privāto drošības spēku uzdevumiem raktuvēs un/vai to apkārtnē un/vai pārvadāšanas maršrutos būtu jāaprobežojas tikai ar tiesiskuma nodrošināšanu, tostarp cilvēktiesību aizsardzību, raktuvju strādnieku, aprīkojuma un iekārtu drošības nodrošināšanu un raktuvju vai pārvadāšanas maršrutu aizsardzību pret iejaukšanos likumīgā ieguvē un tirdzniecībā.
7. Gadījumā, kad mēs vai kāds uzņēmums mūsu piegādes ķēdē nolīgs valsts vai privātus drošības spēkus, mēs apņemasies iesaistīt šos spēkus saskaņā ar Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem un prasīsim to arī no citiem. Jo īpaši mēs atbalstīsim vai veiksīm pasākumus, lai tiktu pieņemta tāda atlases prakse, kas nodrošinās, ka netiek nolīgtas fiziskas personas vai drošības spēku vienības, par kurām zināms, ka tās ir atbildīgas par smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem.
8. Mēs atbalstīsim centienus vai veiksīm pasākumus, lai iesaistītu centrālās vai vietējās iestādes, starptautiskās organizācijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, sekmējot praktiskus risinājumus, kā uzlabot pārredzamību, proporcionalitāti un pārskatatbildību maksājumos valsts drošības spēkiem par drošības nodrošināšanu.
9. Mēs atbalstīsim centienus vai veiksīm pasākumus, lai iesaistītu ar vietējām iestādēm, starptautiskajām organizācijām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām novērstu vai mazinātu negatīvo ietekmi, kas saistīta ar valsts vai privāto drošības spēku klātbūtni raktuvēs, uz neaizsargātām grupām, jo īpaši nerūpnieciskiem izrakteņu ieguvējiem, ja izrakteņus piegādes ķēdē iegūst no nerūpnieciskiem vai maza apjoma izrakteņu ieguvējiem.

¹² "Tiešs vai netiešs atbalsts" neattiecas uz likumīgi nepieciešamajiem atbalsta veidiem, tostarp likumīgajiem nodokļiem, maksām un/vai atlīdzību, ko uzņēmumi maksā valdībai valstī, kurā tie darbojas (skatīt turpmāk 13. punktu par šādu maksājumu izpaušanu).

Attiecībā uz valsts vai privāto drošības spēku radītā riska pārvaldību

10. Atbilstoši uzņēmuma konkrētajam stāvoklim piegādes ķēdē mēs nekavējoties izstrādāsim, pieņemsim un īstenojam riska pārvaldības plānu kopā ar augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem un citām ieinteresētām personām, lai novērstu vai mazinātu risku, ko rada tiešs vai netiešs atbalsts valsts vai privātiem drošības spēkiem, kā norādīts 5. punktā, ja apzināsim, ka šāds pamatots risks eksistē. Šādos gadījumos mēs apturēsim vai izbeigsim iesaisti ar augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem, ja riska mazināšanas mēģinājumi neizdosies sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas¹³. Ja mēs apzināsim pamatotu risku attiecībā uz darbībām, kas neatbilst 8. un 9. punktam, tad reaģēsim tādā pašā veidā.

Attiecībā uz kukuļošanu un izrakteņu izcelsmes nepareizu norādīšanu krāpšanas nolūkā

11. Mēs nepiedāvāsim, nesolīsim, nedosim un nepieprasīsim kukuļus un pretosimies kukuļu pieprasīšanai nolūkā noslēpt vai maskēt izrakteņu izcelsmi, nepareizi norādīt nodokļus, maksas un atlīdzības, kas tiek izmaksātas valdībām, lai varētu iegūt un tirgot izrakteņus, veikt darbības ar tiem, pārvadāt un eksportēt tos¹⁴.

Attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju

12. Mēs atbalstīsim centienus vai veiksīm pasākumus, lai sekmētu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas efektīvu izskaušanu, ja konstatēsim pamatotu risku, ka varētu notikt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, kas izriet no tādu izrakteņu ieguves, tirdzniecības, darbībām ar tiem, pārvadāšanas vai eksporta, kuri gūti izrakteņu nelikumīgā aplikšanā ar nodevām vai izspiešanā raktuvju piekļuves punktos, pārvadāšanas maršrutos vai vietās, kur ar izrakteņiem tirgojas augšupējās piegādes ķēdes piegādātāji, — vai kas saistīta ar minētajām darbībām.

Attiecībā uz nodokļu, maksu un atlīdzību maksāšanu valdībām

13. Mēs nodrošināsim visu nodokļu, maksu un atlīdzību, kas saistītas ar izrakteņu iegūvi, tirdzniecību un eksportu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, samaksu valdībām, un atbilstoši uzņēmuma stāvoklim piegādes ķēdē mēs apņemamies izpaust informāciju par šādiem maksājumiem saskaņā ar principiem, kas noteikti leguves

13 Kā norādīts I pielikuma 3. darbības D punktā, uzņēmumiem būtu jāveic papildu riska novērtējums attiecībā uz tiem riskiem, kurus pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas nepieciešams mazināt. Ja sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas nav būtisku izmērāmu uzlabojumu tā riska novēršanas vai mazināšanas ziņā, kuru rada tiešs vai netiešs atbalsts valsts vai privātiem drošības spēkiem, kā tas norādīts 5. punktā, uzņēmumiem būtu jāaptur vai jāizbeidz iesaiste ar piegādātāju vismaz uz trim mēnešiem. Apturēšanu var papildināt ar grozījumiem riska pārvaldības plānā, norādot darbības mērķus attiecībā uz pakāpeniskiem uzlabojumiem, un šie mērķi būtu jāsasniedz pirms tirdzniecisko attiecību atsākšanas.

14 Skatīt ESAO Konvenciju par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos (1997) un ANO Pretkorupcijas konvenciju (2004).

rūpniecības pārredzamības iniciatīvā (EITI).

Attiecībā uz kukuļošanas un izrakteņu izcelsmes nepareizas norādīšanas krāpšanas nolūkā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un nodokļu, maksu un atlīdzību maksāšanas valdībām riska pārvaldību

14. Atbilstoši uzņēmuma konkrētajam stāvoklim piegādes ķēdē mēs apņemasies iesaistīties attiecīgi ar piegādātājiem, centrālās un vietējās valdības iestādēm, starptautiskajām organizācijām, pilsonisko sabiedrību un skartajām trešām personām, lai uzlabotu darbību un izsekot tai, novēršot vai mazinot negatīvas ietekmes riskus, veicot izmērāmus pasākumus saprātīgos termiņos. Mēs apturēsim vai izbeigsim iesaisti ar augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem, ja riska mazināšanas mēģinājumi neizdosies¹⁵.

---

15 Kā norādīts I pielikuma 3. darbības D punktā, uzņēmumiem būtu jāveic papildu riska novērtējums attiecībā uz tiem riskiem, kurus pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas nepieciešams mazināt. Ja sešu mēnešu laikā no riska pārvaldības plāna pieņemšanas nav būtisku izmērāmu uzlabojumu, to risku novēršanā vai mazināšanā, kurus rada kukuļošana un izrakteņu izcelsmes nepareiza norādīšana krāpšanas nolūkā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un nodokļu, maksu un atlīdzību maksāšana valdībām, uzņēmumiem būtu jāaptur vai jāizbeidz iesaiste ar piegādātāju vismaz uz trim mēnešiem. Apturēšanu var papildināt ar grozījumiem riska pārvaldības plānā, norādot darbības mērķus attiecībā uz pakāpeniskiem uzlabojumiem, un šie mērķi būtu jāsasniedz pirms tirdzniecisko attiecību atsākšanas.

III PIELIKUMS

Ieteicamie riska mazināšanas pasākumi un rādītāji mērījumu uzlabošanai

PIEGĀDES ĶĒDES PRAKSE: DROŠĪBA UN AR TO SAISTĪTĀS PROBLĒMAS

RISKA MAZINĀŠANA

Turpmāk minētos ieteicamos riska mazināšanas pasākumus var piedāvāt īstenošanai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem gan individuāli, gan ar apvienību, kopīgu novērtēšanas grupu vai citu piemērotu līdzekļu starpniecību, lai veiktu šādas darbības:

- brīdinātu attiecīgo centrālās valdības iestādi (piemēram, leguves ministriju) par ļaunprātīgu un ekspluatējošu rīcību piegādes ķēdē;
- teritorijās, kur izraķeņus nelikumīgi apliek ar nodevām vai izspiež, veiktu tūlītējus pasākumus, kas nodrošina, lai augšupējās piegādes ķēdes starpnieki un konsolidētāji publiski vai leļupējā piegādes ķēdē izpaustu informāciju par maksājumiem valsts vai privātiem drošības spēkiem par drošības nodrošināšanu;
- iesaistītos ar starpniekiem un konsolidētājiem, palīdzot tiem izveidot spējas dokumentēt rīcību drošības jomā un maksājumus drošības spēkiem;
- veicot ieguvī teritorijās, kur darbojas nerūpnieciskie un maza apjoma izraķeņu ieguvēji ("ASM"), vienlaikus atbalstītu drošības mehānismu formalizāciju starp ASM kopienām, pašvaldībām un valsts vai privātiem drošības spēkiem, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību un starptautiskajām organizācijām, lai nodrošinātu, ka visi maksājumi tiek veikti brīvprātīgi un proporcionāli sniegtajiem pakalpojumiem, izskaidrotu iesaistes noteikumus atbilstoši Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem, ANO Uzvedības kodeksam tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un ANO Pamatprincipiem par tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu spēka un ļaujāmieroču izmantošanu;

PIEGĀDES ĶĒDES PRAKSE: DROŠĪBA UN AR TO SAISTĪTĀS PROBLĒMAS *(turpin.)*

- atbalstītu sabiedrisko forumu izveidi, lai dalītos ar informāciju un paziņotu to;
- atbalstītu attiecīgā gadījumā trasta vai cita līdzīga fonda izveidi un ar tā starpniecību maksātu drošības spēkiem par sniegtajiem pakalpojumiem;

- veidotu partnerības attiecīgi ar starptautiskajām organizācijām vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai atbalstītu drošības spēku spēju veidošanu atbilstoši Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem raktuvēs, ANO Uzvedības kodeksu tiesībsardzības iestāžu amatpersonām vai ANO Pamatprincipiem par tiesībsardzības iestāžu amatpersonu spēka un šaujamo ieroču izmantošanu.

Papildu norādījumus *skatīt izdevumos*: Daudzpusējo ieguldījumu garantiju aģentūra, *Brīvprātīgie drošības un cilvēktiesību principi: īstenošanas rīkkopa lielākajām raktuvēm* (2008); Sarkanā krusta starptautiskā komiteja, *Mācību resursi bruņotam policijas un drošības personālam*; un *Starptautiskais uzvedības kodekss privātiem drošības pakalpojumu sniedzējiem* (2010).

IETEICAMIE RĀDĪTĀJI UZLABOJUMU MĒRĪŠANAI. Skatīt, piemēram, Vispārējo ziņošanas iniciatīvu, rādītāju protokolu kopumu: cilvēktiesības, papildinājums izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums), rādītājs **HR8**: “*Drošības darbinieku procentuālais īpatsvars, kuri apmācīti par organizācijas praksi vai procedūrām attiecībā uz cilvēktiesību aspektiem, kas ir būtiski darbībai*”. Rādītāju papildu aprakstus skatīt piezīmēs pie katra rādītāja. Norādījumus par rādītāju paziņošanu un attiecīgās informācijas apkopošanu, tostarp attiecībā uz riskiem kopienām un sievietēm, *skatīt*: Vispārējā ziņošanas iniciatīvā, Ilgtspējības ziņošanas norādījumos un *GRI* Papildinājumā izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums).

Attiecībā uz izrakteņiem, kas iegūti tādās raktuvēs vai ko pārvadā pa tādiem pārvadāšanas maršrutiem, kur atrodas drošības spēki — *to izrakteņu vai naudas līdzekļu procentuālais īpatsvars sadalījumā pa partijām, ko valsts vai privātie drošības spēki nelikumīgi apliek ar nodevām vai izspiež no augšupējās piegādes ķēdes dalībniekiem; maksājumu valsts vai privātiem drošības spēkiem raksturs un veids, tostarp jebkura tāda mehānisma raksturs un veids, kas attiecas uz drošības un maksājumu nodrošināšanu.*

PIEGĀDES KĒDES PRAKSE: DROŠĪBA UN NEGATĪVĀS IETEKMES IEDARBĪBĀ UZ NERŪPNIECISKAJIEM IZRAKTEŅU IEGUVĒJIEM

RISKA MAZINĀŠANA

Veicot iegūvi nerūpniecisko izrakteņu ieguvēju teritorijās, turpmāk minētos ieteicamos riska mazināšanas pasākumus var piedāvāt īstenošanai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem gan individuāli, gan ar apvienību, kopīgu novērtēšanas grupu vai citu piemērotu līdzekļu starpniecību, lai veiktu šādas darbības:

- samazinātu risku, ka nerūpnieciskos izrakteņu ieguvējus ietekmēs ļaunprātīga rīcība, atbalstot uzņēmējvalsts valdības centienus nerūpniecisko nozari pakāpeniski padarīt profesionālu un formalizēt, veidojot kooperatīvus, apvienības vai citas dalības struktūras.

Papildu norādījumus par to, kā veikt šādu riska mazināšanu, *skatīt* Atbildīgu juvelieru padome, *Norādījumi par standartiem*, “COP 2.14. Nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve”, tostarp “atbalsts plašākai sabiedrībai, iespējami vairāk

iesaistot vietējos iedzīvotājus preču piegādē un pakalpojumu sniegšanā; bērnu darba izskaušana kā nosacījums kopienas iesaistei; sieviešu stāvokļa uzlabošana ASM kopienās, īstenojot dzimuma apzināšanās un iespēju nodrošināšanas programmas”.

IETEICAMIE RĀDĪTĀJI UZLABOJUMU MĒRĪŠANAI. Skatīt, piemēram, Vispārējo ziņošanas iniciatīvu, rādītāju protokolu kopumu: sabiedrība, papildinājums izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums), rādītājs **MM8**: “[..] aktīvu raktuvju skaits (un procentuālais īpatsvars), kurās vai kuru tuvumā notiek nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve (ASM); ar to saistītie riski un veiktie pasākumi šo risku pārvaldīšanai un mazināšanai”. Rādītāju papildu aprakstus skatīt piezīmēs pie katra rādītāja. Norādījumus par rādītāju paziņošanu un attiecīgās informācijas apkopošanu, tostarp attiecībā uz riskiem kopienām un sievietēm, skatīt Vispārējā ziņošanas iniciatīvā, Ilgtspējības ziņošanas norādījumos un Papildinājumā izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums).

PIEGĀDES ĶĒDES PRAKSE: KUKUĻOŠANA UN IZRAKTEŅU IZCELSMES NĒPAREIZA NORĀDĪŠANA KRĀPŠANAS NOLŪKĀ

RISKA MAZINĀŠANA

Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var sadarboties ar apvienību, novērtēšanas grupu vai citu piemērotu līdzekļu starpniecību, lai attīstītu piegādātāju spējas, jo īpaši MVU, un veiktu pienācīgu pārbaudi atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

IETEICAMIE RĀDĪTĀJI UZLABOJUMU MĒRĪŠANAI. Uzlabojumu rādītāju pamatā vajadzētu būt vadlīnijās paredzētajiem procesiem. Piemēram, šie rādītāji var ietvert *informāciju, kas izpausta lejupējā piegādes ķēdē; pārraudzības ķēdes raksturu vai esošo piegādes ķēdes pārredzamības sistēmu; piegādes ķēdes riska novērtējumu un pārvaldības raksturu un veidu, jo īpaši lai varētu pārbaudīt informāciju, ko sniedz pārraudzības ķēde un pārredzamības sistēmas; uzņēmuma iesaisti spēju apmācīšanā un/vai citās nozares iniciatīvās piegādes ķēdes pienācīgai pārbaudei.*

PIEGĀDES ĶĒDES PRAKSE: NELIKUMĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS RISKA MAZINĀŠANA

Turpmāk minētos ieteicamos riska mazināšanas pasākumus var piedāvāt īstenošanai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem gan individuāli, gan ar apvienību, kopīgu novērtēšanas grupu vai citu piemērotu līdzekļu starpniecību, lai veiktu šādas darbības:

- izstrādātu piegādātāju, klientu un darījumu sarkanos karodziņus, ar ko apzīmē aizdomīgu rīcību un darbības;
- apzinātu un pārbaudītu visu piegādātāju, darījumu partneru un klientu identitāti;
- ziņotu par aizdomīgu rīcību vai noziedzīgu darbību vietējām, valsts, reģionālām un starptautiskām tiesībsardzības iestādēm.

Papildu norādījumus *skatīt*: Finanšu rīcības uzdevumu grupa, Norādījumi riskā balstītai metodei, kā apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu.

IETEICAMIE RĀDĪTĀJI UZLABOJUMU MĒRĪŠANAI. Uzlabojumu rādītāju pamatā vajadzētu būt vadlīnijās paredzētajiem procesiem. Piemēram, iespējamie rādītāji var ietvert *piegādes ķēdes praksi; informāciju, kas izpausta lejupējā piegādes ķēdē; pārraudzības ķēdes raksturu vai esošo piegādes ķēdes pārredzamības sistēmu; piegādes ķēdes riska novērtējumu un pārvaldības raksturu un veidu, jo īpaši lai varētu pārbaudīt informāciju, ko sniedz pārraudzības ķēde un pārredzamības sistēmas; uzņēmuma iesaisti spēju apmācīšanā un/vai citās nozares iniciatīvās piegādes ķēdes pienācīgai pārbaudei.*

PIEGĀDES KĒDES PRAKSE: VALDĪBĀM SAMAKSĀTO NODOKĻU, MAKSU UN ATLĪDZĪBU PĀRREDZAMĪBA

RISKA MAZINĀŠANA

Turpmāk minētos ieteicamos riska mazināšanas pasākumus var piedāvāt īstenošanai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem gan individuāli, gan ar apvienību, novērtēšanas grupu vai citu piemērotu līdzekļu starpniecību, lai veiktu šādas darbības:

- atbalstītu ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvas īstenošanu;
- atbalstītu visas informācijas par tiem nodokļiem, maksām un atlīdzību publisku izpaušanu sadalījumā pa pozīcijām, kas samaksāta valdībām, lai varētu iegūt, tirgot un eksportēt izrakteņus no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām;
- informētu attiecīgas vietējās un centrālās valdības iestādes par iespējamem trūkumiem ieņēmumu iekasēšanā un uzraudzībā;
- atbalstītu šo iestāžu spēju apmācīšanu saistībā ar to pienākumu efektīvu izpildi.

Norādījumus par to, kā uzņēmums var atbalstīt *EITI*, skatīt: <http://eiti.org/document/businessguide>.

IETEICAMIE RĀDĪTĀJI UZLABOJUMU MĒRĪŠANAI. Skatīt, piemēram, Vispārējo ziņošanas iniciatīvu, rādītāju protokolu kopumu: ekonomika, papildinājums izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums), rādītājs **EC1**: “*Tiešā ekonomiskā vērtība, kas radīta un sadalīta, tostarp ieņēmumi, ekspluatācijas izmaksas, darbinieku atlīdzība, ziedojumi un ieguldījumi kopienā, nesadalītā peļņa un maksājumi kapitāla nodrošinātājiem un valdībām*”. Rādītāju papildu aprakstus skatīt piezīmēs pie katra rādītāja. Norādījumus par rādītāju paziņošanu un attiecīgās informācijas apkopošanu skatīt Vispārējo ziņošanas iniciatīvu, Ilgtspējības ziņošanas norādījumus un Papildinājumu izrakteņu ieguves un metālu nozarei (3.0. izdevums).

Papildinājums par alvu, tantalu un volframu

Joma un definīcijas

Šis papildinājums sniedz konkrētus norādījumus par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi attiecībā uz alvu, tantalu un volframu (turpmāk — “izrakteņi”) no konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām saskaņā ar dažādām pozīcijām izrakteņu piegādes ķēdē. Tas paredz atšķirīgus pienākumus piegādes ķēdē un attiecīgus pienācīgas pārbaudes ieteikumus, kas izstrādāti *augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem* un *lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem*.

Šajā papildinājumā “augšupējā piegādes ķēde” nozīmē izrakteņu piegādes ķēdi no raktuvēm līdz kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem. “Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi” ir izrakteņu ieguvēji (nerūpnieciski un maza apjoma vai liela apjoma ieguvēji),¹⁶ vietējie tirgotāji vai eksportētāji no izrakteņu izcelsmes valsts, starptautiskie koncentrātu tirgotāji, izrakteņu atkārtotas pārstrādes iekārtas un kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi. *ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijās attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām* un šis *Papildinājums par alvu, tantalu un volframu* (turpmāk — vadlīnijas) cita starpā šiem uzņēmumiem tiek ieteikts izveidot iekšējās kontroles sistēmu pār to valdījumā esošajiem izrakteņiem (pārraudzības jeb izsekojamības ķēdi) un izveidot novērtēšanas grupas uz vietām, un tās var veidot kopīgi, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem sadarbojoties, bet saglabājot arī individuālo atbildību, lai varētu radīt un kopīgi izmantot pārbaudāmu, drošu un atjauninātu informāciju par kvalitatīvo situāciju izrakteņu ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar tiem un eksportēšanā no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Šajās vadlīnijās minētie augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi tiek aicināti iesniegt riska novērtējumu rezultātus pircējiem lejupējā piegādes ķēdē un nodrošināt neatkarīgu trešo personu veiktu kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes prakses revīziju, tostarp izmantojot institucionalizētu mehānismu.

---

16 “Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi” ir nerūpnieciski vai mazā apjomā ražojoši *uzņēmumi*, nevis fiziskas personas vai neformālas izrakteņu nerūpniecisku ieguvēju darba grupas.

“Lejupējā piegādes ķēde” ir izraķeņu piegādes ķēde no kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem līdz mazumtirgotājiem. “Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi” ir metāla tirgotāji un biržas, sastāvdaļu ražotāji, produktu ražotāji, oriģinālā aprīkojuma ražotāji (OEM) un mazumtirgotāji. Vadlīnijās cita starpā tiek ieteikts, lai lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi cik vien iespējams apzina un pārskata kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes procesu piegādes ķēdē un novērtē, vai tas atbilst pienācīgas pārbaudes pasākumiem, kuri paredzēti šajās vadlīnijās. Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var piedalīties nozares mēroga shēmās, kas novērtē kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu atbilstību šīm vadlīnijām, un var izmantot minētajās shēmās pieejamo informāciju, lai sekmētu šajās vadlīnijās paredzēto ieteikumu izpildi.

Šāds nodalījums ir saistīts ar to, ka iekšējās kontroles mehānismi, kuru pamatā ir uzņēmuma rīcībā esošo izraķeņu izsekošana, pēc pārkausēšanas parasti nav izmantojami, jo attīrītie metāli nonāk patēriņa tirgū kā mazas daļiņas gala produkta dažādās sastāvdaļās. Ņemot vērā šīs praktiskās grūtības, lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāizstrādā iekšējās kontroles pasākumi saviem tiešajiem piegādātājiem, un tie var koordinēt šos centienus, izmantojot nozares mēroga iniciatīvas, lai izveidotu apakšuzņēmēju ietekmēšanas sviras, atrisinātu praktiskās problēmas un efektīvi izpildītu pienācīgas pārbaudes ieteikumus, kas iekļauti šajās vadlīnijās.

Sarkanie karodziņi, kas ierosina šā papildinājuma piemērošanu

Šīs vadlīnijas piemēro dalībniekiem, kuri darbojas konfliktu skartās un augsta riska teritorijās vai var piegādāt vai izmantot alvu (kasiterītu), tantalu (tantalītu) vai volframu (volframītu) vai to pārkausētos atvasinājumus no konflikta skartas un augsta riska teritorijas. Uzņēmumiem būtu iepriekš jāpārskata sava izraķeņu vai metālu ieguves prakse, lai noteiktu, vai šīs vadlīnijas ir piemērojamas. Turpmāk minētajiem sarkanajiem karodziņiem būtu jāierosina vadlīniju ietvertu pienācīgas pārbaudes standartu un procesu piemērošana.

Ar sarkanu karodziņu apzīmētas izraķeņu izcelsmes un tranzīta vietas

Izraķeņi ir iegūti no konfliktu skartās vai augsta riska teritorijas vai tiek pārvadāti caur to¹⁷.

Tiek apgalvots, ka izraķeņi ir iegūti valstī, kurai ir ierobežotas izpētītās rezerves, iespējamie resursi vai zems attiecīgā izraķeņa plānotais ražošanas līmenis (t. i., deklarētie izraķeņu apjomi no šīs valsts pārsniedz izpētītās rezerves vai plānoto ražošanas līmeni).

Tiek apgalvots, ka izraķeņi ir iegūti no valsts, par kuru ir zināms, ka caur to notiek izraķeņu tranzīts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

17 Konfliktu skartu un augsta riska teritoriju definīciju un rādītājus skatīt vadlīnijās.

Piegādātāja sarkanie karodziņi

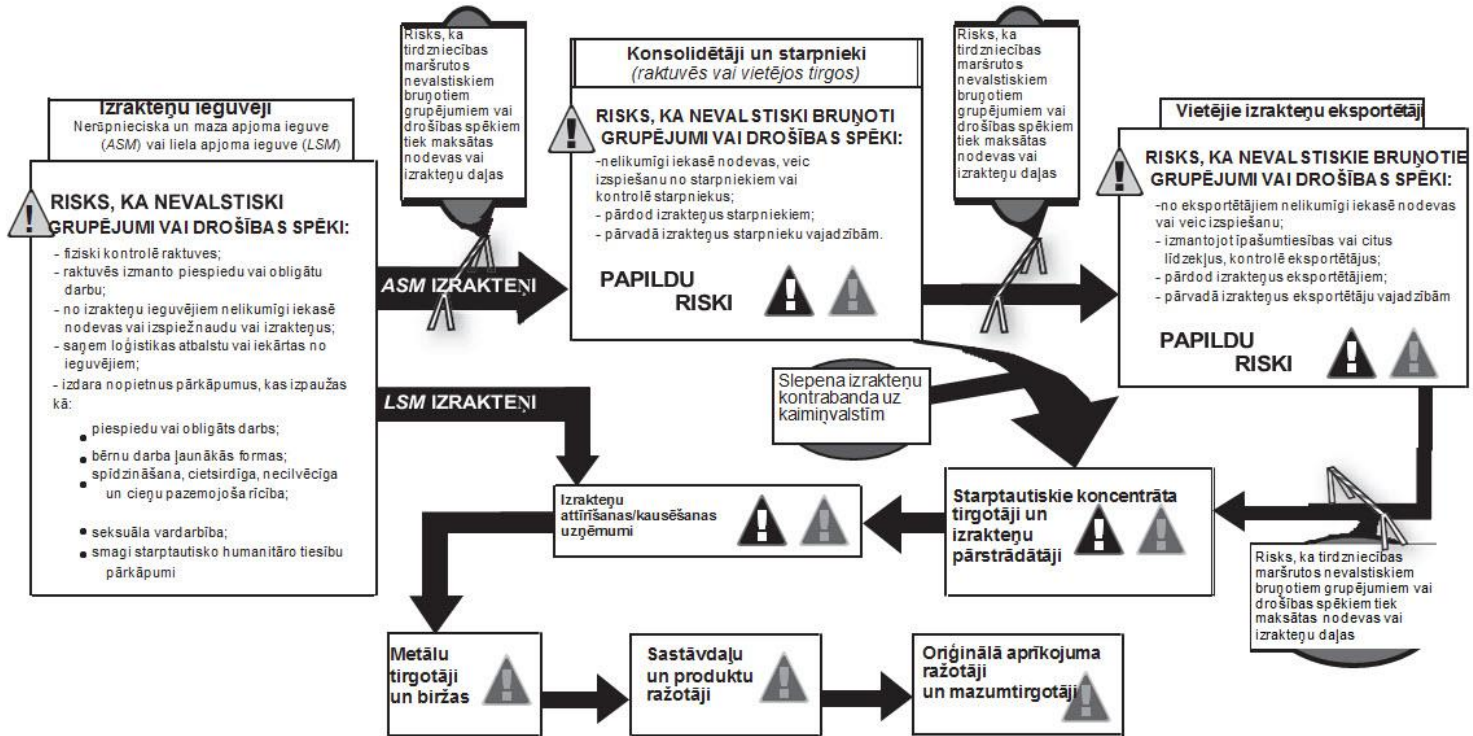
Uzņēmuma piegādātājiem vai citiem zināmiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem pieder kapitāldaļas vai cita veida līdzdalība uzņēmumos, kuri piegādā izrakteņus no kādas no iepriekš minētajām ar sarkanu karodziņu apzīmētajām izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietām vai kuri darbojas tajā.

Ir zināms, ka uzņēmuma piegādātāji vai citi zināmi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi pēdējo 12 mēnešu laikā ir ieguvuši izrakteņus no ar sarkanu karodziņu apzīmētas izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietas.

Ja uzņēmums piegādes ķēdē nespēj noteikt, vai uzņēmuma rīcībā esošie izrakteņi nāk no “ar sarkanu karodziņu apzīmētas izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietas”, tam būtu jāveic vadlīnijās minētā 1. darbība.

1. attēls. Riski alvas, tantala un volframa piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

1. DARBĪBA. STABILU UZŅĒMUMA PĀRVALDĪBAS SISTĒMU IZVEIDE

MĒRĶIS: nodrošināt, lai uzņēmumos esošās pienācīgas pārbaudes un pārvaldības sistēmas novērstu riskus, kas saistīti ar izrakteņiem no konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām.

A. Pieņemt un apņemt izpildīt piegādes ķēdes praksi attiecībā uz izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Šai praksei attiecībā uz visiem uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu jāietver:

1. apņemšanās īstenot praksi, kas paredz noteiktus principus kā vienotu modeli attiecībā uz izrakteņu iegūvi, pārvadāšanu, darbībām ar tiem, tirdzniecību, apstrādi, kausēšanu, attīrīšanu un legēšanu, kā arī eksportu, un, salīdzinot ar tiem, uzņēmums veiks pašnovērtēšanu un novērtēs piegādātāju darbības un attiecības. Šai praksei būtu jāatbilst standartiem, kas minēti piegādes ķēdes paraugpraksē II pielikumā;
2. skaidrs un saskanīgs pārvaldības process, lai varētu nodrošināt atbilstošu risku pārvaldību. Uzņēmumam būtu jāapņemas veikt pienācīgas pārbaudes darbības un izpildīt dažādiem līmeņiem izstrādātos ieteikumus, kas minēti šajās vadlīnijās.

B. Strukturēt iekšējās pārvaldības sistēmas tā, lai atvieglotu piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi. Uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu:

1. jāpiešķir pilnvaras un jānodrošina atbildība augstākā līmeņa vadītājiem, kuriem ir nepieciešamā kompetence, zināšanas un pieredze, lai varētu pārraudzīt piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes procesu;
2. jānodrošina pieejami resursi, kas vajadzīgi darbības atbalstam un šo procesu uzraudzībai¹⁸;
3. jāizveido organizatoriskā struktūra un sakaru procesi, kas nodrošinās, lai kritiskā informācija, tostarp uzņēmuma prakse, sasniegtu attiecīgos darba ņēmējus un piegādātājus;
4. jānodrošina iekšējā pārskatatbildība attiecībā uz piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes procesa īstenošanu.

C. Izveidot kontroles un pārredzamības sistēmu izrakteņu piegādes ķēdei.

C. 1. KONKRĒTI IETEIKUMI vietējiem izrakteņu eksportētājiem

1. Vākt¹⁹ un izpaust turpmāk minēto informāciju tiešajiem pircējiem leņķu pieļaujībā piegādes ķēdē, kuri pēc tam nodos to tālāk leņķu pieļaujībā piegādes ķēdē, un jebkuram institucionālīzētām

¹⁸ 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts, ISO 9001:2008.

¹⁹ Pienācīga pārbaude ir nepārtraukts, proaktīvs un reaktīvs process, tādēļ informāciju var vākt un pakāpeniski uzkrāt, arī kvalitātei pakāpeniski uzlabojoties, kad tiek veiktas dažādas vadlīnijās minētās darbības, tostarp informējot piegādātājus [piemēram, līguma noteikumos vai citos procesos, kas aprakstīti 1. darbības C un D punktos], izveidojot pārraudzības ķēdi vai pārredzamības sistēmas [skatīt 1. darbības C.4. punktu] un veicot riska novērtējumus [skatīt 2. darbības I) punktu un papildinājuma pielikumu "Norādījumi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmuma riska novērtēšanai"].

mehānismam, reģionālam vai vispārējam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām:

- a) visi nodokļi, maksas vai atlīdzības, ko maksā valdībai, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt izrakteņus;
- b) jebkuri citi maksājumi, ko maksā valdības amatpersonām, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt izrakteņus;
- c) visi nodokļi un jebkuri citi maksājumi, ko maksā valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem visos piegādes ķēdes posmos, sākot no ieguves brīža;
- d) Īpašumtiesības (tostarp patiesā labuma guvēji) uz eksportētāju un tā korporatīvā struktūra, norādot korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdus; uzņēmuma partneri uzņēmējdarbības, valdības, politiskajās vai militārajās aprindās un amatpersonas;
- e) izrakteņu izcelsmes raktuves;
- f) ieguves apjomi, datumi un metodes (nerūpnieciska vai maza apjoma vai liela apjoma ieguve);
- g) vietas, kurās izrakteņus konsolidē, tirgo, apstrādā vai bagātina;
- h) visu augšupējās piegādes ķēdes starpnieku, konsolidētāju vai citu dalībnieku identifikācijas dati;
- i) pārvadāšanas maršruti.

C. 2. KONKRĒTI IETEIKUMI starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem un izrakteņu pārstrādātājiem

1. Iekļaut iepriekš minētās informācijas izpaušanas prasības komerciālajos līgumos ar vietējiem eksportētājiem²⁰.
2. Vākt un izpaust turpmāk minēto informāciju tiešajiem pircējiem leņķējā piegādes ķēdē un jebkurai institucionalizētam reģionālam vai vispārējam mehānismam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām:
  - a) visa eksporta, importa un reeksporta dokumentācija, tostarp reģistrācijas ieraksti par visiem maksājumiem, kas izmaksāti eksporta, importa vai reeksporta nolūkos, un visiem nodokļiem un jebkuriem citiem maksājumiem, kas izmaksāti valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem;
  - b) visu tiešo piegādātāju (vietējo eksportētāju) identifikācijas dati;
  - c) visa informācija, ko sniedz vietējais eksportētājs.

C. 3. KONKRĒTI IETEIKUMI kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem

²⁰ Starptautiska koncentrāta tirgotāja pienākums ir iegūt un saglabāt vajadzīgo informāciju no vietējiem eksportētājiem neatkarīgi no tā, vai šie eksportētāji atbilst iepriekš minētajiem ieteikumiem.

1. Iekļaut iepriekš minētās informācijas izpaušanas prasības komerciālajos līgumos ar starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem, izrakteņu pārstrādātājiem un vietējiem eksportētājiem²¹.
2. Saglabāt turpmāk minēto informāciju, ko sniedz pārraudzības ķēde un/vai izsekojamības sistēma, vismaz piecus gadus²², vislabāk — datorizētā datu bāzē, un darīt to pieejamu pircējiem lejupējā piegādes ķēdē un jebkuram institucionalizētam mehānismam, reģionālam vai vispārējam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

C. 4. KONKRĒTI IETEIKUMI visiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. Ieviest pārraudzības ķēdi un/vai izsekojamības sistēmu, kas sniedz turpmāk minēto informāciju sadalījumā pa daļām attiecībā uz izrakteņiem no “ar sarkanu karodziņu apzīmētas izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietas”, vislabāk — ar apliecinātiem dokumentiem: izrakteņu izcelsmes raktuves, ieguves apjomi un datumi, vietas, kurās izrakteņus konsolidē, tirgo vai apstrādā, visi nodokļi, maksas, atlīdzības vai citi maksājumi, ko izmaksā valdības amatpersonām, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt izrakteņus; visi nodokļi un citi maksājumi, ko maksā valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem; visu augšupējās piegādes ķēdes dalībnieku identifikācijas dati; pārvadāšanas maršruti²³.
2. Darīt zināmu visu informāciju, kas iegūta un saglabāta saskaņā ar pienācīgas pārbaudes standartiem un procesiem, kuri iekļauti šajās vadlīnijās, pircējiem lejupējā piegādes ķēdē un revidentiem un jebkuram institucionalizētam reģionālam vai vispārējam mehānismam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām:
3. Iespēju robežās neveikt pirkumus skaidrā naudā un nodrošināt, lai visi neizbēgamie izrakteņu pirkumi skaidrā naudā tiktu apliecināti ar pārbaudāmiem dokumentiem un vislabāk — novirzīti caur oficiāliem bankas kanāliem²⁴.
4. Atbalstīt to principu un kritēriju īstenošanu, kas paredzēti saskaņā ar ieguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvu (*EITI*)²⁵,²⁶

21 Kausēšanas/atfīršanas uzņēmumu pienākums ir iegūt un atjaunināt vajadzīgo informāciju no starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem un vietējiem eksportētājiem neatkarīgi no tā, vai tie atbilst iepriekš minētajiem ieteikumiem.

22 Skatīt *FATF* 10. ieteikumu. Skatīt arī II pielikumu, Kimberli procesa sertificēšanas shēma un Kimberli procesa Maskavas deklarācija.

23 Skatīt *ITRI Supply Chain Initiative (ITSCI)*.

24 Finanšu iestādes tiek mudinātas izmantot šīs vadlīnijas un papildinājumu, veicot klientu pienācīgu pārbaudi pakalpojumu sniegšanas nolūkā, un ņemt vērā klientu atbilstību šīm vadlīnijām, pieņemot lēmumus.

25 Informāciju par *EITI* skatīt <http://eiti.org/>. Norādījumus par to, kā uzņēmums var atbalstīt *EITI*, skatīt <http://eiti.org/document/businessguide>.

26 Piemēram, skatīt digitālās piegādātāju informācijas sistēmas, tādas kā *E.TASC*.

C.5. KONKRĒTI IETEIKUMI visiem lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. Ieviest piegādes ķēdes pārredzamības sistēmu, kas ļauj apzināt kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus attiecīgā uzņēmuma izrakteņu piegādes ķēdē, no kurām būtu jāiegūst šāda informācija par izrakteņu piegādes ķēdi no "ar sarkanu karodziņu apzīmētām izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietām" — visu izrakteņu izcelsmes, pārvadāšanas un tranzīta valstu identifikācija katra kausēšanas/attīrīšanas uzņēmuma piegādes ķēdēs. Uzņēmumi, kuriem to lieluma vai citu apstākļu dēļ var būt grūti apzināt augšupējās piegādes ķēdes dalībniekus, iegūstot informāciju no tiešajiem piegādātājiem, var sazināties un aktīvi sadarboties ar nozares dalībniekiem, ar kuriem tiem ir kopīgi piegādātāji, vai ar lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, ar kuriem tiem ir darba attiecības, lai apzinātu, kuri kausēšanas uzņēmumi ietilpst piegādes ķēdē.
2. Saglabāt attiecīgos reģistrācijas ierakstus vismaz piecus gadus, vislabāk — datorizētā datubāzē.
3. Atbalstīt digitālo informācijas kopīgas izmantošanas sistēmu attiecināšanu uz piegādātājiem¹¹, lai aptvertu kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus, un pielāgot šīs sistēmas, lai varētu novērtēt piegādātāju pienācīgu pārbaudi izrakteņu piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, izmantojot kritērijus un procesus, kas ieteikti šajās vadlīnijās, un pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citas konkurences problēmas²⁷.

D. Nostiprināt uzņēmuma iesaisti ar piegādātājiem. Uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu jānodrošina, lai piegādātāji apņēmtos ievērot piegādes ķēdes praksi atbilstoši II pielikumam un šajās vadlīnijās paredzētos pienācīgas pārbaudes procesus. Lai to izdarītu, uzņēmumam būtu:

1. iespēju robežās jāveido ilgtermiņa attiecības ar piegādātājiem, nevis jāslēdz īstermiņa vai vienreizēji līgumi, lai veidotu piegādātāju ietekmēšanas sviras;
2. jāinformē piegādātāji par vēlmēm attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, un jāiekļauj piegādes ķēdes prakse un pienācīgas pārbaudes procesi, kas minēti šajās vadlīnijās, komerciālajos līgumos un/vai rakstveida nolīgumos ar piegādātājiem, lai tos varētu piemērot un uzraudzīt²⁸, tostarp, ja nepieciešams, paredzot tiesības veikt negaidītas pārbaudes uz vietām piegādātāju uzņēmumos un nodrošinot piekļuvi to dokumentācijai;
3. jāapsver veidi, kā atbalstīt un attīstīt piegādātāju spējas uzlabot darbību un ievērot uzņēmuma piegādes ķēdes praksi²⁹;

²⁷ Uzņēmējdarbības konfidencialitāte un citas konkurences problēmas ir cenu informācija un attiecības ar piegādātājiem, neskarot turpmāko mainīgo interpretāciju. Visa informācija tiks izpausta jebkuram institucionalizētam reģionālam vai vispārējam mehānismam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteniem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

²⁸ Skatīt 2.–5. darbību, lai gūtu informāciju par piegādātāju uzraudzību un neatbilstības novēršanu.

²⁹ Skatīt 3. darbību "Riska mazināšana".

4. jāņem vērā izstrādāt izmērāmus uzlabojumu plānus attiecībā ar piegādātājiem, attiecīgā gadījumā iesaistot arī vietējo un centrālo valdību, starptautiskās organizācijas un pilsonisko sabiedrību, veicot riska mazināšanu³⁰.

E. Izveidot uzņēmuma līmeņa sūdzību mehānismu. Atkarībā no stāvokļa piegādes ķēdē uzņēmumi var:

1. izstrādāt mehānismu, kas ļautu jebkurai ieinteresētai personai (iesaistītām personām vai ziņotājiem) paust bažas par apstākļiem izraķeņū ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar tiem un to eksportā konfliktu skartās un augsta riska teritorijās. Tas ļautu uzņēmumam saņemt brīdinājumus par riskiem piegādes ķēdē, kā arī par problēmām, kas papildina uzņēmuma faktu un riska novērtējumus;
2. nodrošināt šādu mehānismu tiešā veidā vai izstrādājot sadarbības shēmas ar citiem uzņēmumiem vai organizācijām, vai atvieglojot ārēju ekspertu vai struktūru iesaisti (*piemēram*, iesaistot ombudu).

2. DARBĪBA. RISKU APZINĀŠANA UN NOVĒRTĒŠANA PIEGĀDES ĶĒDĒ

MĒRĶIS: apzināt un novērtēt riskus saistībā ar apstākļiem izraķeņū ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar tiem un to eksportā no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

I. AUGŠUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMI

Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāizskaidro pārraudzības ķēde un apstākļi izraķeņū ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar tiem un eksportā un jāapzina un jānovērtē riski, izvērtējot šos apstākļus, salīdzinot tos ar izraķeņū piegādes ķēdes paraugpraksi konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, kas iekļauts II pielikumā. *Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var sadarboties, īstenojot ieteikumus, kas sniegti šajā iedaļā, veidojot kopīgas iniciatīvas. Tomēr uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par pienācīgu pārbaudi, un tiem būtu jānodrošina, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra uzņēmuma īpašie apstākļi.*

A. Apzināt riska novērtējuma tvērumu izraķeņū piegādes ķēdē.

Kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem, starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem un izraķeņū pārstrādātājiem būtu jāpārskata informācija, kas iegūta 1. darbībā, lai ievirzītu riska novērtējumu, pievēršoties tiem izraķeņū piegādātājiem, uz kuriem attiecas "ar sarkanu karodziņu apzīmētas izraķeņū izcelsmes un tranzīta vietas" un "piegādātāja sarkanie karodziņi", kā norādīts ievadā.

B. Kartēt faktiskos apstākļus uzņēmuma piegādes ķēdē(-s), kas tiek veidotas un plānotas.

Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jānovērtē situācija konfliktu skartās un augsta riska teritorijās; jāizskaidro pārraudzības ķēde, visu

³⁰ Skatīt 3. darbību "Riska mazināšana".

augšupējās piegādes ķēdes piegādātāju darbības un attiecības; un jāapzina vietas un kvalitatīvie nosacījumi izrakteņu ieguvei, tirdzniecībai, darbībām ar tiem un eksportam. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāizmanto informācija, kas savākta un saglabāta 1. darbībā, un tiem būtu jāiegūst un jāzaglabā atjaunināta informācija, kas savākta uz vietām, lai varētu efektīvi kartēt piegādes ķēdi un novērtēt riskus. Skatīt **papildinājuma pielikumu “Norādījumi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmuma riska novērtēšanai”**, kur ir norādes par to, kā izveidot vērtētāju grupas uz vietām (turpmāk — “vērtētāju grupas”), un izskatīšanai ieteicamo jautājumu saraksts. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi, kas darbojas konfliktu skartās vai augsta riska teritorijās vai piegādā no tām, var veidot vērtētāju grupas kopīgi. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par visu to ieteikumu izpildi, ko sniedz vērtētāju grupas, un par darbību saskaņā ar šiem ieteikumiem.

C. Novērtēt riskus piegādes ķēdē. Uzņēmumam būtu jānovērtē faktiskie apstākļi piegādes ķēdē, salīdzinot tos ar piegādes ķēdes paraugpraksi kvalitātes aspektā, lai noteiktu riskus piegādes ķēdē.

1. Pārskatīt piemērojamos standartus, tostarp:

- a) principus un standartus uzņēmuma piegādes ķēdes praksē atbilstoši II pielikumam³¹;
- b) valsts tiesību aktus valstīs, kurās atrodas uzņēmuma juridiskā adrese vai tā akcijas tiek publiski tirgotas (ja attiecināms); valstīs, kuras var būt izrakteņu izcelsmes valstis; un tranzīta vai reeksporta valstīs;
- c) tiesību instrumentus, kas regulē uzņēmuma darbību un darījumu attiecības, piemēram, finanšu nolīgumus, darbuzņēmēja līgumus un līgumus ar piegādātājiem;
- d) citus attiecīgus starptautiskus instrumentus, piemēram, ESAO Pamatnostādnes daudz nacionāliem uzņēmumiem, starptautiskās cilvēktiesības un humanitārās tiesības.

2. Noteikt, vai apstākļi piegādes ķēdē (jo īpaši atbildes uz ieteicamajiem ievirzes jautājumiem, kas minēti papildinājuma pielikumā) atbilst attiecīgajiem standartiem. Jebkura pamatota neatbilstība starp faktiskajiem apstākļiem un standartu būtu jāuzskata par risku ar iespējami negatīvu ietekmi.

II. LEJUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMI

Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāapzina riski piegādes ķēdē, novērtējot pienācīgas pārbaudes praksi savos kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumos, salīdzinot to ar šīm vadlīnijām. Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi, kuriem var būt grūti apzināt augšupējās piegādes ķēdes dalībniekus no tiešajiem piegādātājiem (lieluma vai citu apstākļu dēļ), var iesaistīt un aktīvi sadarboties ar citiem nozares dalībniekiem, ar kuriem tiem ir kopīgi piegādātāji, vai ar lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, ar kuriem tiem ir darījumu attiecības, lai īstenotu šīs iedaļas ieteikumus, apzinot kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdē un novērtējot to pienācīgas pārbaudes praksi vai apzinot ar

31 Skatīt iepriekš 1. darbības A punktu un II pielikumu.

nozāres apstiprināšanas shēmu palīdzību tos kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus, kas atbilst šo vadlīniju prasībām, lai iegūtu izrakteņus no tiem³². Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par pienācīgu pārbaudi, un tiem būtu jānodrošina, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra uzņēmuma īpašie apstākļi.

A. Iespēju robežās apzināt kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus savā piegādes ķēdē.

Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jātiecas apzināt izrakteņu kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi, kas ražo attīrītus metālus, ko izmanto piegādes ķēdē. To var izdarīt, rīkojot konfidenciālas apspriedes ar uzņēmuma tiešajiem piegādātājiem, iekļaujot konfidenciālas piegādātāja izpaušanas prasības piegādātāju līgumos, norādot tiešajiem piegādātājiem tos kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus, kas atbilst šo vadlīniju prasībām, izmantojot konfidenciālas informācijas par piegādātājiem apmaiņas sistēmas un/vai piedaloties nozares mēroga shēmās par augšupējās piegādes ķēdes dalībnieku izpaušanu piegādes ķēdē³³.

B. Apzināt riska novērtējuma tvērumu izrakteņu piegādes ķēdē.

Pēc tam, kad ir apzināti kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi, kas ražo attīrītus metālus, ko izmanto piegādes ķēdē, lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāiesaistās ar šiem kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem piegādes ķēdē un jāiegūst no tiem sākotnējā informācija par izrakteņu izcelsmes valsti, tranzītu un pārvadāšanas maršrutiem, ko izmanto starp raktuvēm un kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem. Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāpārskata šī informācija un jebkura informācija, kas iegūta 1. darbībā, lai ievirzītu riska novērtējumu, pievēršoties tiem izrakteņiem un piegādātājiem, uz kuriem attiecas "ar sarkanu karodziņu apzīmētas izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietas" un "piegādātāja sarkanie karodziņi", kā norādīts ievadā.

C. Novērtēt, vai kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi ir veikuši visas pienācīgas pārbaudes daļas atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

1. Gūt pierādījumus par kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi.
2. Pārskatīt informāciju, ko sniegusi vērtētāju grupa³⁴.
3. Salīdzināt pierādījumus par kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi ar piegādes ķēdes praksi un pienācīgas pārbaudes procesiem, kas minēti šajās vadlīnijās.
4. Strādāt ar kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu un palīdzēt tam atrast veidus, kā veidot spējas, mazināt riskus un uzlabot pienācīgas pārbaudes kvalitāti, tostarp piedaloties

32 Skatīt *Conflict-free Smelter Programme developed by EICC and GeSI*.

33 Skatīt iepriekš 1. darbības C punktu ("Izstrādāt iekšējās kontroles pasākumus izrakteņu piegādes ķēdei") un 1. darbības D punktu.

34 Skatīt papildinājuma pielikumu. Norādījumi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmuma riska novērtēšanai.

nozares mēroga iniciatīvās.

D. Ja nepieciešams, veikt kopīgas pārbaudes uz vietas izrakteņu kausēšanas/atfīrīšanas uzņēmumu ēkās, tostarp piedaloties nozares virzītās programmās.

3. DARBĪBA. STRATĒGIJAS IZSTRĀDE UN ĪSTENOŠANA APZINĀTO RISKU NOVĒRŠANAI

MĒRĶIS: izvērtēt un reaģēt uz apzinātajiem riskiem, lai novērstu vai mazinātu negatīvu ietekmi. Uzņēmumi var sadarboties, īstenojot ieteikumus, kas sniegti šajā iedaļā, veidojot kopīgas iniciatīvas. Tomēr uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par pienācīgu pārbaudi, un tiem būtu jānodrošina, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra uzņēmuma īpašie apstākļi.

A. Ziņot par konstatējumiem īpašiem augstākās vadības pārstāvjiem, norādot, kāda informācija ir savākta un kādi faktiskie un iespējamie riski ir apzināti, veicot piegādes ķēdes riska novērtējumu.

B. Izstrādāt un pieņemt riska pārvaldības plānu. Uzņēmumiem būtu jāpieņem piegādes ķēdes riska pārvaldības plāns, kurā ietvertas uzņēmuma atbildes uz 2. darbībā minētajiem riskiem. Uzņēmumi var pārvaldīt risku vai nu *i)* turpinot tirdzniecību visu laiku, kamēr ilgst izmērāmi riska mazināšanas centieni; *ii)* apturot tirdzniecību uz laiku, kamēr tiek pabeigta uzsāktā izmērāmā riska mazināšana; vai *iii)* atsakoties no piegādātāja gadījumā, kad mazināšana izrādās neiespējama vai nepieņemama. Lai pieņemtu riska pārvaldības plānu un noteiktu pareizu riska pārvaldības stratēģiju, uzņēmumiem būtu:

1. *jāpārskata piegādes ķēdes paraugprakse izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, kas iekļauts II pielikumā, vai to iekšējā prakse, ja tā atbilst II pielikumam, lai noteiktu, vai apzinātos riskus var mazināt, turpinot, apturot vai izbeidzot attiecības ar piegādātājiem;*

2. *jāpārvalda riski, kuriem nav vajadzīga attiecību ar piegādātāju izbeigšana, veicot izmērāmu riska mazināšanu.* Izmērāmai riska mazināšanai būtu jātiecas sekmēt pakāpeniska darbības uzlabošana saprātīgos termiņos. Izstrādājot stratēģiju riska mazināšanai, uzņēmumiem būtu:

a) jāapsver un vajadzības gadījumā jāveic pasākumi, lai izveidotu augšupējās piegādes ķēdes piegādātāju ietekmēšanas sviras, kas spēj visefektīvāk novērst vai mazināt apzināto risku:

i) **AUGŠUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMI** — atkarībā no stāvokļa piegādes ķēdē augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem ir būtiska faktiskā vai iespējamā ietekme uz piegādes ķēdes dalībniekiem, kuri spēj visefektīvāk un vistiešāk mazināt negatīvas ietekmes būtiskos riskus. Ja augšupējās

piegādes ķēdes uzņēmumi izlemj veikt riska mazināšanu, vienlaikus turpinot tirdzniecību vai to uz laiku apturot, mazināšanas centieniem vajadzētu būt vēršiem uz to, lai atrastu veidus, kā attiecīgā gadījumā konstruktīvi iesaistīties ar būtiskām ieinteresētajām personām, lai pakāpeniski novērstu šo negatīvo ietekmi saprātīgos termiņos.³⁵

ii) LEJUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMI — atkarībā no stāvokļa piegādes ķēdē lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi tiek mudināti izveidot un/vai izmantot augšupējās piegādes ķēdes piegādātāju ietekmēšanas sviru, jo tie spēj visefektīvāk un vistiešāk mazināt negatīvas ietekmes riskus. Ja lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi izlemj veikt riska mazināšanu, vienlaikus turpinot tirdzniecību vai to uz laiku apturot, mazināšanas centieniem vajadzētu vēršiem uz piegādātāju vērtību orientāciju un spēju apmācīšanu, lai tie varētu veikt pienācīgu pārbaudi un uzlabot tās kvalitāti. Uzņēmumiem būtu jāmudina nozares dalīborganizācijas izstrādāt un īstenot pienācīgas pārbaudes spēju apmācības moduljus sadarbībā ar attiecīgām starptautiskām organizācijām, NVO, ieinteresētajām personām un citiem ekspertiem.

b) jāapsprīezas ar piegādātājiem un ieinteresētajām personām un jāvienojas par stratēģiju izmērāmai riska mazināšanai, ko iekļauj riska pārvaldības plānā. Izmērāmā riska mazināšana būtu jāpielāgo uzņēmuma konkrētajiem piegādātājiem un to darbības apstākļiem, jānorāda skaidri darbības mērķi, kas sasniedzami saprātīgos termiņos, un jāparedz kvalitatīvi un/vai kvantitatīvi rādītāji uzlabojumu mērīšanai.

i) AUGŠUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMI — jāpublicē piegādes ķēdes riska novērtējums un piegādes ķēdes pārvaldības plāns, pienācīgi ievērojot darījumu konfidencialitāti un citas konkurences problēmas,³⁶ un jādara tie pieejami vietējām un centrālām iestādēm, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, vietējai pilsoniskajai sabiedrībai un iesaistītajām trešajām personām. Uzņēmumiem būtu jānodrošina pietiekams laiks, lai ieinteresētās personas varētu pārskatīt riska novērtējumu un pārvaldības plānu un sniegt atbildes, kā arī pienācīgi ņemt vērā jautājumus, bažas un alternatīvos ierosinājumus riska pārvaldībai.

C. Īstenot riska pārvaldības plānu, uzraudzīt un izsekot riska mazināšanas gaitu, ziņot par to īpašam augstākās vadības pārstāvim un apsvērt iesaistes ar piegādātāju apturēšanu vai izbeigšanu, ja riska mazināšanas mēģinājumi neizdodas.

1. AUGŠUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDI UZŅĒMUMI — augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāīsteno, jāuzrauga un jāizseko riska mazināšanas gaita sadarbībā

³⁵ Uzņēmumiem būtu jāizmanto II pielikums, kurā ir iekļauta ieteicamā riska pārvaldības stratēģija. III pielikumā ir iekļauti ieteicamie pasākumi riska mazināšanai un daži ieteicamie rādītāji uzlabojumu izmērīšanai. Paredzams, ka papildu norādījumi par riska mazināšanu tiks iegūti šo vadlīniju īstenošanas posmā;

³⁶ Skatīt 12. zemspītras piezīmi.

un/vai apspriežoties ar vietējām un centrālām iestādēm, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, starptautiskām vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām un iesaistītajām trešām personām. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var vēlēties izveidot uzraudzības tīklus vietējā kopienā vai atbalstīt to izveidi, lai uzraudzītu vai izsekotu riska mazināšanas gaitu.

D. Uzņemties veikt papildu faktu un riska novērtējumus attiecībā uz riskiem, ko nepieciešams mazināt, vai mainoties apstākļiem²².

Piegādes ķēdes pienācīga pārbaude ir dinamisks process, un tam vajadzīga nepārtraukta riska uzraudzība. Pēc riska mazināšanas stratēģijas īstenošanas uzņēmumiem būtu jāatkārto 2. darbība, lai nodrošinātu efektīvu riska pārvaldību. Turklāt jebkuras izmaiņas uzņēmuma piegādes ķēdē var paredzēt dažu darbību atkārtošānu, lai novērstu vai mazinātu negatīvu ietekmi.³⁷

4. DARBĪBA. NEATKARĪGAS TREŠĀS PERSONAS VEIKTA REVĪZIJA ATTIECĪBĀ UZ KAUSĒŠANAS/ATTĪRĪŠANAS UZŅĒMUMU PIENĀCĪGAS PĀRBAUDES PRAKSI

MĒRĶIS: lai neatkarīga trešā persona veiktu revīziju attiecībā uz kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgu pārbaudi atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām un lai sekmētu kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu un augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumu pienācīgas pārbaudes prakses uzlabošanu, tostarp izmantojot jebkuru institucionalizētu mehānismu, kas izveidots pēc nozares iniciatīvas un ko atbalsta valdības, kā arī sadarbojoties ar attiecīgām ieinteresētajām personām.

A. Plānot neatkarīgas trešās personas veiktu revīziju attiecībā uz kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgu pārbaudi atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Revīzijā būtu jāiekļauj turpmāk minētais revīzijas tvērums, kritēriji, principi un darbības³⁸.

1. **Revīzijas tvērums.** Revīzijas tvērumā ietilps visas darbības, procesi un sistēmas, ko

37 Apstākļu maiņa būtu jākonstatē, pamatojoties uz riska iespējamību, veicot nepārtrauktu uzraudzību pār uzņēmumu pārraudzības ķēdes dokumentāciju un situāciju konfliktu skartās izrakteņu izcelsmes un pārvadāšanas teritorijās. Šāda apstākļu maiņa var ietvert piegādātāja vai pārraudzības ķēdes dalībnieka, izcelsmes vietas, pārvadāšanas maršrutu vai eksporta vietas nomaiņu. Tā var ietvert arī apstākļus, kas raksturīgi konkrētajai situācijai, piemēram, konflikta saasināšanos kādā teritorijā, militārā personāla, kas pārrauga šo teritoriju, nomaiņu vai izmaiņas izcelsmes raktuviņu īpašumtiesībās vai kontroles veidā.

38 Šis ieteikums nosaka dažus pamatprincipus, tvērumu, kritērijus un citu pamatinformāciju, kas uzņēmumiem jāņem vērā, pasūtot neatkarīgas trešās personas revīziju par kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi piegādes ķēdē. Uzņēmumiem būtu jāizmanto ISO starptautiskais standarts 19011: 2002 ("ISO 19011"), kurā paredzētas detalizētas prasības revīzijas programmām (tostarp ir norādīti šo programmu ietvaros veicamie pienākumi, procedūras un uzskaites, uzraudzības un pārskatīšanas kārtība) un ir sniegts pakāpenisks pārskats par revīzijas darbībām.

kausēšanas/attīrīšanas uzņēmums izmanto, veicot pienācīgu pārbaudi attiecībā uz izrakteņu piegādes ķēdi no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Tā aptvers, bet neaprobežosies ar kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu kontroles pasākumiem pār izrakteņu piegādes ķēdi, informāciju, kas leļupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem izpausta attiecībā uz piegādātājiem, pārraudzības ķēdi un citu ar izrakteņiem saistītu informāciju, kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu riska novērtējumiem, tostarp izpēti uz vietas, un kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu riska pārvaldības stratēģijām.

2. **Revīzijas kritēriji.** Revīzijai būtu jānosaka kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes procesa atbilstība standartiem un procesiem, kas paredzēti šajās pienācīgas pārbaudes vadlīnijās.

3. **Revīzijas principi.**

- a) *Neatkarība.* Lai nodrošinātu revīzijas neitralitāti un objektivitāti, revīzijas organizācijai un visiem revīzijas grupas locekļiem ("revidentiem") jābūt neatkarīgiem no kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem, kā arī no kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu meitasuzņēmumiem, licences ņēmējiem, darbuzņēmējiem, piegādātājiem un uzņēmumiem, kas sadarbojas kopīgi veiktā revīzijā. Jo īpaši tas nozīmē, ka revidentiem nedrīkst būt interešu konfliktu ar revidējamo uzņēmumu, tostarp arī darba vai finanšu attiecības ar revidējamo uzņēmumu (kas izpaužas kā kapitāldaļu turēšana, parādi vai vērtspapīru īpašumtiesības), un tie nedrīkst sniegt arī nekādus citus pakalpojumus revidējamajam uzņēmumam, jo īpaši nekādus pakalpojumus saistībā ar pienācīgas pārbaudes praksi vai piegādes ķēdes darbībām, kas novērtētas šīs pārbaudes ietvaros, 24 mēnešu periodā pirms revīzijas veikšanas³⁹.

- b) *Kompetence.* Revidentiem būtu jāatbilst prasībām, kas minētas ISO 19011 par revidentu kompetenci un izvērtēšanu 7. nodaļā. Konkrēti, revidentiem ir vajadzīgas zināšanas un prasmes šādās jomās⁴⁰:

- i) revīzijas principi, procedūras un paņēmieni (ISO 19011);
- ii) uzņēmuma piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes principi, procedūras un paņēmieni;
- iii) uzņēmuma darbību organizatoriskā struktūra, jo īpaši uzņēmuma izrakteņu iepirkumu jomā un izrakteņu piegādes ķēdē;
- iv) sociālā, kultūras un vēsturiskā situācija konfliktu skartās teritorijās, kur notiek izrakteņu ieguve vai pārvadāšana, tostarp attiecīgas valodas prasmes un spēja izprast kultūras atšķirības, lai varētu veikt revīziju;
- v) visi piemērojamie standarti, tostarp piegādes ķēdes paraugprakse attiecībā uz izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (II pielikums).

- c) *Pārskatbīdība.* Lai uzraudzītu revidentu spēju veikt revīziju atbilstoši revīzijas

39 Skatīt FLA hartas VIII nodaļas A punktu.

40 Nepieciešamās zināšanas un prasmes var noteikt, pamatojoties uz revidenta izglītību un darba pieredzi, kā paredzēts ISO 19011:2002 7.4. nodaļā. Revidentiem jābūt arī tādām personiskām īpašībām kā profesionālisms, objektivitāte un godīgums.

programmai, pamatojoties uz revīzijas mērķiem, tvērumu un kritērijiem, salīdzinot ar revīzijas programmas reģistrācijas ierakstiem, var izmantot darbības rādītājus⁴¹.

4. Revīzijas darbības.

- a) *Revīzijas sagatavošana.* Pirms revīzijas sākšanas revidenti būtu skaidri jāinformē par revīzijas mērķiem, tvērumu, terminoloģiju un kritērijiem, izskaidrojot visas neskaidrības attiecībās starp revidējamo uzņēmumu un revidentiem⁴². Revidentiem būtu jānosaka revīzijas iespējamība, pamatojoties uz pieejamo laiku, resursiem, informāciju un attiecīgo personu sadarbību⁴³.
- b) *Dokumentu pārskatīšana.* Būtu jāpārskata visu to dokumentu izlase, kas sagatavoti, veicot pienācīgu pārbaudi kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu izrakteņu piegādes ķēdei no konfliktu skartām teritorijām, "lai noteiktu sistēmas atbilstību revīzijas kritērijiem saskaņā ar dokumentāciju"⁴⁴. Tā ietver, bet neaprobežojas ar dokumentāciju par piegādes ķēdes iekšējiem kontroles pasākumiem (pārraudzības ķēdes dokumentācijas un maksājumu reģistrācijas ierakstu izlasi), attiecīgo saraksti un piegādātāju līgumu noteikumiem, dokumentāciju, kas sagatavota uzņēmuma riska novērtējumos (tostarp jebkuriem reģistrācijas ierakstiem par darījumu partneriem un piegādātājiem, intervijām un novērtējumiem uz vietas), un jebkuriem dokumentiem par riska pārvaldības stratēģijām (*piemēram*, nolīgumiem ar piegādātājiem par uzlabojumu rādītājiem).
- c) *Izmeklēšana uz vietas.* Pirms uzsākt izmeklēšanu uz vietas, revidentiem būtu jāsaparavo revīzijas plāns⁴⁵ un visi darba dokumenti⁴⁶. Būtu jāpārbauda pierādījumi, kas gūti no kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu piegādes ķēdes riska novērtējumiem un kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu piegādes ķēdes riska pārvaldība. Revidentiem būtu jāsavāc papildu pierādījumi un jāpārbauda informācija, veicot attiecīgas intervijas un novērojumus un pārskatot dokumentus⁴⁷. Izmeklēšanai uz vietas būtu jāaptver turpmāk minētais.
- i) **Kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu iekārtas** un vietas, kurās kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi veic pienācīgu pārbaudi atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.
  - ii) **Kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu piegādātāju izlase** (tostarp starptautiskie koncentrāta tirgotāji, pārstrādātāji un vietējie eksportētāji, arī piegādātāja iekārtas.
  - iii) **Tikšanās ar vērtētāju grupu** (*skatīt* papildinājuma pielikumu), lai pārskatītu standartus un metodes, ar ko rada pārbaudāmu, drošu un atjauninātu informāciju, un revidētu pierādījumu kopumu, ko kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi

41 Skatīt ISO 19011 5.6. nodaļu.

42 Skatīt ISO 19011 6.2. nodaļu.

43 *Turpat.*

44 Skatīt ISO 19011 6.3. nodaļu.

45 Skatīt ISO 19011 6.4.1. punktu.

46 Skatīt ISO 19011 6.4.3. punktu.

47 ISO 19011 6.5.4. punkts.

izmantojuši, veicot pienācīgu pārbaudi atbildīgām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Gatavojot šo tikšanos, revidentiem būtu jāpieprasa informācija un jāiesniedz jautājumi vērtētāju grupai, kas veiks vērtēšanu uz vietas.

iv) **Apspriešanās ar vietējās un centrālās valdības iestādēm, ANO ekspertu grupām, ANO miera uzturēšanas misijām un vietējo pilsonisko sabiedrību.**

d) **Revīzijas secinājumi.** Revidentiem būtu jāizdara konstatējumi, kuros, pamatojoties uz savāktajiem pierādījumiem, nosaka kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu veiktās pienācīgas pārbaudes atbildīgām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām atbilstību šīm vadlīnijām. Revidentiem revīzijas ziņojumā būtu jāsniedz ieteikumi, kā kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumi var uzlabot savu pienācīgas pārbaudes praksi.

B. Īstenot revīziju saskaņā ar iepriekš minēto revīzijas tvērumu, kritērijiem, principiem un darbībām.

1. **REVĪZIJAS ĪSTENOŠANA.** Konkrētajos apstākļos visiem piegādes ķēdes dalībniekiem būtu jāsadarbojas ar nozares organizāciju starpniecību, lai nodrošinātu revīzijas veikšanu saskaņā ar iepriekš minēto revīzijas tvērumu, kritērijiem, principiem un darbībām.

a) KONKRĒTI IETEIKUMI vietējiem izraķeņu eksportētājiem

- i) Nodrošināt piekļuvi uzņēmuma objektiem un visiem dokumentiem un reģistrācijas ierakstiem par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi.
- ii) Atvieglot drošu piekļuvi vērtētāju grupai, kas veic novērtējumu uz vietas. Koordinēt loģistiku, lai revīzijas grupām un vērtētāju grupai, kas veic novērtējumu uz vietas, nodrošinātu drošu tikšanās vietu.

b) KONKRĒTI IETEIKUMI starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem un izraķeņu pārstrādātājiem

- i) Nodrošināt piekļuvi uzņēmuma objektiem un visiem dokumentiem un reģistrācijas ierakstiem par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi.

c) KONKRĒTI IETEIKUMI kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem

- i) Nodrošināt piekļuvi uzņēmuma objektiem un visiem dokumentiem un reģistrācijas ierakstiem par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi.
- ii) Atvieglot kontaktus ar piegādātājiem, kurus atlasījusi revīzijas grupa.

d) KONKRĒTI IETEIKUMI visiem leļupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

- i) Ieteicams, lai visi leļupējās piegādes ķēdes uzņēmumi piedalītos un ar nozares organizāciju starpniecību vai citiem piemērotiem līdzekļiem sekmētu revidentu iecelšanu amatā, kā arī revīzijas noteikumu definēšanu saskaņā ar šajās vadlīnijās minētajiem standartiem un procesiem. Mazie un vidējie uzņēmumi tiek mudināti iesaistīties šādās nozares organizācijās vai veidot partnerības ar tām.

2. **INSTITUCIONALIZĒTS MEHĀNISMS ATBILDĪGĀM IZRAKTEŅU PIEGĀDES ĶĒDĒM NO KONFLIKTU SKARTĀM UN AUGSTA RISKĀ TERITORIJĀM.** Visi piegādes ķēdes dalībnieki sadarbībā ar valdību un pilsonisko sabiedrību un ar tās atbalstu var apsvērt iepriekš minētās revīzijas tvērumu, kritēriju, principu un darbību iekļaušanu institucionalizētā mehānismā, kas pārraudzītu un atbalstītu pienācīgas pārbaudes veikšanu attiecībā uz atbildīgām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Minētajai iestādei būtu jāveic šādas darbības:

- a) attiecībā uz revīzijām:
- i) revidentu akreditācija;
  - ii) revīziju pārraudzība un pārbaudīšana;
  - iii) revīzijas ziņojumu publicēšana, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un konkurences aspektus⁴⁸.
- b) jāizstrādā un jāsteno moduļi piegādātāju spēju attīstīšanai, lai tie varētu veikt pienācīgu pārbaudi un mazināt riskus;
- c) jāpieņem un jāveic turpinājuma darbs ar ieinteresēto personu sūdzībām par attiecīgo uzņēmumu.

5. DARBĪBA. IKGADĒJA ZIŅOŠANA PAR PIEGĀDES ĶĒDES PIENĀCĪGU PĀRBAUDI

MĒRĶIS: publiski ziņot par pienācīgu pārbaudi attiecībā uz atbildīgām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, lai veidotu sabiedrības uzticību uzņēmumu veiktajiem pasākumiem.

A. Katru gadu ziņot vai attiecīgā gadījumā iekļaut ikgadējos ilgtspējības vai korporatīvās atbildības ziņojumos papildu informāciju par pienācīgu pārbaudi atbildīgām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

A. 1. KONKRĒTI IETEIKUMI visiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. *Uzņēmuma pārvaldības sistēmas.* Izstrādāt uzņēmuma piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes praksi; izskaidrot pārvaldības struktūru, kas atbild par uzņēmuma veikto pienācīgo pārbaudi, norādot, kurš uzņēmumā ir par to tieši atbildīgs; raksturot uzņēmumā izveidotās kontroles sistēmas pār izraķeņu piegādes ķēdi, izskaidrojot to darbību un kuri savākie dati ir nostiprinājuši uzņēmuma pienācīgas pārbaudes centienus attiecīgajā pārskata periodā; raksturot uzņēmuma datubāzi un reģistrācijas sistēmu, kā arī izskaidrot metodes, kā atklāt lejupejās piegādes ķēdes dalībniekiem visus piegādātājus, līdz pat izcelsmes raktuvēm; izpaust informāciju par maksājumiem, kas izmaksāti valdībām saskaņā ar *EITI* kritērijiem un principiem.

---

48 Skatīt 12. zemspītras piezīmi.

2. *Uzņēmuma riska novērtējums piegādes ķēdē.* Publicēt riska novērtējumu, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences aspektus⁴⁹. Raksturot metodiku, praktiskos paņēmienus un informāciju, ko nodrošina novērtējums uz vietas; izskaidrot uzņēmuma piegādes ķēdes riska novērtēšanas metodiku.
3. *Riska pārvaldība.* Raksturot riska pārvaldībai veiktās darbības, tostarp sniedzot kopsavilkuma ziņojumu par riska mazināšanas stratēģiju, kas iekļauta riska pārvaldības plānā, un spēju apmācīšanu, ja tāda notiek, kā arī par ieinteresēto personu iesaisti. Raksturot uzņēmuma centienus darbības uzraudzībai un izsekošanai.

A. 2. KONKRĒTI IETEIKUMI kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem

1. *Revīzijas.* Publicēt kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumu revīzijas ziņojumus, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences aspektus⁵⁰.

A. 3. KONKRĒTI IETEIKUMI visiem leļupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. *Uzņēmuma pārvaldības sistēmas.* Izstrādāt uzņēmuma piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes praksi, izskaidrot, kura pārvaldības struktūra atbild par uzņēmuma veikto pienācīgu pārbaudi un kura persona uzņēmumā ir par to tieši atbildīga.
2. *Riska novērtēšana un pārvaldība.* Raksturot veiktos pasākumus, apzinot kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdē un novērtējot to pienācīgas pārbaudes praksi, tostarp izvērtējot sarakstu ar kvalificētiem kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem, kas publicēts nozares apstiprināšanas shēmu ietvaros, vai tas atbilst pienācīgas pārbaudes procesiem, kas ieteikti šajās vadlīnijās. Raksturot risku pārvaldīšanai veiktos pasākumus.
3. *Revīzijas.* Publicēt revīzijas ziņojumus par pienācīgas pārbaudes praksi, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences aspektus⁵¹, kā arī par reakciju uz apzinātajiem riskiem.

---

49 Uzņēmējdarbības konfidencialitāte un citas konkurences problēmas ir cenu informācija un attiecības ar piegādātājiem, neskarot turpmāko mainīgo interpretāciju. Visa informācija tiks izpausta jebkuram institucionalizētam reģionālam vai vispārējam mehānismam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izrakteniem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

50 Skatīt 34. zemspītras piezīmi.

51 Skatīt 34. zemspītras piezīmi.

PAPILDINĀJUMA PIELIKUMS

Norādījumi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmuma riska novērtēšanai

A. Radīt labvēlīgus apstākļus efektīvai riska novērtēšanai.

Plānojot un strukturējot piegādes ķēdes riska novērtējumu, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas atrodas piegādes ķēdē, būtu jāņem vērā šādas ieteicamās darbības.

1. ***Izmantot pieeju, kuras pamatā ir pierādījumi.*** Uzņēmuma riska novērtējuma secinājumi būtu jāapstiprina ar pārbaudāmiem, drošiem un atjauninātiem pierādījumiem, kas būtu jāiegūst, vērtētāju grupai veicot izpēti uz vietas.
2. ***Saglabāt uzņēmuma piegādes ķēdes faktu un riska novērtējuma ticamību un kvalitāti,*** nodrošinot, lai uzņēmuma vērtētāji būtu neatkarīgi no vērtējamās darbības un bez interešu konfliktiem⁵². Uzņēmuma vērtētājiem jāapņemas sniegt patiesus un precīzus ziņojumus, uzturot augstus profesionālās ētikas standartus un nodrošinot “pienācīgu profesionālo rūpību”⁵³.
3. ***Nodrošināt atbilstošu kompetences līmeni,*** iesaistot ekspertus ar zināšanām un prasmēm iespējami vairākās šādās jomās — novērtētie darbības apstākļi (*piemēram*, valodu prasmes un kultūras izpratne), ar konfliktu saistīto risku būtība (*piemēram*, standarti, kas minēti II pielikumā, cilvēktiesības, starptautiskās humanitārās tiesības, korupcija, finanšu noziegumi, konflikts un tā finansētāji, pārredzamība), izrakteņu piegādes ķēdes raksturs un veids (*piemēram*, izrakteņu iepirkumi) un standarti un procesi, kas paredzēti šajās pienācīgas pārbaudes vadlīnijās.

B. Izveidot vērtētāju grupu, kas veic novērtējumu uz vietas (turpmāk — “vērtētāju grupa”) konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, kurās izrakteņus iegūst un pārvadā, lai iegūtu un atjauninātu informāciju par piegādātājiem un izrakteņu ieguves, tirdzniecības, darbību ar tiem un eksporta apstākļiem. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var izveidot šādas grupas kopīgi, sadarbībā ar citiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas veic piegādes no šādām teritorijām vai darbojas tajās (“sadarbības uzņēmumi”).

1. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas izveido vērtētāju grupu, būtu:
  - a) jānodrošina, lai vērtētāju grupa apspriežas ar vietējo un centrālo valdību, iegūstot informāciju, kas palīdz nostiprināt sadarbību un rada iespējas saziņai starp valsts

---

52 ISO 19011:2002 4. punkts.

53 ISO 19011:2002 4. punkts.

- iestādēm, pilsonisko sabiedrību un vietējiem piegādātājiem;
- b) jānodrošina, lai vērtētāju grupa regulāri apspriežas ar vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kurām ir zināšanas un kompetence par vietējiem apstākļiem;
- c) jāizveido uzraudzības tīkli vietējā kopienā vai attiecīgā gadījumā jāatbalsta to izveide, lai vērtētāju grupu nodrošinātu ar informāciju;
- d) kopīgi jāizmanto informācija, ko vērtētāju grupa savākusi un atjauninājusi visā piegādes ķēdē, vislabāk — izmantojot datorizētu sistēmu, kas tīmeklī pieejama uzņēmumiem piegādes ķēdē un jebkuram institucionalizētam mehānismam, reģionālam vai vispārējam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izraķeņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.
2. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas izveido vērtētāju grupu, būtu jādefinē vērtētāju grupas, kura veic novērtējumu uz vietas, darbības joma un spējas veikt šādas darbības:
- a) iegūt nepastarpinātus pierādījumus par faktiskajiem izraķeņu ieguves, tirdzniecības, darbību ar tiem un eksporta apstākļiem. Tostarp par:
- i) **raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un izraķeņu tirdzniecības vietu militarizāciju.** Vērtētāju grupai būtu jāizseko raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un izraķeņu tirdzniecības vietu militarizācijas pakāpe. Kā papildu informācijas avots uzņēmumiem var noderēt interaktīvas kartes, kurās norādītas raktuvju, bruņoto grupējumu, tirdzniecības maršrutu, ceļu kontrolposteņu un lidlauku atrašanās vietas⁵⁴. Raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un izraķeņu tirdzniecības vietu militarizācijas izsekošana nozīmē faktisko apstākļu apzināšanu, kas rada tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un valsts vai privātiem drošības spējiem (kā definēts piegādes ķēdes paraugpraksē II pielikumā).
- ii) **nopietniem pārkāpumiem, kas saistīti ar izraķeņu ieguvi, pārvadāšanu vai tirdzniecību (kā definēts piegādes ķēdes paraugpraksē II pielikumā) un ko izdarījuši valsts vai privātie drošības spēki, nevalstiskie bruņotie grupējumi vai citas trešās personas, kas darbojas izraķeņu ieguves teritorijās, pārvadāšanas maršrutos vai vietās, kurās notiek izraķeņu tirdzniecība.**
- b) atbildēt uz konkrētiem jautājumiem vai paskaidrojumu pieprasījumiem, ko iesniedz sadarbības uzņēmumi, un sniegt ieteikumus uzņēmuma riska novērtējumam un riska pārvaldībai. Jebkurš sadarbības uzņēmums var iesniegt jautājumus vai pieprasīt paskaidrojumus no vērtētāju grupas, kas veic novērtējumu uz vietas, šādās jomās⁵⁵:
- i) pierādījumi, ko sniedz izsekošanas un pārraudzības ķēdes sistēma [1. darbības C punkts] un riska novērtējums [2. darbība];

54 Piemēram, DRC karte, ASV Valsts departamenta karte un IPIS karte.

55 Jautājumi un paskaidrojumi būtu jāreģistrē un jāiekļauj informācijas sistēmās turpmākai izmantošanai, uzraudzībai un atjaunināšanai, un sadarbības uzņēmumiem šīs sistēmas ir kopīgi pieejamas.

ii) informācija par piegādātājiem (starpniekiem un eksportētājiem) saskaņā ar protokoliem "Pazīsti savu klientu/piegādātāju", piemēram, tiem, kas īstenoti, izmantojot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas atbilstības sistēmas⁵⁶;

- c) saņemt un izskatīt sūdzības, ko uz vietas iesniegušas ieinteresētās personas un kas nosūtītas sadarbības uzņēmumiem.

B. 1. KONKRĒTI IETEIKUMI vietējiem eksportētājiem

1. Atvieglot vērtētāju grupas vietējo loģistiku, reaģējot uz jebkuriem palīdzības pieprasījumiem.
2. Atvieglot vērtētāju grupas piekļuvi visiem augšupējās piegādes ķēdes starpniekiem, konsolidētājiem un pārvaldātājiem.
3. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visiem uzņēmuma objektiem, tostarp kaimiņvalstīs vai citās valstīs, kurās iespējama pārkraušana vai pārmarķēšana, kā arī visiem grāmatvedības dokumentiem, reģistriem vai citiem pierādījumiem par iepirkuma praksi, nodokļu, maksu un atlīdzības maksājumiem un eksporta dokumentācijai.
4. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visai informācijai, kas iegūta un atjaunināta uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakses ietvaros, tostarp attiecībā uz maksājumiem, kas izmaksāti nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un valsts vai privātiem drošības spēkiem.
5. Apzināt attiecīgos darbiniekus, kuriem jādarbojas kā vērtētāju grupas kontaktpersonām.

B. 2. KONKRĒTI IETEIKUMI starptautiskajiem koncentrāta tirgotājiem un izrakteņu pārstrādātājiem

1. Atvieglot vērtētāju grupas piekļuvi visiem pārrobežu pārvaldātājiem, nodrošinot iespēju bez brīdinājuma pievienoties izrakteņu pārrobežu pārvaldājumiem.
2. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visiem objektiem, kas pieder starptautiskiem koncentrāta tirgotājiem un izrakteņu pārstrādātājiem kaimiņvalstīs vai citās valstīs, kuros iespējama pārkraušana vai pārmarķēšana attiecībā uz izrakteņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām vai par kuriem ir zināms vai kuros ir iespējams, ka notiek noplūdes no piegādes ķēdes.
3. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visiem grāmatvedības dokumentiem, reģistriem vai citiem pierādījumiem par iepirkuma praksi, nodokļu, maksu un atlīdzības maksājumiem un eksporta dokumentācijai.
4. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visai informācijai, kas iegūta un atjaunināta uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakses ietvaros, tostarp attiecībā uz maksājumiem, kas izmaksāti nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un valsts vai privātiem drošības spēkiem.

56 Skatīt Finanšu rīcības uzdevumu grupa, Norādījumi riskā balstītai metodei, kā apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu, 2007. gada jūnijs, 3.10. punkts.

spēkiem.

5. Proaktīvi nodrošināt vērtētāju grupu ar reģistrācijas ierakstiem par izrakteniem no citām ar sarkanu karodziņu apzīmētām izrakteņu izcelsmes un tranzīta vietām.
6. Apzināt attiecīgos darbiniekus, kuriem jādarbojas kā vērtētāju grupas kontaktpersonām.

B. 3. KONKRĒTI IETEIKUMI kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem

1. Apzināt attiecīgos darbiniekus, kuriem jādarbojas kā vērtētāju grupas kontaktpersonām.
2. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visiem grāmatvedības dokumentiem, reģistriem vai citiem pierādījumiem par iepirkuma praksi, nodokļu, maksu un atlīdzības maksājumiem un eksporta dokumentācijai.
3. Nodrošināt vērtētāju grupas piekļuvi visai informācijai, kas savākta un atjaunināta uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakses ietvaros.

C. IETEICAMIE JAUTĀJUMI, UZ KURIEM BŪTU JĀATBILD UZŅĒMUMA NOVĒRTĒJUMOS. Šie jautājumi attiecas uz bieži vērojāmām situācijām, kas tiek konstatētas alvas, tantala, volframa, to rūdu un metāla atvasinājumu piegādes ķēdē un rada riskus.

1. **Pārzināt situāciju konfliktu skartā un augsta riska teritorijā, kas saistīta ar izrakteņu izcelsmi, tranzītu un/vai eksportu**
  - a) Izpētiet informāciju par konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, kas saistītas ar izcelsmi, to kaimiņvalstīm un tranzīta valstīm (tostarp iespējamiem pārvadāšanas maršrutiem un ieguves, tirdzniecības, darbību ar tiem un eksporta vietām). Būtiska informācija būs atrodama publiskos ziņojumos (ko sniedz valdības, starptautiskās organizācijas, NVO un plašsaziņas līdzekļi), kartēs, ANO ziņojumos un ANO Drošības padomes sankciju dokumentos, nozares literatūrā par izrakteņu ieguvi, tās ietekmi uz konfliktu, cilvēktiesībām vai kaitējumu videi, kas tiek nodarīts iespējamās izcelsmes valstī, vai citos publiskos ziņojumos (*piemēram*, tajos, ko sniedz ētisku pensiju fondi).
  - b) Vai minētās starptautiskās struktūras spēj īstenot ieviešanu un izmeklēšanu, piemēram, ANO miera uzturēšanas vienības, kas atrodas šajās teritorijās vai to tuvumā? Vai šīs sistēmas var izmantot piegādes ķēdes dalībnieku apzināšanai? Vai ir kādi vietēja līmeņa līdzekļi, ar kuriem var novērst problēmas, ko rada bruņotu grupējumu vai citu konflikta elementu klātbūtne? Vai šīs problēmas spēj atrisināt attiecīgie valsts, provinces un/vai vietējie regulatori, kuru kompetencē ir izrakteņu ieguves jautājumi?
2. **Zināt savus piegādātājus un darījumu partnerus**⁴²
  - a) Kas ir piegādātāji vai citas personas, kuras ir iesaistītas finansēšanā, izrakteņu ieguvē, tirdzniecībā un pārvadāšanā starp ieguves vietu un vietu, kurā uzņēmums, kas veic pienācīgu pārbaudi, pārņem atbildību pār šiem izrakteniem? Apzināt visus būtiskos piegādes ķēdes dalībniekus, vācot informāciju par īpašumtiesībām (tostarp

patiesā labuma guvējiem), korporatīvo struktūru, korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdiem, uzņēmuma vai tā amatpersonu līdzdalību citās organizācijās, uzņēmuma un tā amatpersonu partneriem uzņēmējdarbības, valdības, politiskajās vai militārajās aprindās (jo īpaši pievērsties iespējamām attiecībām ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem)⁴³.

b) Kādas ir šo piegādātāju izveidotās iepirkuma un pienācīgas pārbaudes sistēmas? Kādas piegādes ķēdes prakses piegādātāji ir pieņēmuši, un kā tās ir integrētas viņu pārvaldības procesos? Kā viņi izstrādā iekšējās kontroles pasākumus attiecībā uz izrakteniem? Kā viņi īsteno praksi un nosacījumus attiecībā uz saviem piegādātājiem?

3. Pārzināt izraktenū ieguves apstākļus konfliktu skartās un augsta riska teritorijās

a) Kāda ir šo izraktenū konkrētā izcelsme (kurās konkrētās raktuvēs tie ir iegūti)?
 b) Kāda ir ieguves metode? Apzināt, vai izraktenū ir iegūti nerūpnieciskā un maza apjoma izraktenū ieguvē ("ASM") vai liela apjoma ieguvē.

42. Skatīt Finanšu rīcības uzdevumu grupa, Norādījumi riskā balstītai metodei, kā apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu, 2007. gada jūnijs, 3.10. punkts. Skatīt 2. darbību.

43. Skatīt VI nodaļu *Guidelines on reputational due diligence, International Association of Oil and Gas Producers (Report No. 356, 2004)*. Skatīt arī 5. nodaļu "Klientu un darījumu partneru pārzināšana" *ESAO Riska apzināšanas rīkā daudznacionāliem uzņēmumiem vājas pārvaldības zonās*, 2006.,

un ASM gadījumā — iespēju robežās apzināt, vai ieguvē veikuši individuāli nerūpnieciski izraktenū ieguvēji, nerūpniecisku izraktenū ieguvēju kooperatīvi, apvienības vai mazie uzņēmumi. Apzināt nodokļus, atlīdzības un maksas, kas izmaksātas valsts iestādēm, un par šiem maksājumiem izpausto informāciju.

c) Vai ieguves apstākļi ir saistīti ar nevalstisku bruņotu grupējumu vai valsts vai privātu drošības spēku klātbūtni un iesaisti, tostarp vienā vai vairākās šādās jomās — tieša kontrole pār raktuvēm vai pārvadāšanas maršrutiem raktuvju apkārtnē; nodevu iekasēšana no izraktenū ieguvējiem vai izraktenū izspiešana; netieša vai cita līdzdalība raktuvēs vai izraktenos, kuru subjekts ir nevalstiski bruņoti grupējumi vai valsts vai privāti drošības spēki un/vai to ģimenes locekļi un/vai tuvinieki; iesaiste izraktenū ieguvē kā otrs ienākumu avots "ārpus dienesta"; vai drošības nodrošināšana, par ko maksā izraktenū ieguvēji vai ko apmaksā no nodevām, ar ko apliek ražošanu? Vai kādi no šiem bruņotajiem grupējumiem vai militārajām vienībām ir iesaistīti vai piedalās konfliktā? Vai kādi no tiem vēsturiski ir iesaistīti plaši izplatītos cilvēktiesību pārkāpumos vai citos noziegumos?

d) Kādi ir ieguves apstākļi? Jo īpaši apzināt, vai tiek izmantota i) jebkura veida spīdzināšana, cietsirdīga, necilvēcīga un cieņu pazemojoša rīcība, ko pieprasa izraktenū ieguves nolūkā; ii) jebkura veida piespiedu vai obligāts darbs, proti, darbs

vai pakalpojums, ko pieprasa no jebkuras personas, piedraudot ar soda sankcijām, un ko minētā persona pati nepiedāvā brīvprātīgi; *iii*) bērnu darba ļaunākās formas izraķeņu ieguves nolūkā; *iv*) citi smagi cilvēktiesību pārkāpumi un ļaunprātīga izmantošana, piemēram, plaši izplatītā seksuālā vardarbība, raktuvēs vai izraķeņu ieguves gaitā; vai *v*) kara noziegumi vai citi smagi starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi, noziegumi pret cilvēci vai genocīds.

4. Pārzināt izraķeņu pārvadāšanas, darbību ar tiem un tirdzniecības apstākļus konfliktu skartās un augsta riska teritorijās

- a) Vai pircēji lejupējā piegādes ķēdē atrodas raktuvēs vai kur citur? Vai darbības ar izraķeņiem no dažādiem izraķeņu ieguvējiem un to apstrāde notiek atsevišķi, un vai tos uzglabā atsevišķi, kad pārdod lejupējā piegādes ķēdē? Ja nē, kurā vietā šos izraķeņus apstrādā, konsolidē un sajauc, kad pārdod lejupējā piegādes ķēdē?
- b) Kas ir starpnieki, kuri veic darbības ar šiem izraķeņiem? Apzināt, vai par kādu no šiem starpniekiem nav ziņots un vai tas netiek turēts aizdomās par izraķeņu ieguvu vai tirdzniecību sadarbībā ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem.
- c) Kādā mērā, ja vispār, valsts vai privātie drošības spēki vai nevalstiskie bruņotie grupējumi ir tieši vai netieši iesaistīti izraķeņu tirdzniecībā, pārvadāšanā vai aplikšanā ar nodevām? Vai valsts vai privātie drošības spēki vai nevalstiskie bruņotie grupējumi jebkādā veidā gūst labumu no izraķeņu tirdzniecības, pārvadāšanas vai aplikšanas ar nodevām, ko īsteno citas personas, tostarp tādas, kuras ir saistītas ar starpniekiem vai eksportētājiem?
- d) Kādā mērā, ja vispār, valsts vai privātie drošības spēki vai nevalstiskie bruņotie grupējumi darbojas gar tirdzniecības un pārvadāšanas maršrutiem? Vai izraķeņu tirdzniecības, pārvadāšanas vai aplikšanas ar nodevām laikā notiek kādi cilvēktiesību pārkāpumi? Piemēram, vai ir kādi pierādījumi par piespiedu darbu, izspiešanu vai spaidiem? Vai tiek izmantots bērnu darbs? Jo īpaši apzināt, vai tiek izmantota *i*) jebkura veida spīdzināšana, cietsirdīga, necilvēcīga un cieņu pazemojoša rīcība, ko pieprasa izraķeņu pārvadāšanas vai tirdzniecības nolūkā; *ii*) jebkura veida piespiedu vai obligāts darbs, lai iegūtu, pārvadātu, tirgotu vai pārdotu izraķeņus; *iii*) bērnu darba ļaunākās formas izraķeņu pārvadāšanas vai tirdzniecības nolūkā; *iv*) citi smagi cilvēktiesību pārkāpumi un ļaunprātīga izmantošana, piemēram, plaši izplatītā seksuālā vardarbība, raktuvēs vai izraķeņu pārvadāšanas vai tirdzniecības gaitā; vai *v*) kara noziegumi vai citi smagi starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi, noziegumi pret cilvēci vai genocīds izraķeņu pārvadāšanas vai tirdzniecības nolūkā.
- e) Kāda informācija ir pieejama, lai varētu pārbaudīt tirdzniecību lejupējā piegādes ķēdē, piemēram, par oriģinālajiem dokumentiem, pārvadāšanas maršrutiem, licencēšanu, pārrobežu pārvadājumiem un bruņotu grupējumu un/vai valsts vai privātu drošības spēku klātbūtni?

5. Pārzināt eksporta apstākļus no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

- a) Kur atrodas eksportēšanas vieta, un vai ir saņemti ziņojumi vai radušās aizdomas par veicināšanas maksājumiem vai citiem kukuļiem, kas maksāti eksportēšanas vietās,

lai varētu noslēpt vai krāpnieciskā ceļā nepareizi norādīt izrakteņu izcelsmi? Kādi dokumenti apliecina izrakteņu eksportu, un vai ir saņemti ziņojumi vai radušās aizdomas par krāpniecisku dokumentāciju vai neprecīzi sastādītām deklarācijām (par izrakteņu veidu, kvalitāti, izcelsmi, svaru utt.)? Kādi nodokļi, nodevas vai citas maksas ir samaksātas eksportējot, un vai ir saņemti ziņojumi vai radušās aizdomas par nepietiekamu apjomu norādīšanu deklarācijās?

- b) Kā tika koordinēts eksporta pārvadājums, un kā tas tika īstenots? Kas ir pārvadātāji, un vai ir saņemti ziņojumi vai radušās aizdomas par viņu iesaisti korupcijā (veicināšanas maksājumi, kukuļi, nepietiekamu apjomu norādīšana deklarācijās utt.)? Kā tika iegūts eksporta finansējums un apdrošināšana?

Papildinājums par zeltu

levads un joma

Šis papildinājums par zeltu ir neatņemama sastāvdaļa ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijām attiecībā uz izraķeņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Papildinājumam par zeltu piemēro šo vadlīniju ievaddaļu, kā arī I pielikumu (*Piecpakāpju satvars riskā balstītai pienācīgai pārbaudei izraķeņu piegādes ķēdē*), II pielikumu (*Piegādes ķēdes paraugprakse atbildīgām globālajām izraķeņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām*) un III pielikumu (*Ieteicamie riska mazināšanas pasākumi un rādītāji mērījumu uzlabošanai*). Tādējādi terminu “vadlīnijas” visā šajā papildinājumā var izmantot, lai apzīmētu gan Papildinājumu par zeltu, gan ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz izraķeņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Šis papildinājums sniedz konkrētus norādījumus par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi attiecībā uz zeltu no konfliktu skartām vai augsta riska teritorijām saskaņā ar dažādām uzņēmumu pozīcijām zelta piegādes ķēdē. Tas paredz atšķirīgus pienākumus un sniedz attiecīgus pienācīgas pārbaudes ieteikumus, kas izstrādāti *augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem* un *lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem* (skatīt “Definīcijas”), un vajadzības gadījumā tas sniedz arī īpašus ieteikumus konkrētiem dalībniekiem abās šajās plašajās kategorijās. Uzņēmumiem, kas ietilpst šajās kategorijās, būtu jāveic pienācīga pārbaude neatkarīgi no tā, vai tiem pieder, tie nomā vai īrē zeltu.

Šis papildinājums pievēršas darbībām, kuras uzņēmumiem būtu jāveic, lai tie neveicinātu konflikta saasināšanu un nopietnus cilvēktiesību pārkāpumus zelta piegādes ķēdē, ja šis zelts var būt iegūts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Šis papildinājums paredz pienācīgas pārbaudes pasākumus, kuri jāveic attiecībā uz pārstrādātu zeltu / zelta lūžņiem vai iepriekš attīrītu zeltu (“pārstrādājams zelts”) vienīgi tiktāl, ciktāl pārstrādātais materiāls ir potenciāls tāda zelta legalizācijas līdzeklis, kas iegūts konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, lai slēptu tā izcelsmi. Attiecībā uz zelta ieguldījumu produktiem (lietņiem, stieņiem, monētām un graudiem noslēgtos konteineros), kas tiek turēti dārgmetālu banku seifos, centrālo banku glabātuvēs, biržās un attīrīšanas uzņēmumos, ar “pārbaudāmu datumu”⁵⁷ pirms 2012. gada 1. janvāra nav nepieciešama informācija par izcelsmi (“atbrīvotie krājumi”). Tomēr zelta ieguldījumu produktiem būs nepieciešama pienācīga pārbaude “Pazīsti savu partneri”, lai nodrošinātu, ka atbrīvotie krājumi netiek tirgoti, pārkāpjot starptautiskās sankcijas, vai nesekmē nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kas izriet no zelta rezervju pārdošanas konfliktu skartās un augsta riska teritorijās vai ir saistīta ar to.

57 “Pārbaudāms datums” ir datums, par ko var pārliecināties, aplūkojot reālos datuma spiedogus uz produktiem vai inventarizācijas sarakstus. Skatīt “Definīcijas”.

Lai noteiktu šā papildinājuma piemērojamību, visiem uzņēmumiem zelta piegādes ķēdē būtu jāveic 1. darbība (“Stabilu uzņēmuma pārvaldības sistēmu izveide”) un jāsāk 2. darbība (“Risku apzināšana un novērtēšana piegādes ķēdē”), lai noteiktu, vai tie faktiski iegūst vai var iegūt zeltu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Tādā gadījumā pārējās darbības, kas minētas šajā papildinājumā, piemēro tikai tiem uzņēmumiem, kuri iegūst zeltu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, un tiem dalībniekiem zelta piegādes ķēdē, kuri darbojas konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā.

Papildus principu, standartu un procesu nodrošināšanai, lai pienācīgu pārbaudi varētu veikt atsevišķi uzņēmumi, vadlīnijas un šis papildinājums ieteic arī tādus pienācīgas pārbaudes principus, standartus un procesus, kas topošajām nozares mēroga piegādes ķēdes iniciatīvām būtu jāievēro tādēļ, ka tās izstrādā ar konfliktiem saistītas atbildīgas ieguves praktiskos paņēmienus. Izstrādājot visaptverošas sertificēšanas shēmas, piemēram, Lielo ezeru reģiona starptautiskās konferences sertificēšanas shēmu un rīkus, vai citas nozares līmeņa vai vairāku ieinteresēto personu iniciatīvas, kas nodrošina bezkonflikta zelta ieguves paņēmieni pārbaudes procesus atbilstoši šajās vadlīnijās minētajiem standartiem un procesiem, var iegūt ticamu pārliecību, ka piegādes ķēde nesekmē konflikta saasināšanu vai nopietnus cilvēktiesību pārkāpumus⁵⁸.

Šajās vadlīnijās tiek atzīts, ka pienācīga pārbaude konfliktu skartās un augsta riska teritorijās rada praktiskas problēmas. Veicot pienācīgu pārbaudi, ir nepieciešama elastība. Pienācīgas pārbaudes rakstura un apjoma atbilstība būs atkarīga no individuāliem apstākļiem, un to ietekmēs tādi aspekti kā uzņēmuma lielums, tā darbības vieta, situācija konkrētajā valstī un iesaistīto produktu vai pakalpojumu nozare un raksturs. Šīs problēmas var risināt dažādos veidos, ietverot, bet neaprobežojoties ar:

- nozares mēroga sadarbību pienācīgas pārbaudes veikšanas spēju veidošanā;
- kopīgu izmaksu segšanu nozares ietvaros attiecībā uz konkrētiem pienācīgas pārbaudes uzdevumiem;
- piedalīšanos iniciatīvās par atbildīgu piegādes ķēdes pārvaldību⁵⁹;

58 Skatīt konflikta saasināšanas definīciju ESAO vadlīniju II pielikumā.

59 Piemēram, ar nosacījumu, ka tā atbilst ESAO vadlīniju prasībām: *Conflict-Free Smelter Program developed by Electronic Industry Citizenship Coalition (EICC) and Global e-Sustainability Initiative (GeSI)*; *Conflict Free Gold Standard, World Gold Council (2012)*; *Responsible Gold Guidance, London Bullion Market Association (2012)*; and *Chain-of-Custody Certification, Responsible Jewellery Council (2012)*; *Fairtrade and Fairmined Standard for Gold from Artisanal and Small- Scale Mining, Alliance of Responsible Mining/Fairtrade Labelling Organizations International (2010)*.

- koordināciju starp nozares dalībniekiem, kuri izmanto vienus un tos pašus piegādātājus;
- sadarbību starp augšupējās un lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem;
- partnerību veidošanu ar starptautiskajām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām;
- piegādes ķēdes paraugprakses (II pielikums) un šajās vadlīnijās minēto konkrēto pienācīgas pārbaudes ieteikumu integrēšanu esošajā praksē un pārvaldības sistēmās, uzņēmuma veiktās pienācīgas pārbaudes praksē, piemēram, iepirkumu praksē, godprātības un “pazīsti savu klientu” pienācīgas pārbaudes pasākumos un ilgtspējas, korporatīvās sociālās atbildības vai citos gada ziņojumos.

Vadlīnijās jo īpaši tiek atzīts, ka pienācīga pārbaude attiecībā uz nerūpniecisku un maza apjoma zelta ieguvu konfliktu skartās un augsta riska teritorijās rada problēmas. Netiek prasīts, lai nerūpnieciski un maza apjoma zelta ieguvēji, piemēram, fiziskas personas, neformālas darba grupas vai kopienas, veiktu pienācīgu pārbaudi, kā ieteikts šajās vadlīnijās, tomēr viņi tiek mudināti arī turpmāk iesaistīties savu klientu pienācīgas pārbaudes centienos un veikt formalizāciju tā, lai pienācīgu pārbaudi varētu veikt nākotnē. Paredzams, ka vienīgi nerūpnieciski un maza apjoma uzņēmumi veiks pienācīgu pārbaudi (skatīt “Definīcijas”). Ieteicamie pasākumi ir iekļauti papildinājuma pielikumā, lai novērstu iespējami kaitīgu sociālo un ekonomisko ietekmi uz neaizsargātām grupām⁶⁰ konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, tostarp uz likumīgiem nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem.

Ņemot vērā sarežģīto darbības vidi konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, kur apstākļi var strauji mainīties un pasliktināties, pienācīgu pārbaudi jāizprot kā nepārtraukts, proaktīvs un reaktīvs process, tādēļ uzņēmumi veic pamatotus pasākumus un godprātīgi cenšas apzināt un reaģēt uz konflikta saasināšanas un nopietnu pārkāpumu riskiem saskaņā ar šīm vadlīnijām un jo īpaši II pielikumu. Šīs vadlīnijas veicina pakāpeniskus uzlabojumus pienācīgas pārbaudes praksē, konstruktīvi iesaistās ar piegādātājiem. Uzņēmumi tiek mudināti iekļaut šīs vadlīnijas savā plašāka mēroga praksē attiecībā uz atbildīgu uzņēmējdarbību, un tie tiek aicināti informēt patērētājus un sabiedrību kopumā par to, ka tie īsteno šīs vadlīnijas. Uzņēmumi var izmantot šīs vadlīnijas, lai pamatoti novērtētu, vai to produkti ir radīti atbildīgā veidā attiecībā pret konfliktu.

Šo vadlīniju pamatā ir principi un standarti, kas iekļauti ESAO Vadlīnijās daudznacionāliem uzņēmumiem un ESAO Riska apzināšanas rīkā daudznacionāliem uzņēmumiem vājas pārvaldības zonās, un tie atbilst šiem principiem un standartiem. Tās sniedz ieteikumus, kas vienlīdz paredzēti gan valdībām, gan uzņēmumiem, kuri darbojas konfliktu skartās un augsta riska teritorijās vai iegūst tur izrakteņus, nodrošinot

60 Skatīt ESAO Pamatnostādnes daudznacionāliem uzņēmumiem (2011), piezīme par IV nodaļu “Cilvēktiesības”, 40. punkts: “[...] uzņēmumiem būtu jāievēro to fizisko personu cilvēktiesības, kuri pieder pie īpašām grupām vai iedzīvotājiem, kuriem nepieciešama īpaša uzmanība, ja tie var nelabvēlīgi ietekmēt šīs grupas cilvēktiesību jomā. Šajā jautājumā ANO instrumenti ir papildus akcentējuši pamatiedzīvotāju tiesības, to personu tiesības, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm, sievietēm, bērnu, personu ar invaliditāti, migrantu darba ņēmēju un viņu ģimeņu tiesības.”

skaidrojums par principiem un pienācīgas pārbaudes procesiem atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām atbilstoši piemērojamiem tiesību aktiem un attiecīgiem starptautiski atzītajiem standartiem. Šīs vadlīnijas pašas par sevi neaizstāj valsts normatīvos aktus, un nebūtu jāuzskata, ka tām ir augstāks spēks, tostarp izrakteņu ieguves nozarē⁶¹.

Definīcijas

Nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve (*ASM*) ir formālas vai neformālas izrakteņu ieguves darbības, kurās pārsvarā izmanto vienkāršotus izpētes, ieguves, apstrādes un pārvadāšanas veidus. *ASM* parasti ir maza kapitāla ietilpība, un tajā izmanto ļoti darbietilpīgu tehnoloģiju. *ASM* var būt vīriešu un sievietes individuālais darbs, kā arī ģimenes grupu darbs, un viņi var strādāt partnerībā ar vai kā dalībnieki kooperatīvos vai cita veida juridiskās apvienībās un uzņēmumos ar simtiem vai pat tūkstošiem izrakteņu ieguvēju. Piemēram, izplatītas ir darba grupas ar 4–10 dalībniekiem, dažkārt vienas ģimenes ietvaros, kopīgi pildot uzdevumus kādā vienā izrakteņu ieguves vietā (*piemēram*, rokot vienu tuneli). Organizatoriskā līmenī bieži vien darbojas 30–300 izrakteņu ieguvēju grupas, kas kopīgi apgūst vienas izrakteņu atradnes (*piemēram*, strādājot vairākos tuneļos), un dažkārt viņiem ir kopīgas apstrādes iekārtas.⁶²

ASM uzņēmumi ir nerūpnieciskas un maza apjoma struktūras, kas ir pietiekami formalizētas un strukturētas, lai varētu īstenot šīs vadlīnijas. Papildinājuma pielikums mudina visus nerūpnieciskos un maza apjoma izrakteņu ieguvējus formalizēties šajā jomā.

Dārgmetāls ir vispārīgs apzīmējums attīrītam zeltam stieņos vai lietņos.

Dārgmetālu banka ir banka (tostarp noguldījumu bankas, komercbankas un investīciju bankas) vai finanšu iestāde, piemēram, tirdzniecības nams, kas veic finanšu darījumus ar attīrītu zeltu.

Pārraudzības ķēde ir tādu struktūru reģistrēta secība, kuru atbildībā izrakteņi atrodas, pārvietojoties pa piegādes ķēdi.

Konfliktu skartās un augsta riska teritorijas ir teritorijas, kurās notiek bruņoti konflikti, ir plaši izplatīta vardarbība, tostarp noziedzīgu tīklu radīta vardarbība, vai citi riski, kas var smagi un lielā mērogā kaitēt cilvēkiem. Bruņoti konflikti var notikt dažādos veidos, piemēram, kā starptautiska vai nestarptautiska rakstura konflikti, kuros var iesaistīties divas vai vairākas valstis, vai arī tie var būt atbrīvošanās kari, nemieri vai pilsoņu kari. *Augsta riska teritorijas* ir tās, kurās ir augsts konflikta risks vai notiek plaši izplatīti vai nopietni pārkāpumi, kas definēti šo vadlīniju II pielikuma 1. punktā. Šādas teritorijas bieži vien raksturo politiska nestabilitāte vai represijas, institucionāls vājums, nedrošība, civilās infrastruktūras sabrukums, plaši izplatīta vardarbība un valsts vai starptautisko tiesību

61 Skatīt ESAO Pamatnostādnes daudznacionāliem uzņēmumiem (2011), I nodaļas 2. punkts.

62 Skatīt *Felix Hruschka and Cristina Echavarría, Rock-Solid Chances for Responsible Artisanal Mining, Alliance for Responsible Mining Series on Responsible ASM Nr. 3, 2011.*

pārkāpumi.

“Tiešs vai netiešs atbalsts” nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem, ko sniedz, izmantojot zelta ieguvu, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbības ar to vai eksportu, ietver, bet neaprobežojas ar izrakteņu iegādi, maksājumu veikšanu vai jebkuru citu loģistikas atbalsta sniegšanu vai aprīkojuma nodrošināšanu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai ar tiem saistītiem subjektiem, kuri⁶³.

- i) nelikumīgi kontrolē raktuves vai kā citādi kontrolē pārvadāšanas maršrutus, zelta tirdzniecības vietas un augšupējās piegādes ķēdes dalībniekus⁶⁴; un/vai
- ii) iekasē nelikumīgas nodevas vai izspiež⁶⁵ naudu vai zeltu raktuvju piekļuves vietās, pārvadāšanas maršrutos vai zelta tirdzniecības vietās un/vai
- iii) iekasē nelikumīgas nodevas vai veic izspiešanu no starpniekiem, eksporta uzņēmumiem vai starptautiskajiem tirgotājiem.

Pienācīga pārbaude ir nepārtraukts, proaktīvs un reaktīvs process, kurā uzņēmumi var apzināt, novērst, mazināt un reģistrēt, kā tie vērsas pret faktisku vai iespējamu negatīvo ietekmi, un šis pārbaudes ir nesaraucjami saistītas ar uzņēmuma lēmumu pieņemšanas un riska pārvaldības sistēmām. Pienācīga pārbaude var palīdzēt uzņēmumiem nodrošināt, ka tie ievēro turpmāk minētos principus.

ZELTA AVOTI

Šajās vadlīnijās ir minēti trīs iespējamie zelta un zeltu saturoša materiāla avoti, un tiem ir ieteicams veikt atšķirīgas pienācīgas pārbaudes.

1) IEGŪTAIS ZELTS ir zelts, kas iegūts raktuvēs (vidēja un liela apjoma raktuvēs vai nerūpnieciskās un/vai maza apjoma raktuvēs) un nekad iepriekš nav attīrīts. Iegūtā zelta *izcelsme* ir saistīta ar raktuvēm, kurās tas iegūts. Iegūtā zelta apakšskategorijas pirms attīrīšanas ir šādas.

- **Sanesu zelts** ir no jauna iegūtais zelts, kas savākts no smilšu un grants nogulsnešiem, visbiežāk ūdenstecēs vai to tuvumā, parasti kā ļoti nelieli, bet redzami zelta gabaliņi. Sanesu zeltam parasti ir “putekļu” forma, dažkārt tie ir tīrradņi jau koncentrētā formā, kas ir viegli pārvadājami un viegli pārkausējami un/vai daļēji attīrāmi nelielos lietoņos (parasti ar tīrības pakāpi 85–92 %). Sanesu zeltam jebkurā no šīm formām ir vajadzīga

63 “Saistīti subjekti” ir sarunu vedēji, konsolidētāji, starpnieki un citi piegādes ķēdes dalībnieki, kuri tieši strādā ar bruņotajiem grupējumiem, lai atvieglotu zelta ieguvu, tirdzniecību vai darbības ar to.

64 Raktuvju, pārvadāšanas maršrutu, zelta tirdzniecības vietu un augšupējās piegādes ķēdes dalībnieku “kontrolē” ir i) ieguves pārraudzība, tostarp arī piešķirot piekļuvi raktuvēm un/vai koordinējot pārdošanu lejupējā piegādes ķēdē starpniekiem, eksporta uzņēmumiem vai starptautiskajiem tirgotājiem; ii) jebkura veida piespiedu vai obligāta darba izmantošana, lai iegūtu, pārvadātu, tirgotu vai pārdotu zeltu; vai iii) darbība direktora vai kādā citā oficiālā amatā augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumos vai raktuvēs vai netieša vai cita veida līdzdalība šādos uzņēmumos vai raktuvēs.

65 “Izspiešana” no raktuvēm, pārvadāšanas maršrutiem, zelta tirdzniecības vietām vai augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem ir naudas summu vai zelta pieprasīšana, piedraudot ar vardarbību vai kādu citu sodu, ja persona to nepiedāvā brīvprātīgi, bieži vien par to atļaujot ekspluatēt raktuves, piešķirot piekļuvi pārvadāšanas maršrutiem vai ļaujot pārvadāt, iegādāties vai pārdot zeltu.

attīrīšana, pirms to var izmantot kā dārgmetālu vai juveliera darbā, bet parasti to var attīrīt tiešā veidā, bez starposma papildu koncentrēšanas vai apstrādes.

- **Zelta rūda** ir ieži vai grants, kas satur zeltu ekonomiski nozīmīgā koncentrācijā. Šī koncentrācija var būt ļoti maza pēc svara, piemēram, viens grams zelta uz vienu tonnu rūdas, un tomēr to būs ekonomiski izdevīgi iegūt vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguvē. Zelta rūdu tās apjoma un svara dēļ parasti neved tālu no raktuvēm, lai apstrādātu.
- **Zelta koncentrāts** ir starposma materiāls, ko iegūst, apstrādājot zelta rūdu, lai sasniegtu lielāku koncentrāciju, tomēr tam joprojām ir vajadzīga papildu starpaprāde, lai iegūtu gatavo zeltu. Zelta koncentrātu parasti pārved uz tuvāko zelta krāsni, lai pārkausētu gatavā zeltā.
- **Gatavais zelts** ir no jauna iegūta zelta metāla sakausējuma stienis, ko parasti iegūst, ekstensīvi apstrādājot rūdu un pārkausējot vidēja un liela apjoma raktuvēs, lai sasniegtu augstu koncentrāciju (parasti ar tīrības pakāpi 85–90 %). Iegūtajam zeltam šādā formā nav komerciālas kvalitātes, un pēc tam tas ir jāpārved uz attīrīšanas iekārtu, kur to tiešā veidā attīra, bez starposma papildu apstrādes.
- **Izrakteņu ieguves blakusprodukts** ir zelts, kas ražots, veicot citu metālu ieguvī, piemēram, no vara sulfīda rūdas, kas var saturēt zeltu nelielā daudzumā. Ja zelts ir blakusprodukts, svarīgāko metālu apstrādā un attīra vispirms, un pēc tam zeltu ekstrahē un attīra no pirmā metāla gala nogulsniem, piemēram, no vara elektrolīzes šūnu sārņiem.
- **LSM zelts** ir zelts, kas ražots vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguvē (skatīt vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguves definīciju).
- **ASM zelts** ir zelts, kas ražots nerūpnieciskā un maza apjoma izrakteņu ieguvē (skatīt nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguves definīciju).

ZELTA AVOTI (*turpin.*)

2) PĀRSTRĀDĀJAMĀIS ZELTS ir zelts, kas iepriekš attīrīts, piemēram, galapatēriņa, pēclietošanas un investīciju zelts un zeltu saturoši produkti, metāllūžņi un metāla atgriezumī un materiāli, kuri iegūti attīrīšanā un produktu ražošanā, un ko atgriež attīrīšanas uzņēmumam vai citam lejupējās piegādes ķēdes starposma apstrādātājam, lai tas sāktu jaunu dzīves ciklu kā “pārstrādāts zelts”. Par pārstrādājama zelta *izcelsmes* vietu uzskata to vietu zelta piegādes ķēdē, kurā zeltu atgriež attīrītājam vai citam starposma apstrādātājam vai lejupējās piegādes ķēdes pārstrādātājam. Pārstrādājama zelta apakšskategorijas ir šādas.

- **Neapstrādāts pārstrādājamais zelts** ir pārstrādājamais zelts, kas joprojām ir sākotnējā formā un/vai kā ražošanas lūžņi, pirms to atgriež apstrādei un attīrīšanai (piemēram, dārgmetāla stieņi, juvelierizstrādājumi, rotājumi, monētas, mašīnapstrādes skaidas utt.).
- **Pārkausēts pārstrādājamais zelts** ir pārstrādājamais zelts, kas ir izkausēts pirmajā pārstrādes procesā, izlejot to pagaidu stieņos vai kādā citā formā ar nenoteiktiem izmēriem un mainīgu izsmalcinātības pakāpi.
- **Rūpnieciskais blakusprodukts** ir materiāls, kas ražots, apstrādājot citu materiālu, un tas nav sākotnēji plānotais produkts, tomēr ir atsevišķs noderīgs materiāls. Piemēram, attīrot zeltu, bieži vien rodas mazvērtīgi blakusprodukti, piemēram, krāsns dūmgāzu putekļi, izlietoti tīģeļi un grīdas saslaukas.

3) ATBRĪVOTIE KRĀJUMI ir zelta ieguldījumu produkti (lietņi, stieņi, monētas un graudi noslēgtos konteineros), kas tiek turēti dārgmetālu banku seifos, centrālo banku glabātuvēs,

biržās un zelta attīrīšanas uzņēmumos, ar pārbaudāmu datumu pirms 2012. gada 1. janvāra, kuriem nav nepieciešama informācija par izcelsmi. Tie ir arī krājumi, ko trešās personas tur biržā kotētu struktūru vārdā.

- **Pārbaudāms datums** ir datums, par ko var pārliecināties, aplūkojot reālos datuma spiedogus uz produktiem un/vai inventarizācijas sarakstus.

Jaukta tipa zelts ir zelts, kas iegūts no dažādiem avotiem (piemēram, iegūtais zelts un pārstrādājama zelts). Pienācīga pārbaude minētajiem jaukta tipa zelta avotiem būtu jāveic saskaņā ar šā papildinājuma ieteikumiem, starptautiskajām tiesībām un valsts tiesību aktiem, tostarp tiem, kas regulē nelikumīgu tirdzniecību ar izrakteņiem, un ANO sankcijām.

Pareiza piegāde ir fizikālu specifikāciju standarts attīrītam zeltam un zelta attīrīšanas uzņēmumu spējām, kas tiek atzīts biržā vai ārpusbiržas (*OTC*) tirgū (*piemēram*, Londonas pareizas piegādes standarts).

Nozares programma šajās vadlīnijās ir termins, kas apzīmē iniciatīvu vai programmu, ko izstrādājuši un vada nozares organizācija, vai citu līdzīgu nozares iniciatīvu, kas atbalsta un atvieglo dažus vai visus šo vadlīniju ieteikumus. Nozares programma var iekļauties kādā plašākā organizācijas darbībā, kurai ir arī citi mērķi. Jebkura atsauce šajās vadlīnijās uz attiecīgām nozares programmas darbībām un/vai iniciatīvām jāizprot kā tāda, kas paredz minēto darbību un/vai iniciatīvu atbilstību šīm vadlīnijām.

Institucionalizēts mehānisms šajās vadlīnijās ir termins, kas apzīmē organizāciju, kuru izveidojuši un kura sastāv no valdības, nozares uzņēmumu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, ar pilnvarām atbalstīt un atvieglot dažus vai visus šo vadlīniju ieteikumus. Jebkura atsauce šajās vadlīnijās uz attiecīgām institucionalizētā mehānisma darbībām un/vai iniciatīvām jāizprot kā tāda, kas paredz minēto darbību un/vai iniciatīvu atbilstību šīm vadlīnijām.

Likumīga nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve — nerūpnieciskas un maza apjoma izrakteņu ieguves likumība ir grūti definējams jēdziens, jo tajā ietilpst vairāki no situācijas atkarīgi apstākļi (skatīt papildinājuma pielikumu). Šajās vadlīnijās likumība attiecas *cita starpā* uz nerūpniecisku un maza apjoma izrakteņu ieguvi, kas atbilst piemērojamiem tiesību aktiem⁶⁶. Ja piemērojama tiesiskais regulējums nav īstenots vai ja šāda regulējuma nav, nerūpnieciskas un maza apjoma izrakteņu ieguves likumības novērtējumā tiks ņemti vērā nerūpniecisko un maza apjoma izrakteņu ieguvēju un uzņēmumu godprātīgie centieni darboties piemērojamā tiesiskā regulējuma ietvaros (ja tāds eksistē), kā arī to iesaiste formalizācijas iespēju izmantošanā, kolīdz tās kļūst pieejamas (ņemot vērā to, ka lielākajā daļā gadījumu nerūpniecisko un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem ir ļoti ierobežotas spējas vai nav nekādu spēju, tehnisko iespēju vai pietiekamu finanšu līdzekļu šim nolūkam). Jebkurā gadījumā nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve, tāpat kā jebkura izrakteņu ieguve, nav uzskatāma par likumīgu, ja tā sekmē konfliktus un nopietnus pārkāpumus saistībā ar

66 Skatīt *Vision for Responsible Artisanal and Small-scale Mining in Alliance for Responsible Mining* (Echavarría, C. et al. Eds.), (2008). *The Golden Vein - A guide to responsible artisanal and small-scale mining. ARM Series on Responsible ASM No. 1. Medellín.*

izrakteņu ieguvu, pārvadāšanu vai tirdzniecību, kā definēts šo vadlīniju II pielikumā.

Pārvaldības sistēma ir pārvaldības procesi un dokumentācija, kas kopā nodrošina sistemātisku pamatu uzdevumu pareizai, konsekventai un efektīvai izpildei, lai sasniegtu vēlamos rezultātus, un nodrošina pastāvīgu darbības uzlabošanu.

Vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguve (*LSM*) — šajās vadlīnijās *LSM* apzīmē zelta ieguves darbības, kas nav uzskatāmas par nerūpniecisku vai maza apjoma izrakteņu ieguvu.

Pārstrādātājs ir fiziska persona vai struktūra, kas nav attīrīšanas uzņēmums, kā tas definēts turpmāk, un kas vāc, konsolidē un/vai apstrādā pārstrādājamu/lūžņu zeltu, piemēram, ņemot paraugus un nosakot raudzi pirms attīrīšanas, lai varētu sākt jaunu dzīves ciklu.

Attīrīšanas uzņēmums ir fiziska persona vai struktūra, kas attīra zeltu līdz komerciālai tirgus kvalitātei, atdalot citas vielas no gatavā zelta, sanesu zelta, pārstrādājama/lūžņu zelta vai citām zeltu saturošām izejvielām.

Piegādātāji — ar šo terminu apzīmē jebkuru fizisku personu vai organizāciju, kas ir uzskatāma par dalībnieku piegādes ķēdē un piegādā zeltu un zeltu saturošus materiālus.

Piegādes ķēde — termins “piegādes ķēde” attiecas uz sistēmu, ko veido visas darbības, organizācijas, dalībnieki, tehnoloģijas, informācija, resursi un pakalpojumi, kas iesaistīti zelta pārvietošanā no ieguves avota līdz galapatērētājiem.

Augšupējā piegādes ķēde un augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi — “augšupējā piegādes ķēde” ir zelta piegādes ķēde no raktuvēm līdz attīrīšanas uzņēmumiem. “Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi” ir izrakteņu ieguvēji (nerūpnieciski un maza apjoma uzņēmumi vai vidēja un liela apjoma zelta ieguves uzņēmumi)¹¹, vietējie zelta tirgotāji vai eksportētāji no zelta izcelsmes valsts, pārvadātāji, iegūtā/pārstrādājamā zelta starptautiskie tirgotāji un attīrīšanas uzņēmumi. Netiek prasīts, lai nerūpnieciski un maza apjoma zelta ieguvēji, piemēram, fiziskas personas, neformālas darba grupas vai kopienas, būtu augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi, kas veic pienācīgu pārbaudi, kā tas ieteikts šajās vadlīnijās, tomēr viņi tiek mudināti arī turpmāk iesaistīties savu klientu pienācīgas pārbaudes centienos un veikt formalizāciju tā, lai pienācīgu pārbaudi varētu veikt nākotnē.

Lejupējā piegādes ķēde un lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi — “lejupējā piegādes ķēde” ir zelta piegādes ķēde no attīrīšanas uzņēmumiem līdz mazumtirgotājiem. “Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi” ir attīrīta zelta tirgotāji un zelta tirgi, dārgmetālu bankas un biržas vai citas struktūras, kas pašas uzglabā zeltu, juvelierizstrādājumu ražotāji un mazumtirgotāji, un citi uzņēmumi, kas izmanto zeltu izstrādājumu ražošanai (*piemēram*, elektronikas un medicīnas ierīču ražotāji un mazumtirgotāji).

Piegādes ķēdes pienācīga pārbaude — jo īpaši attiecībā uz piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi atbildīgiem izrakteņu avotiem, riskā balstīta pienācīga pārbaude attiecas uz pasākumiem, kuri uzņēmumiem būtu jāveic, lai apzinātu, novērstu un mazinātu faktisku un iespējamu negatīvo ietekmi un nodrošinātu cilvēktiesību ievērošanu un konfliktu

nesaasināšanu^{67 68}, veicot darbības piegādes ķēdē⁶⁹.

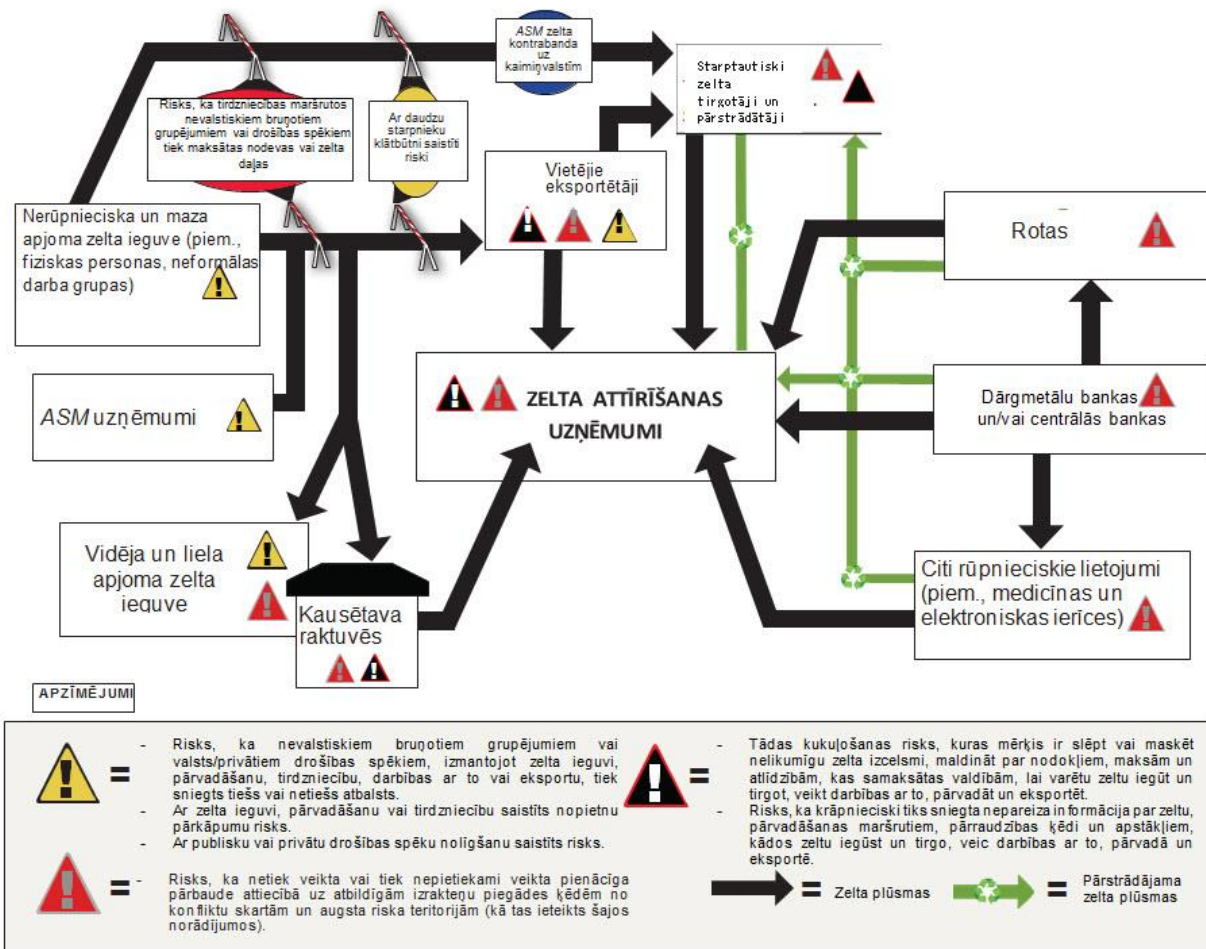
67 Lai novērstu katras šaubas, šie norādījumi attiecas uz izraķeņu ieguvējiem, apstrādātājiem un attīrīšanas uzņēmumiem, kuri var piederēt vai kurus var kā citādi kontrolēt vai virzīt valdības vai citas valsts iestādes.

68 Kā paredzēts ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīniju II pielikumā.

69 ESAO Pamatnostādnes daudznacionāliem uzņēmumiem (ESAO, 2011); ESAO Riska apzināšanas rīks daudznacionāliem uzņēmumiem vājas pārvaldības zonās (ESAO, 2006); Uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipi: *Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, 21 March 2011 (A/HRC/17/31)*.

2. attēls. Riski zelta piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

1. DARBĪBA. STABILU UZŅĒMUMA PĀRVALDĪBAS SISTĒMU IZVEIDE

MĒRĶIS: nodrošināt, lai esošās pienācīgas pārbaudes un pārvaldības sistēmas uzņēmumos zelta piegādes ķēdē būtu strukturētas efektīvai pienācīgai pārbaudei.

I IEDAĻA. VISPĀRĪGI IETEIKUMI VISIEM UZŅĒMUMIEM ZELTA PIEGĀDES ĶĒDĒ

A. Pieņemt un apņemt izpildīt piegādes ķēdes praksi risku apzināšanai un pārvaldīšanai attiecībā uz zeltu, kas var būt iegūts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Šai praksei attiecībā uz visiem uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu jāietver:

1. apņemšanās īstenot praksi, kas nosaka kopīgus principus un standartus atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, salīdzinot ar kuriem uzņēmums veiks pašnovērtējumu un novērtēs piegādātāju darbības un attiecības. Šai praksei būtu jāatbilst standartiem, kas minēti piegādes ķēdes paraugpraksē vadlīnijū II pielikumā;
2. skaidrs un saskanīgs pārvaldības process, lai varētu nodrošināt atbilstošu risku pārvaldību. Uzņēmumam būtu jāapņemas veikt pienācīgas pārbaudes darbības un izpildīt dažādiem līmeņiem izstrādātos ieteikumus, kas minēti šajā papildinājumā.

B. Strukturēt iekšējās pārvaldības sistēmas tā, lai atvieglotu piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi. Uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu:

1. jāpiešķir pilnvaras un jāuzdod atbildība augstākā līmeņa vadītājiem, kuriem ir nepieciešamā kompetence, zināšanas un pieredze, lai varētu pārraudzīt piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes procesu;
2. jānodrošina pieejami resursi, kas vajadzīgi darbības atbalstam un šo procesu uzraudzībai;
3. jāizveido organizatoriskā struktūra un sakaru procesi, kas nodrošinās, lai kritiskā informācija, tostarp uzņēmuma prakse, sasniedz attiecīgos darba ņēmējus un piegādātājus. Attiecīgā gadījumā būtu jārīko mācības, un uzņēmumi var izmantot arī tos mācību modeļus, kas izstrādāti nozares programmu vai institucionalizēto mehānismu ietvaros;
4. jānodrošina iekšējā pārskatatbildība attiecībā uz piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes procesa īstenošanu.

C. Izveidot sistēmu pārredzamībai, informācijas vākšanai un kontrolei pār zelta piegādes ķēdi.

1. Izstrādāt iekšējo dokumentāciju un izveidot reģistrus piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes procesiem, konstatējumiem un no tiem izrietošajiem lēmumiem. Tas aptvers
  1. darbības pienācīgu pārbaudi, kā arī papildu pienācīgu pārbaudi, ko var veikt attiecībā uz zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (2.–5. darbība).
2. Saglabāt iekšējos inventāra sarakstus un darījumu dokumentāciju, ko var atgūt un

izmantot, lai retrospektīvi apzinātu ievesto un izvesto zelta apjomu un/vai pamatotu pārraudzības ķēdes sistēmu (skatīt 3. darbības B punktu). Vajadzētu norādīt šādu informāciju:

- a) informācija par zelta un zeltu saturošo materiālu formu, veidu un fizisko aprakstu, *piemēram*, par zelta rūdu, zelta koncentrātu, gatavo zeltu, sanesu zeltu, pārstrādājamo zeltu, zelta dārgmetālu, juvelierizstrādājumu ražošanas izejvielām un/vai produkciju, elektronikas sastāvdaļām un zelta pārklājuma risinājumiem utt. (skatīt šā papildinājuma iedaļu "Definīcijas");
  - b) informācija, ko piegādātājs iesniedzis par zelta un zeltu saturošo izejmateriālu svaru un raudzi, un konstatējumi par zelta svaru un raudzi izejvielās un iegūtajā produkcijā;
  - c) piegādātāja informācija, tostarp pienācīgas pārbaudes informācija "pazīsti savu partneri" ("KYC") atbilstoši Finanšu rīcības uzdevumu grupas (FATF) 40 ieteikumiem⁷⁰;
  - d) unikālie atsauces numuri katrai ielaides un izlaides partijai;
  - e) ielaides un izlaides, iepirkuma un pārdošanas datumi.
3. Veikt un saņemt maksājumus par zeltu, izmantojot oficiālus bankas kanālus, ja tie ir pamatoti pieejami. Iespēju robežās neveikt pirkumus skaidrā naudā un nodrošināt, lai visus neizbēgamos pirkumus skaidrā naudā apliecinātu pārbaudāma dokumentācija.
  4. Pilnībā un pārredzami sadarboties ar tiesībaizsardzības iestādēm attiecībā uz darījumiem ar zeltu. Nodrošināt muitas amatpersonām piekļuvi visai informācijai par visiem sūtījumiem, kuri šķērso starpvalstu robežas vai attiecībā uz kuriem tām ir jurisdikcija cita iemesla dēļ.
  5. Saglabāt iepriekš minēto savāktu informāciju vismaz piecus gadus, vislabāk — datorizētā datubāzē.

D. Nostiprināt uzņēmuma iesaisti ar piegādātājiem.

Uzņēmumiem piegādes ķēdē būtu jācenšas ietekmēt piegādātājus, lai tie apņemtos ievērot piegādes ķēdes praksi atbilstoši II pielikumam un šajās vadlīnijās paredzētajiem pienācīgas pārbaudes procesiem. Lai to izdarītu, uzņēmumam būtu:

1. jācenšas izveidot ilglaicīgas attiecības ar piegādātājiem, lai veidotu ar tiem atbildīgas attiecības ieguves avotu jomā;
2. jāinformē piegādātāji par vēlmēm attiecībā uz pienācīgu pārbaudi atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām atbilstoši vadlīniju II pielikumam un šim papildinājumam. Jo īpaši uzņēmumiem būtu jāinformē par vēlmi, lai piegādātāji izstrādā riska pārvaldības stratēģijas attiecībā uz apzinātajiem riskiem piegādes ķēdē atbilstoši vadlīniju II pielikumam;

⁷⁰ Skatīt *Financial Action Task Force (FATF) 40 Recommendations (2003)*. Skatīt arī *Financial Action Task Force, RBA Guidance for Dealers in Precious Metal and Stones (2008)*.

3. jāiekļauj šajās vadlīnijās paredzētā piegādes ķēdes prakse komerciālajos līgumos un/vai rakstveida nolīgumos ar piegādātājiem, lai to varētu piemērot un uzraudzīt⁷¹;
4. jāapsver veidi, kā atbalstīt un attīstīt piegādātāju spējas uzlabot darbību un ievērot uzņēmuma piegādes ķēdes praksi⁷²;
5. jāapņemas pārvaldīt risku, tostarp, iespējams, izstrādāt izmērāmus uzlabojumu plānus attiecībā ar piegādātājiem, attiecīgā gadījumā iesaistot arī vietējo un centrālo valdību, starptautiskās organizācijas un pilsonisko sabiedrību, veicot riska mazināšanu⁷³.

E. Izveidot uzņēmuma un/vai raktuvju līmeņa sūdzību mehānismu.

Atkarībā no stāvokļa piegādes ķēdē, uzņēmumiem būtu:

1. jāizstrādā agrinās brīdināšanas riska apzināšanas mehānisms, kas ļauj jebkurai ieinteresētai personai (iesaistītām personām vai ziņotājiem) paust bažas par apstākļiem zelta ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar to un eksportā konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā. Tas ļautu uzņēmumam saņemt brīdinājumus par riskiem piegādes ķēdē, papildus uzņēmuma paša veiktajiem fakti un riska novērtējumiem;
2. jānodrošina šāds mehānisms tiešā veidā vai izstrādājot sadarbības shēmas ar citiem uzņēmumiem vai organizācijām, piemēram, ar nozares programmu vai institucionalizētu mehānismu, vai atvieglojot ārēju ekspertu vai struktūru iesaisti (*piemēram*, iesaistot ombudu).

II IEDAĻA. KONKRĒTI IETEIKUMI

A. Vidēja un liela apjoma zelta ieguves uzņēmumiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguves uzņēmumiem

1. Piešķirt unikālu atsauces numuru katrai izlaistajai partijai, *piemēram*, gatavā zelta stienim vai sanesu zelta traukam, un piestiprināt un/vai iespiest šo atsauces numuru tādā veidā, lai tā aizskaršana vai noņemšana būtu pamanāma.
2. Pieņemt fiziskās drošības praksi attiecībā uz zeltu, *piemēram*, izmantot aizzīmogotas drošas kārbas zelta pārsūtīšanai tādā veidā, lai to satura aizskaršana vai izņemšana pārvadāšanas laikā būtu pamanāma. Konfliktu skartās un augsta riska teritorijās šādi fiziskās drošības praksei būtu jābūt pārbaudāmai, pārbaudi veicot piemērotām un uzticamām trešām personām (*piemēram*, muitas iestādēm, neatkarīgiem revidentiem, nozaru programmām vai institucionalizētiem mehānismiem).
3. Atbalstīt to principu un kritēriju īstenošanu, kas paredzēti saskaņā ar leguves rūpniecības pārredzamības iniciatīvu (*EITI*)⁷⁴.

71 Skatīt 2.–5. darbību, lai gūtu informāciju par piegādātāju uzraudzību un neatbilstības novēršanu.

72 Skatīt 3. darbību "Riskā mazināšana".

73 Skatīt 3. darbību "Riskā mazināšana".

74 Informāciju par *EITI* skatīt <http://eiti.org/>. Norādījumus par to, kā uzņēmums var atbalstīt *EITI*, skatīt <http://eiti.org/document/businessguide>.

B. Iegūtā zelta un pārstrādājamā zelta vietējiem eksportētājiem, pārstrādātājiem un starptautiskajiem tirgotājiem

1. Piešķirt unikālus iekšējos atsauces numurus visām ielaides un izlaides partijām, katram zelta stienim, lietnim un/vai partijai, kas apstiprināta un ražota, un piestiprināt un/vai iespiest šo atsauces numuru visai izlaistajai produkcijai tādā veidā, lai tā aizskaršana vai noņemšana būtu pamanāma.
2. Koordinēt un atbalstīt fiziskās drošības praksi, ko izmanto citi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi. Nekavējoties ziņot par jebkurām sūtījumu aizskaršanas pazīmēm, un ļaut noņemt zīmogus un atvērt sūtījumus tikai pilnvarotiem darbiniekiem.
3. Provizoriski pārbaudīt visus sūtījumus, vai tie atbilst piegādātāja sniegtajai informācijai attiecībā uz *zelta veidiem*, piemēram, vai tas ir sanesu zelts, gatavais zelts, neapstrādāts pārstrādājamais zelts vai pārkausēts pārstrādājamais zelts. Pārbaudīt svara un kvalitātes informāciju, ko sniedzis zelta ieguvējs un/vai nosūtītājs, un izdarīt reģistrācijas ierakstu par šādu pārbaudi. Nekavējoties ziņot par jebkurām neatbilstībām starp sākotnējo sūtījuma pārbaudi un nosūtītāja sniegto informāciju iekšējās drošības dienestam un tiem, kuri uzņēmumā atbild par pienācīgu pārbaudi, neveicot nekādas turpmākas darbības līdz šo neatbilstību novēršanai.
4. Fiziski nodalīt un nodrošināt jebkuru sūtījumu, kura neatbilstība vēl nav novērsta.
5. Iespēju robežās censties sadarboties tieši ar likumīgajiem nerūpnieciskajiem un maza apjoma zelta ieguvējiem vai viņu pārstāvjiem, lai izslēgtu zeltu, ko piedāvā personas, kuras ir viņu ekspluatatori.

C. Attīrīšanas uzņēmumiem

1. Piešķirt unikālus iekšējos atsauces numurus visām ielaides un izlaides partijām, katram zelta stienim, lietnim un/vai partijai, kas apstiprināta un ražota, un tām būtu jāatbilst visai informācijai, kas savākta par minēto zelta ielaidi un izlaidi un iegūta pienācīgas pārbaudes gaitā, tostarp piegādātāja "KYC" informācijai un ziņām par zelta izcelsmi.
2. Koordinēt un atbalstīt fiziskās drošības praksi, ko izmanto citi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi. Nekavējoties ziņot par jebkurām sūtījumu aizskaršanas pazīmēm, un ļaut noņemt zīmogus un atvērt sūtījumus tikai pilnvarotiem darbiniekiem.
3. Provizoriski pārbaudīt visus sūtījumus, vai tie atbilst piegādātāja sniegtajai informācijai attiecībā uz zelta veidiem, piemēram, vai tas ir sanesu zelts, gatavais zelts, neapstrādāts pārstrādājamais zelts vai pārkausēts pārstrādājamais zelts. Pārbaudīt svara un kvalitātes informāciju, ko sniedzis zelta ieguvējs un/vai nosūtītājs, un izdarīt reģistrācijas ierakstu par šādu pārbaudi.
4. Nekavējoties ziņot par jebkurām neatbilstībām starp sākotnējo sūtījuma pārbaudi un nosūtītāja sniegto informāciju attīrīšanas uzņēmuma drošības dienestam un tiem, kuri uzņēmumā atbild par pienācīgu pārbaudi, neveicot nekādas turpmākas darbības līdz šo neatbilstību novēršanai.
5. Fiziski nodalīt un nodrošināt jebkuru sūtījumu, kura neatbilstība vēl nav novērsta.

6. Reģistrēt un radīt iespēju identificēt visus zelta izlaides produktus (*piemēram*, fiziski iespējot atzīmes uz zelta produktiem un/vai piestiprinot tās iepakojumam tādā veidā, lai to aizskaršana vai noņemšana būtu pamanāma) ar šādu informāciju:
  - a) attīrīšanas uzņēmuma nosaukums un/vai zīmogs/logotips;
  - b) attīrīšanas/ražošanas gads;
  - c) unikālā atsauce, kas piešķirta katrai izlaistajai partijai (*piemēram*, sērijas numurs, elektroniskais identifikators vai cita izmantotā atzīme).

D. Dārgmetālu bankām

1. Radīt inventarizācijas sarakstus par visu zeltu, kas glabājas dārgmetālu bankās, iekļaujot arī informāciju par to, kad katrs zelta gabals ir saņemts un no kurienes⁷⁵. Tajos būtu jāiekļauj atbrīvoto krājumu ieraksti.
2. Iespēju robežās atbilstoši klientu pieprasījumiem nodrošināt zeltu konkrētiem attīrīšanas uzņēmumiem, kuru pienācīgas pārbaudes prakse ir neatkarīgi pārbaudīta un atbilst šīm vadlīnijām.
3. Saglabāt reģistrācijas ierakstus par informāciju, kas iespiesta zeltā, un darījumu numurus, ja zeltu fiziski piegādā lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem.
4. Pēc pieprasījuma iesniegt informāciju, kas iespiesta zeltā, un fiziskās piegādes darījumu numurus tiešajiem lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kuriem minēto zeltu fiziski piegādā.

E. Visiem pārējiem lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem (*piemēram*, lejupējās piegādes ķēdes zelta un zelta materiālu lietotājiem un zeltu saturošu izstrādājumu ražotājiem)

1. Prasīt, lai piegādātāji sniedz identifikācijas datus par augšupējās piegādes ķēdes zelta attīrīšanas uzņēmumiem attiecībā uz zeltu saturošiem materiāliem un produktiem, vai nu tiešā veidā norādot avotus, vai kā atzīmes, kas iespiestas uz attīrītajiem zelta produktiem, ja pieejamas, vai kā informāciju, ko snieguši citi lejupējās piegādes ķēdes produkta piegādātāji vai dārgmetālu bankas.
2. Ja zelta attīrīšanas uzņēmums(-i) ir identificēts(-i), pieprasīt pārbaudi, vai minētie attīrīšanas uzņēmumi ir veikuši pienācīgu pārbaudi saskaņā ar šo papildinājumu. Ja iespējams, meklēt atsaucē uz atzītām revīzijām, ko veikušas nozares programmas vai institucionalizēti mehānismi, kuri integrē savos revīzijas protokolos šajās vadlīnijās iekļautos standartus un procesus.
3. Attiecībā uz zeltu saturošiem materiāliem un produktiem nodot tālāk lejupējās piegādes ķēdes klientiem informāciju par augšupējās piegādes ķēdes zelta attīrīšanas

---

⁷⁵ Pilna informācija, ko parasti iekļauj inventarizācijas sarakstos, ietver šādus datus: partijas nosaukums; saņemšanas datums; metāls; tā veids (*piemēram*, lieli zelta stieņi); sērijas numurs; pareiza piegāde/ nepareiza piegāde; kopējais paliktnu skaits; kopējais vienību skaits; pašreizējais svars; paliktnis; stienis; rafinētājs; bruto svars; raudze.

uzņēmuma(-u) identifikāciju.

2. DARBĪBA. RISKU APZINĀŠANA UN NOVĒRTĒŠANA PIEGĀDES ĶĒDĒ

MĒRĶIS: apzināt un novērtēt riskus saistībā ar apstākļiem zelta ieguvē, konsolidācijā, pārvadāšanā, tirdzniecībā un eksportā no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Uzņēmumiem zelta piegādes ķēdē būtu jāizmanto stabilā pārvaldības sistēma, kas izveidota saskaņā ar 1. darbību, lai apzinātu un novērtētu riskus, ka zelts, ko tie ražo vai iepērk savās piegādes ķēdēs, var sekmēt konfliktus vai nopietnus cilvēktiesību pārkāpumus.

Visi uzņēmumi var sadarboties, īstenojot ieteikumus, kas sniegti šajā iedaļā, veidojot kopīgas iniciatīvas. Tomēr uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par pienācīgu pārbaudi, un tiem būtu jānodrošina, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra uzņēmuma īpašie apstākļi.

I IEDAĻA. RISKU NOVĒRTĒJUMS ATTIECĪBĀ UZ VIDĒJA UN LIELA APJOMA ZELTA IEGUVES UZŅĒMUMIEM UN NERŪPNIECISKAS UN MAZA APJOMA IEGUVES UZŅĒMUMIEM (“ZELTA IEGUVĒJI”)

A. Noteikt, vai zelta ieguvējs iegūst vai pārvadā zeltu konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā (“ar sarkanu karodziņu apzīmētās darbības”). Lai to izdarītu, jāpārskata situācija visās zelta izcelsmes un pārvadāšanas vietās, izmantojot pierādījumus no ticamiem avotiem⁷⁶, un jācenšas godprātīgi izdarīt pamatotus konstatējumus, izmantojot konfliktu skartās un augsta riska teritorijas definīciju, kas iekļauta šā papildinājuma ievadā.

1. Ja zelta ieguvējs var pamatoti noteikt, izmantojot saskaņā ar 1. darbību savāktu informāciju, ka tas neiegūst un nepārvadā zeltu konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā, papildu pienācīga pārbaude nav nepieciešama. Pārvaldības sistēmas, kas izveidotas 1. darbības ietvaros, būtu jāuztur un regulāri jāpārskata.
2. Ja zelta ieguvējs nosaka, ka tas iegūst vai pārvadā zeltu konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā, jāturpina ar 2. darbības B punktu.

⁷⁶ Pārskatīt izpētes ziņojumus, ko sniedz valdības, starptautiskās organizācijas, NVO un plašsaziņas līdzekļi, kartes, ANO ziņojumus un ANO Drošības padomes sankciju dokumentus, nozares literatūru par izraķeņu ieguvē, tās ietekmi uz konfliktu, cilvēktiesībām vai kaitējumu videi, kas tiek nodarīts iespējamās izcelsmes valstī, vai citus publiskos ziņojumus (*piemēram*, tos, ko sniedz ētisku pensiju fondi). Uzņēmumiem arī būtu jāatsaucas uz jebkuriem kritērijiem un norādēm par konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, kas sagatavotas vairāku ieinteresēto personu iniciatīvu ietvaros, tostarp uz nepārtraukto darbu saistībā ar šo vadlīniju īstenošanu, ko atbalsta ESAO.

B. Noteikt arī, vai zelta ieguvējs iepērk zeltu (*piemēram, zeltu ar nerūpnieciskas un maza apjoma ieguves izcelsmi*), kas var būt ievests no konfliktu skartas vai augsta riska teritorijas. Lai to izdarītu:

1. jānosaka visas raktuves un/vai kausētavas raktuvēs, kur zelta ieguvējs iepērk iegūto zeltu no citiem avotiem, kas var ietvert arī ASM zeltu;
2. jāpārskata 1. darbībā iegūtā "KYC" informācija par šiem piegādātājiem un jāiegūst papildu informācija par citu iegūtā zelta avotu izcelsmi un pārvadāšanu, izmantojot nepastarpinātus pierādījumus un ticamus avotus;
3. godprātīgi jācenšas apzināt jebkura turpmāk minētā "sarkanā karodziņa" klātbūtni piegādes ķēdē attiecībā uz šiem citiem iegūtā zelta avotiem.

Ar sarkanu karodziņu apzīmētās zelta izcelsmes un tranzīta vietas

Zelts ir iegūts no konfliktu skartās vai augsta riska teritorijas vai tiek pārvadāts caur to.

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts valstī, kurai ir ierobežotas izpētītās rezerves vai krājumi, iespējamie resursi vai zelta plānotais ražošanas līmenis (t. i., deklarētie zelta apjomi no šīs valsts pārsniedz izpētītās rezerves vai plānoto ražošanas līmeni).

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts no valsts, par kuru ir zināms vai pastāv pamatotas aizdomas, ka caur to notiek zelta tranzīts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts no pārstrādājamiem/lūzņu vai jaukta tipa avotiem un ir atrīts valstī, par kuru ir zināms vai pastāv pamatotas aizdomas, ka caur to notiek zelta tranzīts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Attiecībā uz katru no šiem sarkano karodziņu apsvērumiem, kuru pamatā ir vieta, risks palielinās, ja tiek vāji īstenoti tiesību akti, kas vērsti pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un korupciju, muitas kontroles noteikumi un citi būtiski valdības pārraudzības akti; darbojas neformālas banku darbības sistēmas un plaši tiek izmantota skaidra nauda.

Piegādātāja sarkanie karodziņi

Piegādātāji vai citi zināmie augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi darbojas kādā no iepriekš minētajām zelta izcelsmes un tranzīta vietām, kas apzīmētas ar sarkanu karodziņu, vai arī tiem pieder kapitāldaļas vai cita līdzdalība zelta piegādes uzņēmumos no kādas no iepriekš minētajām zelta izcelsmes un tranzīta vietām, kas apzīmētas ar sarkanu karodziņu.

Ir zināms, ka piegādātāji vai citi zināmi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi pēdējo 12 mēnešu laikā ir ieguvuši zeltu no zelta izcelsmes un tranzīta vietas, kas apzīmēta ar sarkanu karodziņu.

Sarkanā karodziņa apstākļi

Atkāpes vai neparasti apstākļi ir apzināti, izmantojot informāciju, kas savākta 1. darbības ietvaros, un tā rada pamatotas aizdomas, ka šis zelts var sekmēt konfliktu vai nopietnus pārkāpumus saistībā ar zelta ieguvē, pārvadāšanu vai tirdzniecību.

- a) Sarkani karodziņi nav apzināti. Ja zelta ieguvējs var pamatoti noteikt, ka minētie sarkanie karodziņi piegādes ķēdē nav sastopami, attiecīgai piegādes ķēdei nav vajadzīga papildu pienācīga pārbaude. Pārvaldības sistēmas, kas izveidotas 1. darbības ietvaros, būtu jāuztur un regulāri jāpārskata.
- b) Sarkanie karodziņi ir apzināti vai informācija nav zināma. Ikvienam zelta ieguvējam, kas apzina sarkanu karodziņu savā zelta piegādes ķēdē vai nespēj pamatoti izslēgt vienu vai vairākus sarkanos karodziņus no zelta piegādes ķēdes, būtu jāturpina ar turpmāk iekļauto 2. darbības C punktu.

C. Kartēt faktiskos apstākļus, kādos notiek zelta ieguvēja darbības, kas apzīmētas ar sarkano karodziņu, un citus zelta avotus, kas pašlaik tiek izmantoti un plānoti.

1. Veikt padziļinātu situācijas pārskatīšanu visās vietās, kas apzīmētas ar sarkano karodziņu, un attiecībā uz visu ar sarkano karodziņu apzīmēto piegādātāju pienācīgas pārbaudes praksi.
  - a) Pārskatīt izpētes ziņojumus, arī tos, kurus sniedz valdības, starptautiskās organizācijas, NVO un plašsaziņas līdzekļi, kartes, ANO ziņojumus un ANO Drošības padomes sankciju dokumentus, nozares literatūru par zelta ieguvē, tās ietekmi uz konfliktu, cilvēktiesībām vai kaitējumu videi, kas tiek nodarīts iespējamās izcelsmes valstī, vai citus publiskos ziņojumus (*piemēram*, tos, ko sniedz ētisku pensiju fondi).
  - b) Apsprieties ar vietējo un centrālo valdību, vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kopienas tīkliem, ANO miera uzturēšanas vienībām un vietējiem piegādātājiem. Atbildēt uz konkrētiem jautājumiem vai paskaidrojumu pieprasījumiem, ko iesniedz sadarbības uzņēmumi.
  - c) Noteikt (tostarp analizējot dokumentus, veicot apmeklējumus zelta piegādātāju objektos, proporcionāli riskam izlases veidā pārbaudot pirkumu reģistrācijas ierakstus un pārskatot un novērtējot procedūras un direktīvas, kas saistītas ar pirkumiem un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošanu (*AML-CFT*), ja attiecināms), vai augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem ir prakse un pārvaldības sistēmas, kas atbilst šīm vadlīnijām, un vai šī politika un pārvaldības sistēmas darbojas.
2. Izveidot vērtētāju grupas darbam uz vietām. Zelta ieguvējiem, kuri veic ar sarkano karodziņu apzīmētas darbības vai izmanto citus iegūtā zelta avotus, būtu jāizveido vērtētāju grupa, kas veic vērtēšanu uz vietas (turpmāk "vērtētāju grupa"), lai radītu un

uzturētu informāciju par apstākļiem, kādos notiek zelta ieguve, tirdzniecība, darbības ar to, attīrīšana un eksports (skatīt turpmāk). Zelta ieguvēji joprojām ir individuāli atbildīgi par to, lai nepieciešamie dati tiktu savākti, bet viņi drīkst to atvieglot, izveidojot minēto grupu kopīgi ar klientiem vai citiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kuri piegādā no šīm teritorijām vai darbojas tajās, vai izmantojot nozares programmu vai institucionalizēto mehānismu. Ja izveidot "kopīgas" grupas nav iespējams vai uzņēmumi labprātāk nestrādā kopīgi, tiem būtu jāveic novērtēšana uz vietām neatkarīgi vienam no otra. Uzņēmumiem un citām ieinteresētām personām, kuras veido vērtētāju grupas darbam uz vietām, būtu:

- a) jāizvērtē šādi apstākļi, piedaloties kopīgos novērtējumos uz vietām sadarbībā ar citiem uzņēmumiem — dalības uzņēmuma lielums un resursi, kas ir pieejami pienācīgas pārbaudes veikšanai, katra uzņēmuma spēja piekļūt informācijai uz vietas un šā uzņēmuma stāvoklis piegādes ķēdē, uzņēmuma veiktās pienācīgas pārbaudes ticamība, ko apliecina uzņēmuma sniegto datu salīdzināšana attiecībā uz visu zeltu, ko izmanto kā izejvielu⁷⁷.
- b) jānodrošina, lai vērtētāji būtu neatkarīgi no vērtējamās darbības un bez interešu konflikta⁷⁸. Uzņēmuma vērtētājiem jāapņemas sniegt patiesus un precīzus ziņojumus, uzturot augstus profesionālās ētikas standartus un nodrošinot "pienācīgu profesionālo rūpību"⁷⁹.
- c) jānodrošina atbilstošs kompetences līmenis, iesaistot ekspertus ar zināšanām un prasmēm iespējami vairākās šādās jomās — novērtētie darbības apstākļi (*piemēram*, valodu prasmes un kultūras izpratne), ar konfliktu saistīto risku būtība (*piemēram*, standarti, kas minēti II pielikumā, cilvēktiesības, starptautiskās humanitārās tiesības, korupcija, finanšu noziegumi, konflikts un tā finansētāji, pārredzamība), zelta piegādes ķēdes raksturs un veids un standarti un procesi, kas paredzēti šajās vadlīnijās.
- d) jānodrošina vērtētāju grupām piekļuve raktuvēm, starpniekiem, konsolidētājiem un/vai pārvadātājiem, kuri atrodas uzņēmuma kontrolē vai ietekmē, tostarp:
  - i) fiziska piekļuve objektiem, arī citās valstīs, kur iespējami tranzīta sūtījumi vai pārmarķēšana;
  - ii) piekļuve grāmatvedības dokumentiem, reģistriem vai citiem pierādījumiem par iepirkuma praksi, nodokļu, maksu un atlīdzības maksājumiem un eksporta dokumentācijai;
  - iii) vietējais loģistikas atbalsts un palīdzība; drošība pašiem

77 Piemēram, attiecībā uz zeltu no liela apjoma zelta raktuvēm šā zelta ieguvējs vislabāk spēs savākt attiecīgo informāciju uz vietas, tieši raktuvēs, bet citi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi nodrošinās, lai informācija tiktu vākta un uzturēta saskaņā ar šīm vadlīnijām, un tiem būtu jāsavāc papildu informācija par apstākļiem posmā starp zelta ieguvējiem un attīrīšanas uzņēmumiem.

78 ISO 19011:2002 4. punkts.

79 ISO 19011:2002 4. punkts.

vērtētājiem un jebkuriem informācijas sniedzējiem.

- e) jāizveido uzraudzības tīkli vietējā kopienā un/vai vairāku ieinteresēto personu informācijas vienības vai attiecīgā gadījumā jāatbalsta to izveide, lai vērtētāju grupu nodrošinātu ar informāciju. jāpārskata, jāpapildina vai, ja iespējams, jārada interaktīvas kartes, kurās norādītas raktuvju, bruņoto grupējumu, tirdzniecības maršrutu, ceļa kontrolposteņu un lidlauku atrašanās vietas.

3. *ATTIECĪBĀ UZ LSM ZELTU (GAN TO, KURU IEGUVUŠI VIDĒJA UN LIELA APJOMA RAKTUVJU UZŅĒMUMI, VEICOT AR SARKANU KARODZIŅU APZĪMĒTAS DARBĪBAS, GAN LSM ZELTU, KAS IEPIRKTS NO CITIEM AVOTIEM), lai noteiktu risku, iegūtu pierādījumus par faktiskajiem apstākļiem zelta ieguvē, apstrādē, tirdzniecībā, darbībās ar to, pārvadāšanā un eksportā (attiecīgā gadījumā), tostarp norādot:*

- a) visu zelta raktuvju atrašanās vietas un identitātes datus, par katru izlaides partiju;
- b) vietas, kurās zeltu apstrādā, *piemēram*, konsolidē, samaisa, sadrupina, samaj un pārkausē gatava zelta vai sanesu zelta produktā;
- c) zelta apstrādes un pārvadāšanas metodes;
- d) veidu, kā zeltu pārvadā un apstrādā uz vietas, lai nodrošinātu tā integritāti, pienācīgi ņemot vērā drošības problēmas;
- e) vietas, kur atrodas pārvadāšanas maršruti, tirdzniecības vietas un eksporta un importa vietas, kurās tiek šķērsotas robežas (ja attiecināms)⁸⁰;
- f) pašreizējo ražošanas apjomu un raktuvju jaudu, sniedzot salīdzinošu analīzi par raktuvju jaudu, salīdzinājumā ar reģistrēto raktuvju ražošanas līmeni, un reģistrācijas ierakstus par jebkuru neatbilstību;
- g) raktuvju kausēšanas krāšņu pašreizējo apstrādes apjomu un apstrādes jaudu, sniedzot salīdzinošu analīzi par apstrādes jaudu, salīdzinājumā ar reģistrēto apstrādes ražošanas līmeni, un reģistrācijas ierakstus par jebkuru neatbilstību;
- h) visu trešo personu, kuras sniedz pakalpojumus un veic darbības ar zeltu, identitātes datus un "pazīsti savu partneri" informāciju (*piemēram*, par loģistikas, apstrādes un pārvadāšanas uzņēmumiem), vai to pašu attiecībā uz uzņēmumiem, kas raktuvēs un pārvadāšanas maršrutos nodrošina drošību. Identifikācijas datus būtu jāiekļauj turpmāk minētie pasākumi, taču to īstenošanas līmenis jānosaka, atkarībā no riska pakāpes:
- i) informācija par īpašumtiesībām uz uzņēmumu (tostarp par patieso labuma guvēju) un

---

80 Gadījumos, kad pārvadātāji nevēlas izpaust šo informāciju, rūpējoties par drošību, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jānodrošina, lai pārvadātāji veiktu riska novērtējumus par minētajiem pārvadāšanas maršrutiem saskaņā ar šīm vadlīnijām. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāpieprasa ziņojums no pārvadātājiem, lai tie izklāsta konstatējumus, kas izdarīti, novērtējot riskus pārvadājumu maršrutos (t. i., apzinātos riskus un to pārvaldīšanai veiktos pasākumus). Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāziņo par šiem riskiem tā, kā norādīts 5. darbībā. Gadījumos, kad augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi neizmanto pārvadātājus vai spēj iegūt informāciju par pārvadāšanas maršrutiem, tiem pašiem būtu jāveic riska novērtējums par pārvadāšanas maršrutiem un jāziņo par šiem riskiem tā, kā norādīts 5. darbībā.

tā korporatīvo struktūru, tostarp norādot arī korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdus;

ii) informācija par saistītajiem uzņēmumiem, meitasuzņēmumiem, mātesuzņēmumiem un saistītiem subjektiem;

iii) informācija par uzņēmumu identitātes pārbaudēm, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju (*piemēram*, uzņēmumu reģistrus, izrakstus, reģistrācijas apliecības);

iv) valdības uzraudzības sarakstos esošās informācijas pārbaudes (*piemēram*, ANO sankciju sarakstos, OFAC Īpaši izraudzītu valstspiederīgo sarakstos vai meklējot sistēmā *World-Check*); v) informācija par jebkuru uzņēmuma saistību ar valdību, politiskajām partijām, militārajām aprindām, noziedzīgajiem tīkliem vai nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, tostarp jebkuri paziņoti gadījumi par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem;

i) darbības licences, *piemēram*, raktuvju darbībai vai eksportam;

j) visus nodokļus, maksas vai atlīdzības, kas izmaksātas valdībai, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;

k) visus maksājumus vai kompensācijas, kas izmaksātas valdības iestādēm un amatpersonām, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;

l) visus maksājumus, kas izmaksāti valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem visos piegādes ķēdes posmos, sākot no ieguves brīža, ja vien to neaizliedz piemērojami tiesību akti;

m) drošības pakalpojumus, kas sniegti raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un visās vietās, kur veic darbības ar zeltu vai to apstrādā;

n) drošības personāla mācību pasākumus un atbilstību Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem;

o) pārbaudes un drošības risku novērtējumus attiecībā uz visu drošības personālu saskaņā ar Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem;

p) raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un zelta tirdzniecības un eksporta vietu militarizācijas pakāpi;

q) pierādījumus par jebkuriem nopietniem pārkāpumiem (spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un cieņu pazemojošu rīcību, piespiedu vai obligātu darbu, bērnu darba ļaunākajām formām, smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem vai citiem smagiem starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumiem, noziegumiem pret cilvēci vai genocīdu), ko jebkura persona veikusi raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un zelta tirdzniecības un/vai apstrādes vietās;

r) informāciju par jebkuru tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem (skatīt "Definīcijas");

s) attiecīgā gadījumā to vietu skaitu un nosaukumu, kurās jebkuri nerūpnieciskie un maza apjoma izraķeņu ieguvēji darbojas, pamatojoties uz zelta ieguvēja koncesiju, aplēses par šo izraķeņu ieguvēju skaitu un novērtējumu par to, vai viņus var uzskatīt par

iesaistītiem likumīgā nerūpnieciskā un maza apjoma izraķteņu ieguvē (skatīt "Definīcijas");

- t) attiecīgā gadījumā konflikta vai nesaskaņu gadījumus attiecībās starp vidēja un liela apjoma izraķteņu ieguvējiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķteņu ieguvējiem;
- u) ja attiecināms, jebkurus gadījumus, ziņojumus vai aizdomas par to, ka ASM zelts vai zelts no citiem avotiem ir neapzināti izmantots zelta ieguvēja apstrādes darbībās (*piemēram*, raktuvju kausēšanas krāsnīs) un/vai krāpnieciski uzdots par tādu, ko raktuvēs ieguvīs zelta ieguvējs.

4. *ATTIECĪBĀ UZ ASM ZELTU (GAN TO, KURU IEGUVUŠI NERŪPNIECISKI UN MAZA APJOMA IZRAKTEŅU IEGUVES UZŅĒMUMI, VEICOT AR SARKANU KARODZIŅU APZĪMĒTAS DARBĪBAS, GAN TO, KURU NOPIRKUŠI VIDĒJA UN LIELA APJOMA ZELTA RAKTUVJU UZŅĒMUMI)* iegūt pierādījumus par faktiskajiem apstākļiem zelta ieguvē, apstrādē, tirdzniecībā, darbībās ar to, pārvadāšanā un eksportā (ja attiecināms). Uzņēmumiem būtu jāpapildina darbības, ko tie veic, lai pakāpeniski savāktu turpmāk minēto informāciju, izmantojot 3. darbības C punktu un šā papildinājuma pielikumu ar mērķi palīdzēt un dot iespēju nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķteņu ieguvējiem izveidot drošas, pārredzamas un pārbaudāmas zelta piegādes ķēdes:

- a) informācija par piegādātājiem, kuri piegādā no visiem citiem iegūtā zelta avotiem, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju; jebkura informācija par šo piegādātāju saistību ar valdību, politiskajiem vai militārajiem spēkiem, tostarp jo īpaši jebkuri paziņotie gadījumi par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem; un par šo piegādātāju ģeogrāfisko avota teritoriju;
- b) informācija par izcelsmes raktuvēm, pārvadāšanas maršrutiem un zelta tirdzniecības vietām;
- c) informācija par nerūpniecisku izraķteņu ieguves grupu vai apvienību un novērtējumu par to, vai tā ir izskatāma par iesaistītu Likumīgā nerūpnieciskā un maza apjoma izraķteņu ieguvē (skatīt "Definīcijas");
- d) zelta apstrādes un pārvadāšanas metodes;
- e) informācija par nodokļiem, atlīdzībām un maksām, kas izmaksātas valsts iestādēm un amatpersonām;
- f) visu trešo personu, kuras sniedz pakalpojumus un veic darbības ar zeltu, identitātes dati un "pazīsti savu partneri" informācija (*piemēram*, par loģistikas, apstrādes un pārvadāšanas uzņēmumiem), vai tas pats attiecībā uz uzņēmumiem, kas raktuvēs un pārvadāšanas maršrutos nodrošina drošību. Identifikācijas datus būtu jāiekļauj turpmāk minētie pasākumi, taču to īstenošanas līmenis jānosaka, atkarībā no riska pakāpes:
  - i) informācija par īpašumtiesībām (tostarp par patieso labuma guvēju) un korporatīvo struktūru, tostarp norādot arī korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdus;
  - ii) informācija par saistītajiem uzņēmumiem, meitasuzņēmumiem, mātesuzņēmumiem

un saistītiem subjektiem;

iii) informācija par uzņēmumu identitātes pārbaudēm, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju (*piemēram*, uzņēmumu reģistrus, izrakstus, reģistrācijas apliecības);

iv) valdības uzraudzības sarakstos esošās informācijas pārbaudes (*piemēram*, ANO sankciju sarakstos, OFAC Īpaši izraudzītu valstspiederīgo sarakstos vai meklējot sistēmā *World-Check*);

v) informācija par jebkuru uzņēmuma saistību ar valdību, politiskajām partijām, militārajām aprindām, noziedzīgajiem tīkliem vai nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, tostarp jo īpaši jebkuri paziņoti gadījumi par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem;

g) raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un zelta tirdzniecības un eksporta vietu militarizācijas pakāpe;

h) pierādījumi par jebkuriem nopietniem pārkāpumiem (spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un cieņu pazemojošu rīcību, piespiedu vai obligātu darbu, bērnu darba ļaunākajām formām, smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem vai citiem smagiem starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumiem, noziegumiem pret cilvēci vai genocīdu), ko jebkura persona veikusi raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un zelta tirdzniecības un/vai apstrādes vietās⁸¹;

i) informācija par jebkuru tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem, izmantojot zelta ieguvī, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbības ar to vai eksportu;

j) konflikta vai nesaskaņu gadījumi attiecībās starp vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguvējiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem;

k) jebkuri gadījumi, ziņojumi vai aizdomas, ka zelts no citiem avotiem ir neapzināti iekļauts zelta piegādes ķēdē un/vai krāpnieciski deklarēts.

D. Novērtēt riskus piegādes ķēdē. Novērtēt informāciju, kas savākta un iegūta, kartējot faktiskos apstākļus uzņēmuma piegādes ķēdē(-s), kas apzīmēta(-s) ar sarkanu karodziņu. Uzņēmumam būtu jāņem vērā "risks" saistībā ar jebkuru pamatotu neatbilstību starp iegūto informāciju un turpmāk minēto:

1. uzņēmuma piegādes ķēdes prakse atbilstoši šo vadlīniju II pielikumam⁸²;
2. pienācīgas pārbaudes standarti un procesi, kas iekļauti šajās vadlīnijās, kā arī informācija, kas iegūta, veicot šo vadlīniju 1. darbību;
3. valsts tiesību akti valstīs, kurās atrodas uzņēmuma juridiskā adrese vai tā akcijas tiek publiski tirgotas (ja attiecināms); valstīs, kuras var būt zelta izcelsmes valstis; un tranzīta vai reeksporta valstīs;

81 Skatīt ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīniju (2011) II pielikuma 1. punktu.

82 Skatīt iepriekš 1. darbības A punktu un II pielikumu.

4. tiesību instrumenti, kas regulē uzņēmuma darbību un darījumu attiecības, piemēram, finanšu nolīgumi, darbuuzņēmēja līgumi un līgumi ar piegādātājiem;
5. citi attiecīgi starptautiskie instrumenti, piemēram, ESAO Vadlīnijas daudznacionāliem uzņēmumiem, starptautiskās cilvēktiesības un humanitārās tiesības, kā arī starptautiskie ieteikumi un norādījumi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu.

II IEDAĻA. RISKĀ NOVĒRTĒJUMS ATTIECĪBĀ UZ VIETĒJIEM EKSPORTĒTĀJIEM, PĀRSTRĀDĀTĀJIEM, IEGŪTĀ/PĀRSTRĀDĀJAMĀ ZELTA STARPTAUTISKAJIEM TIRGOTĀJIEM UN ATTĪRĪŠANAS UZŅĒMUMIEM

A. Noteikt zelta izcelsmi. Piegādes ķēdes riska novērtēšana sākas ar zelta piegādes izcelsmes noteikšanu. Dažāda izcelsme rada atšķirīgus riskus, un tāpēc ir vajadzīgi dažāda veida riska novērtējumi (skatīt *1. attēls. Riski zelta piegādes ķēdē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām* šā papildinājuma ievadā). Jebkurā slēdzienā par zelta izcelsmi būtu jāizmanto pamatotie un godprātīgie uzņēmuma centieni, tam ļaujoties uz 1. darbībā iegūtajiem pierādījumiem, kā arī papildu nepastarpinātajiem pierādījumiem (kas savākti iesaistē ar piegādātājiem un analizējot dokumentus) un ticamiem avotiem⁸³. Vietējiem zelta eksportētājiem, starptautiskajiem zelta tirgotājiem un attīrīšanas uzņēmumiem būtu jānovērtē un jāpārbauda piegādātāju apliecinājumi, veicot darbības

83 Pārskatīt izpētes ziņojumus, ko sniedz valdības, starptautiskās organizācijas, NVO un plašsaziņas līdzekļi, kartes, ANO ziņojumus un ANO Drošības padomes sankciju dokumentus, nozares literatūru par izrakteņu ieguvu, tās ietekmi uz konfliktu, cilvēktiesībām vai kaitējumu videi, kas tiek nodarīts iespējamās izcelsmes valstī, vai citus publiskos ziņojumus (*piemēram*, tos, ko sniedz ētisku pensiju fondi). Uzņēmumiem būtu arī jāizmanto jebkuri kritēriji un pazīmes, kas liecina par konfliktu skartām un augsta riska teritorijām un izstrādātas vairāku ieinteresēto personu iniciatīvu ietvaros.

- , kas ir proporcionālas riskam, lai izdarītu pamatotus slēdzienus par zelta izcelsmi.
1. *Attiecībā uz iegūto zeltu — tā izcelsme ir saistīta ar pašām raktuvēm, gan nerūpnieciskām un maza apjoma raktuvēm, gan vidēja vai liela apjoma raktuvēm.*
    - a) Izņēmums ir izrakteņu ieguves blakusprodukts, piemēram, zelts, kas iegūts, rokot varu — izrakteni, kas neietilpst šo vadlīniju jomā⁸⁴. Izrakteņu ieguves blakusprodukta zelta izcelsmi būtu jāuzskata par vietu, kur zelts ir sākotnēji nošķirts no tā sākotnējās izrakteņa rūdas (piemēram, attīrīšana). Attīrīšanas uzņēmums veiktai pienācīgai pārbaudei būtu jānodrošina, lai netiktu sniegti maldinoši apliecinājumi, slēpjot no jauna iegūtā zelta izcelsmi ar izrakteņu ieguves blakusproduktu starpniecību.
  2. *Attiecībā uz pārstrādājamo zeltu tā izcelsme ir saistīta ar brīdi, kad tas kļūst pārstrādājams (t. i., kad zelts tiek savākts, lai to atgrieztu zelta rūpniecībā un atgūtu tā metāla vērtību), piemēram, kad tas tiek pirmo reizi pārdots atpakaļ zelta pārstrādātājam/ attīrīšanas uzņēmumam. Brīdis, kurā zelts kļūst pārstrādājams, ar jaunu izcelsmi kā pārstrādājams zelts, būtu jāpārskata attīrīšanas uzņēmuma pienācīgā pārbaudē, lai izslēgtu maldinošus apliecinājumus, ko iesniedz, lai slēptu no jauna iegūtā zelta izcelsmi.*
  3. *Atbrīvotajiem krājumiem, ja tos pierāda ar “pārbaudāmu datumu”, kurā tie izveidoti pašreizējā veidā pirms 2012. gada 1. janvāra, nav vajadzīga izcelsmes noteikšana. Vienīgi konstatējot “piegādātāja sarkano karodziņu” klātbūtni (skatīt turpmāk), būtu jāveic piegādātāju papildu pienācīga pārbaude, lai pārliecinātos, ka atbrīvoto krājumu tirdzniecība un pārdošana nepārkāpj ANO sankciju rezolūcijas vai nerada nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas iespēju, kas izriet no zelta rezervju pārdošanas konfliktu skartās un augsta riska teritorijās vai ir saistīta ar to.*

B. Noteikt sarkanos karodziņus zelta piegādes ķēdē. Pamatojoties uz informāciju par zelta izcelsmi un informāciju, kas iegūta 1. darbībā (tostarp uz visu “KYC” informāciju par piegādātājiem), uzņēmumiem būtu jānosaka jebkura turpmāk minētā “sarkanā karodziņa” klātbūtnē piegādes ķēdē attiecībā uz iegūtiem, pārstrādājamiem vai esošiem zelta krājumiem.

Ar sarkanu karodziņu apzīmētās zelta izcelsmes un tranzīta vietas

Zelts ir iegūts no konfliktu skartās vai augsta riska teritorijas vai tiek pārvadāts caur to.

84 Piemēram, zelta konstatēšana vara sulfīda rūdā nerada zelta ražošanu tādā veidā, kas būtu atsevišķs un neatkarīgs no minētās rūdas, līdz brīdim, kamēr varš tiek pilnībā attīrīts līdz 99,99 % tīra katoda vara. Minētajā brīdī šis zelts ir koncentrēts atlikušajos elektrolītisko šūnu sārņos līdz aptuveni 2 %, un šie šūnu sārņi tiek pārdoti zelta attīrīšanas uzņēmumiem zelta satūra dēļ.

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts valstī, kurai ir ierobežotas izpētītās rezerves vai krājumi, iespējamie resursi vai zelta plānotais ražošanas līmenis (t. i., deklarētie zelta apjomi no šīs valsts pārsniedz izpētītās rezerves vai plānoto ražošanas līmeni).

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts no valsts, par kuru ir zināms vai pastāv pamatotas aizdomas, ka caur to notiek zelta tranzīts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Tiek apgalvots, ka zelts ir iegūts no pārstrādājamiem/lūžņu vai jaukta tipa avotiem un ir attīrīts valstī, par kuru ir zināms vai pastāv pamatotas aizdomas, ka caur to notiek zelta tranzīts no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

Attiecībā uz katru no šiem sarkano karodziņu apsvērumiem, kuru pamatā ir vieta, risks palielinās, ja tiek vāji īstenoti tiesību akti, kas vērsti pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un korupciju, muitas kontroles noteikumi un citi būtiski valdības pārraudzības akti; darbojas nefemālas banku darbības sistēmas un plaši tiek izmantota skaidra nauda.

Piegādātāja sarkanie karodziņi

Piegādātāji vai citi zināmie augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi darbojas kādā no iepriekš minētajām zelta izcelsmes un tranzīta vietām, kas apzīmētas ar sarkanu karodziņu, vai arī tiem pieder kapitāldaļas vai cita līdzdalība zelta piegādes uzņēmumos no kādas no iepriekš minētajām zelta izcelsmes un tranzīta vietām, kas apzīmētas ar sarkanu karodziņu.

Ir zināms, ka piegādātāji vai citi zināmi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi pēdējo 12 mēnešu laikā ir ieguvuši zeltu no zelta izcelsmes un tranzīta vietas, kas apzīmēta ar sarkanu karodziņu.

Sarkanā karodziņa apstākļi

Atkāpes vai neparasti apstākļi ir apzināti, izmantojot informāciju, kas savāka 1. darbības ietvaros, un tā rada pamatotas aizdomas, ka šis zelts var sekmēt konfliktu vai nopietnus pārkāpumus saistībā ar zelta ieguvī, pārvadāšanu vai tirdzniecību.

- a) Sarkani karodziņi nav apzināti. Ja vietējais zelta eksportētājs, starptautiskais zelta tirgotājs vai attīrīšanas uzņēmums var pamatoti noteikt, ka minētie sarkanie karodziņi piegādes ķēdē nav sastopami, attiecīgai piegādes ķēdei nav vajadzīga papildu pienācīga pārbaude. Pārvaldības sistēmas, kas izveidotas 1. darbības ietvaros, būtu jāuztur un regulāri jāpārskata.
- b) Sarkanie karodziņi ir apzināti vai informācija nav zināma. Ikvienam vietējam zelta eksportētājam, starptautiskajam zelta tirgotājam vai attīrīšanas uzņēmumam, kas apzina sarkanu karodziņu savā zelta piegādes ķēdē vai nespēj pamatoti izslēgt vienu vai vairākus sarkanos karodziņus no zelta piegādes ķēdes, būtu jāturpina ar turpmāk

iekļauto 2. darbības C punktu.

C. Kartēt faktiskos apstākļus uzņēmuma ar sarkanu karodziņu apzīmētajās piegādes ķēdēs, kas tiek veidotas un plānotas.

1. Veikt padziļinātu situācijas pārskatīšanu visās vietās, kas apzīmētas ar sarkanu karodziņu, un attiecībā uz visu ar sarkano karodziņu apzīmēto piegādātāju pienācīgas pārbaudes praksi.
  - a) Pārskatīt izpētes ziņojumus, arī tos, kurus sniedz valdības, starptautiskās organizācijas, NVO un plašsaziņas līdzekļi, kartes, ANO ziņojumus un ANO Drošības padomes sankciju dokumentus, nozares literatūru par izraktenju ieguvē, tās ietekmi uz konfliktu, cilvēktiesībām vai kaitējumu videi, kas tiek nodarīts iespējamās izcelsmes valstī, vai citus publiskos ziņojumus (*piemēram*, tos, ko sniedz ētisku pensiju fondi).
  - b) Apspriesies ar vietējo un centrālo valdību, vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kopienas tīkliem, ANO miera uzturēšanas vienībām un vietējiem piegādātājiem. Atbildēt uz konkrētiem jautājumiem vai paskaidrojumu pieprasījumiem, ko iesniedz sadarbības uzņēmumi.
  - c) Noteikt (tostarp analizējot dokumentus, veicot apmeklējumus zelta piegādātāju objektos, proporcionāli riskam izlases veidā pārbaudot pirkumu reģistrācijas ierakstus un pārskatot un novērtējot procedūras un direktīvas, kas saistītas ar pirkumiem un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošanu (*AML-CFT*), ja attiecināms), vai augšupējās piegādes ķēdes piegādātājiem ir politikas un pārvaldības sistēmas, kas atbilst šīm vadlīnijām, un vai šī prakse un pārvaldības sistēmas darbojas.
2. **ATTIECĪBĀ UZ IEGŪTU ZELTU** izveidot vērtētāju grupas darbam uz vietām. Vietējie zelta eksportētāji, starptautiskie zelta tirgotāji vai attīrīšanas uzņēmumi ar apzinātiem sarkanajiem karodziņiem jebkurā gadījumā saglabā individuālo atbildību par to, lai tiktu savākta informācija par faktiskiem apstākļiem uzņēmuma piegādes ķēdēs, kas apzīmētas ar sarkanajiem karodziņiem. Vietējiem zelta eksportētājiem, starptautiskajiem zelta tirgotājiem vai attīrīšanas uzņēmumiem ar apzinātiem sarkanajiem karodziņiem piegādes ķēdēs būtu jāizveido vērtētāju grupas darbam uz vietām, lai radītu un atjauninātu informāciju par piegādātājiem (ja attiecināms) un apstākļiem izraktenju ieguvē, tirdzniecībā, darbībās ar to, attīrīšanā un eksportā. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var izveidot šādas grupas kopīgi, sadarbībā ar citiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas veic piegādes no šādām teritorijām vai darbojas tajās, vai izmantojot nozares vai vairāku ieinteresēto personu mehānismu vai iniciatīvu. Ja izveidot "kopīgas" grupas nav iespējams vai uzņēmumi labprātāk nestrādā kopīgi, tiem būtu jāveic novērtēšana uz vietām neatkarīgi vienam no otra. Uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām, kuras veido vērtētāju grupas darbam uz vietām, būtu:
  - a) jāizvērtē šādi apstākļi, piedaloties kopīgos novērtējumos uz vietām — sadarbības uzņēmuma lielums un resursi, kas ir pieejami pienācīgas pārbaudes veikšanai, katra uzņēmuma spēja piekļūt informācijai uz vietas un šā uzņēmuma stāvoklis piegādes ķēdē; jebkuras iepriekš izveidotas vērtētāju grupas darbam uz vietām kvalitāte citos augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumos, tostarp zelta ieguvēju uzņēmumos; un

- uzņēmuma veiktās pienācīgas pārbaudes ticamība, ko apliecina uzņēmuma sniegto datu salīdzināšana attiecībā uz visu zeltu, ko izmanto kā izejvielu⁸⁵;
- b) jānodrošina, lai vērtētāji būtu neatkarīgi no vērtējamās darbības un bez interešu konflikta⁸⁶. Uzņēmuma vērtētājiem jāapņemas sniegt patiesus un precīzus ziņojumus, uzturot augstus profesionālās ētikas standartus un nodrošinot "pienācīgu profesionālo rūpību"⁸⁷.
- c) jānodrošina atbilstošs kompetences līmenis, iesaistot ekspertus ar zināšanām un prasmēm iespējami vairākās šādās jomās — novērtētie darbības apstākļi (*piemēram*, valodu prasmes un kultūras izpratne), ar konfliktu saistīto risku būtība (*piemēram*, standarti, kas minēti II pielikumā, cilvēktiesības, starptautiskās humanitārās tiesības, korupcija, finanšu noziegumi, konflikts un tā finansētāji, pārredzamība), zelta piegādes ķēdes raksturs un veids un standarti un procesi, kas paredzēti šajās pienācīgas pārbaudes vadlīnijās;
- d) jānodrošina vērtētāju grupām piekļuve raktuvēm, starpniekiem, konsolidētājiem un/vai pārvaldītājiem, kuri atrodas uzņēmuma kontrolē vai ietekmē, tostarp:
- i) fiziska piekļuve objektiem, arī citās valstīs, kur iespējami tranzīta sūtījumi vai pārmarķēšana;
  - ii) piekļuve grāmatvedības dokumentiem, reģistriem vai citiem pierādījumiem par iepirkuma praksi, nodokļu, maksu un atlīdzības maksājumiem un eksporta dokumentācijai;
  - iii) vietējais loģistikas atbalsts un palīdzība;
  - iv) vērtētāju un jebkuru informācijas sniedzēju drošība.
- e) Izveidot uzraudzības tīklus vietējā kopienā un/vai vairāku ieinteresēto personu informācijas vienības vai attiecīgā gadījumā atbalstīt to izveidi, lai vērtētāju grupu nodrošinātu ar informāciju. Jāpārskata, jāpapildina vai, ja iespējams, jāizstrādā interaktīvas kartes, kurās norādītas raktuvju, bruņoto grupējumu, tirdzniecības maršrutu, ceļa kontrolposteņu un lidlauku atrašanās vietas.
3. **ATTIECĪBĀ UZ IEGŪTU ZELTU** noteikt, vai iegūtais zelts ir *LSM* zelts vai *ASM* zelts.
- a) *Attiecībā uz LSM zeltu* sadarboties ar vidēja un liela apjoma zelta ieguvējiem, lai iegūtu pierādījumus, ja tas ir iespējams, ņemot vērā uzņēmuma stāvokli piegādes ķēdē, par faktiskajiem apstākļiem zelta ieguvē, tirdzniecībā, darbībās ar to un tā eksportā, tostarp, iespējams, norādot:
- i) visu zelta raktuvju atrašanās vietas un identitātes datus, par katru izlaides partiju;

85 Piemēram, attiecībā uz zeltu no liela apjoma zelta raktuvēm šā zelta ieguvējs vislabāk spēs savākt attiecīgo informāciju uz vietas, tieši raktuvēs, bet citi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi nodrošinās, lai informācija tiktu vākta un uzturēta saskaņā ar šīm vadlīnijām, un tiem būtu jāsavāc jebkura pieejamā papildu informācija par apstākļiem posmā starp zelta ieguvējiem un atfīršanas uzņēmumiem.

86 ISO 19011:2002 4. punkts.

87 ISO 19011:2002 4. punkts.

- ii) vietas, kurās zeltu apstrādā, *piemēram*, konsolidē, samaisa, sadrupina, samaļ un pārkausē gatava zelta vai sanesu zelta produktā;
  - iii) zelta apstrādes un pārvadāšanas metodes;
- vietas, kur atrodas pārvadāšanas maršruti, tirdzniecības vietas un eksporta un importa vietas, kurās tiek šķērsotas robežas (ja attiecināms)⁸⁸;
- v) pašreizējo ražošanas apjomu un raktuvju jaudu, sniedzot salīdzinošu analīzi par raktuvju jaudu, salīdzinājumā ar reģistrēto raktuvju ražošanas līmeni, un, ja iespējams, reģistrācijas ierakstus par jebkuru neatbilstību;
  - vi) raktuvju kausēšanas krāšņu pašreizējo apstrādes apjomu un apstrādes jaudu, sniedzot salīdzinošu analīzi par apstrādes jaudu, salīdzinājumā ar reģistrēto apstrādes ražošanas līmeni, ja iespējams, un reģistrācijas ierakstus par jebkuru neatbilstību;
  - vii) identitātes datus un “pazīsti savu partneri” informāciju par visiem augšupējās piegādes ķēdes dalībniekiem, ietverot, bet neaprobežojoties ar zelta ieguvējiem, starpniekiem, zelta tirgotājiem, eksportētājiem un reeksportētājiem, kā arī trešām personām, kas sniedz pakalpojumus un veic darbības ar zeltu (*piemēram*, loģistikas, apstrādes un pārvadāšanas uzņēmumiem) vai nodrošina drošību raktuvēs un pārvadāšanas maršrutos. Identifikācijas datus būtu jāiekļauj turpmāk minētie pasākumi, taču to īstenošanas līmenis jānosaka, atkarībā no riska pakāpes:
    1. informācija par uzņēmumu īpašumtiesībām (tostarp par patieso labuma guvēju) un korporatīvo struktūru, tostarp norādot arī korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdus;
    2. informācija par saistītajiem uzņēmumiem, meitasuzņēmumiem, mātesuzņēmumiem un saistītiem subjektiem;
    3. informācija par uzņēmumu identitātes pārbaudēm, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju (*piemēram*, uzņēmumu reģistra izrakstus un reģistrācijas apliecības);
    4. valdības uzraudzības sarakstos esošās informācijas pārbaudes (*piemēram*, ANO sankciju sarakstos, OFAC Īpaši izraudzītu valstspiederīgo sarakstos vai meklējot sistēmā *World-Check*);

---

88 Gadījumos, kad pārvadātāji nevēlas izpaust šo informāciju, rūpējoties par drošību, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jānodrošina, lai pārvadātāji veiktu riska novērtējumus par minētajiem pārvadāšanas maršrutiem saskaņā ar šīm vadlīnijām. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāpieprasa ziņojums no pārvadātājiem, lai tie izklāsta konstatējumus, kas izdarīti, novērtējot riskus pārvadājumu maršrutos (t. i., apzinātos riskus un to pārvaldīšanai veiktos pasākumus). Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāziņo par šiem riskiem tā, kā norādīts 5. darbībā. Gadījumos, kad augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi neizmanto pārvadātājus vai spēj iegūt informāciju par pārvadāšanas maršrutiem, tiem pašiem būtu jāveic riska novērtējums par pārvadāšanas maršrutiem un jāziņo par šiem riskiem tā, kā norādīts 5. darbībā.

5. informācija par jebkuru uzņēmuma saistību ar valdību, politiskajām partijām, militārajām aprindām, noziedzīgajiem tīkliem vai nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, tostarp jebkuri paziņoti gadījumi par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem;
- viii) darbības licences, *piemēram*, raktuvju darbībai vai eksportam;
  - ix) visus nodokļus, maksas vai atlīdzības, kas izmaksātas valdībai, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;
  - x) visus maksājumus vai kompensācijas, kas izmaksātas valdības iestādēm un amatpersonām, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;
  - xi) visus maksājumus, kas izmaksāti valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem visos piegādes ķēdes posmos, sākot no ieguves brīža, ja vien to neaizliedz piemērojami tiesību akti;
  - xii) drošības pakalpojumus, kas sniegti raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un visās vietās, kur veic darbības ar zeltu vai to apstrādā;
  - xiii) drošības personāla mācību pasākumus un šo mācību atbilstību Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem;
  - xiv) pārbaudes un drošības risku novērtējumus attiecībā uz visu drošības personālu saskaņā ar Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem;
  - xv) raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un zelta tirdzniecības un eksporta vietu militarizācijas pakāpi;
  - xvi) pierādījumus par jebkuriem nopietniem pārkāpumiem (spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un cieņu pazemojošu rīcību, piespiedu vai obligātu darbu, bērnu darba ļaunākajām formām, smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem vai citiem smagiem starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumiem, noziegumiem pret cilvēci vai genocīdu), ko jebkura persona veikusi raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un zelta tirdzniecības un/vai apstrādes vietās;
  - xvii) informāciju par jebkuru tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem (skatīt "Definīcijas");
  - xviii) ja attiecināms, to vietu skaitu un nosaukumu, kurās nerūpnieciski un maza apjoma izrakteņu ieguvēji darbojas, pamatojoties uz zelta ieguvēju koncesiju, aplēses par šo izrakteņu ieguvēju skaitu un novērtējumu par to, vai viņus var uzskatīt par iesaistītiem Likumīgā nerūpnieciskā un maza apjoma izrakteņu ieguvē (skatīt "Definīcijas");
  - xix) ja attiecināms, konflikta vai nesaskaņu gadījumus attiecībās starp vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguvējiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem;
  - xx) ja attiecināms, jebkurus gadījumus, ziņojumus vai aizdomas par to, ka ASM zelts vai zelts no citiem avotiem ir neapzināti izmantots zelta ieguvēja apstrādes

darbības (*piemēram*, raktuvju kausēšanas krāsnīs) un/vai krāpnieciski uzdots par tādu, ko raktuvēs ieguvus zelta ieguvējs.

b) *Attiecībā uz ASM zeltu* iegūt pierādījumus par faktiskajiem zelta ieguves, tirdzniecības, darbību ar to un eksporta apstākļiem. Uzņēmumiem būtu jāpapildina darbības, ko tie veic, lai pakāpeniski savāktu turpmāk minēto informāciju, izmantojot 3. darbības C punktu un šā papildinājuma pielikumu ar mērķi palīdzēt un dot iespēju nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķeņu ieguvējiem izveidot drošas, pārredzamas un pārbaudāmas zelta piegādes ķēdes:

- i) informācija par ASM zelta piegādātājiem, kas piegādā vietējam zelta eksportētājam, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju; jebkura informācija par šo piegādātāju saistību ar valdību, politiskajiem vai militārajiem spēkiem, tostarp jo īpaši par jebkuriem paziņotiem gadījumiem par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem; un par šo piegādātāju ģeogrāfisko avota teritoriju;
- ii) informācija par izcelsmes raktuvēm, pārvadāšanas maršrutiem un zelta tirdzniecības vietām;
- iii) informācija par nerūpnieciskas izraķeņu ieguves grupu vai apvienību un novērtējums par to, vai tā ir izskatāma par iesaistītu Likumīgā nerūpnieciskā maza apjoma izraķeņu ieguvē (skatīt "Definīcijas");
- iv) zelta apstrādes un pārvadāšanas metodes;
- v) informācija par nodokļiem, atlīdzībām un maksām, kas izmaksātas valsts iestādēm un amatpersonām par eksportu;
- vi) identitātes dati un "pazīsti savu partneri" informācija (ja attiecināms) par zelta eksportētāju un visiem dalībniekiem piegādes ķēdē no zelta eksportētāja līdz attīrīšanas uzņēmumam, tostarp par starptautiskajiem zelta tirgotājiem un visām trešām personām, kas sniedz pakalpojumus un veic darbības ar zeltu (*piemēram*, loģistikas, apstrādes un pārvadāšanas uzņēmumiem) vai nodrošina drošību raktuvēs un pārvadāšanas maršrutos. Identifikācijas datus būtu jāiekļauj turpmāk minētie pasākumi, taču to īstenošanas līmenis jānosaka, atkarībā no riska pakāpes:
  1. informācija par īpašumtiesībām (tostarp par patieso labuma guvēju) un korporatīvo struktūru, tostarp norādot arī korporatīvo amatpersonu un direktoru vārdus;
  2. informācija par saistītajiem uzņēmumiem, meitasuzņēmumiem, mātesuzņēmumiem un saistītiem subjektiem;
  3. informācija par uzņēmumu identitātes pārbaudēm, izmantojot drošus un neatkarīgus avota dokumentus, datus vai informāciju (*piemēram*, uzņēmumu reģistrus, izrakstus, reģistrācijas apliecības);
  4. valdības uzraudzības sarakstos esošās informācijas pārbaudes (*piemēram*,

ANO sankciju sarakstos, OFAC Īpaši izraudzītu valstspiederīgo sarakstos vai meklējot sistēmā *World-Check*);

5. informācija par jebkuru uzņēmuma saistību ar valdību, politiskajām partijām, militārajām aprindām, noziedzīgajiem tīkliem vai nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem, tostarp jo īpaši jebkuri paziņoti gadījumi par saistību ar nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un/vai valsts vai privātiem drošības spēkiem;

vii) raktuvju, pārvadāšanas maršrutu un zelta tirdzniecības un eksporta vietu militarizācijas pakāpe;

viii) pierādījumi par jebkuriem nopietniem pārkāpumiem (spīdzināšanu, cietsirdīgu, necilvēcīgu un cieņu pazemojošu rīcību, piespiedu vai obligātu darbu, bērnu darba ļaunākajām formām, smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem vai citiem smagiem starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumiem, noziegumiem pret cilvēci vai genocīdu), ko jebkura persona veikusi raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un zelta tirdzniecības un/vai apstrādes vietās⁸⁹;

ix) informācija par jebkuru tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem vai valsts vai privātiem drošības spēkiem, izmantojot zelta ieguvī, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbības ar to vai tā eksportu (skatīt "Definīcijas");

x) jebkuri gadījumi, ziņojumi vai aizdomas, ka zelts no citiem avotiem ir neapzināti iekļauts zelta piegādes ķēdē un/vai krāpnieciski deklarēts.

xi) ja attiecināms, konflikta vai nesaskaņu gadījumi attiecībās starp vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguvējiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem.

4. **ATTIECĪBĀ UZ PĀRSTRĀDĀJAMU ZELTU**⁹⁰ vākt papildu informāciju (tostarp veicot dokumentu izpēti, apmeklējumus zelta piegādātāju objektos un nejaušas izlases veida pārbaudes par pirkuma reģistrācijas ierakstiem atbilstoši riskam) attiecībā uz pārstrādājamo zeltu no piegādes ķēdēm, kas apzīmētas ar sarkaniem karodziņiem, izmantojot riskā balstītu metodi,⁹¹ un piešķirot prioritāti personām, vietām un darījumiem ar lielāko risku. Ja pienācīgas pārbaudes pamatā ir risks, tās ietvaros būtu jāapzina piegādātāji un darījumi un visos līmeņos jāveic un jāsauglabā reģistrācijas ieraksti. Šādi riska faktori ietver, bet neaprobežojas ar:

89 Skatīt ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīniju (2011) II pielikuma 1. punktu.

90 Pārstrādājams materiāls pats par sevi nerada bažas par konflikta saasināšanu, taču pārstrādājams materiāls ir potenciāls līdzeklis nelikumīgi iegūta zelta, kas iegūts konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, legalizācijai, lai noslēptu tā izcelsmi.

91 Kaut arī šiem reģistrācijas ierakstiem nav obligāti jāseko līdzī materiāliem, kad tie pārvietojas pa piegādes ķēdi, tiem vajadzētu būt pieejamiem turpmākai izsekošanai un pārbaudēm. Valdībām un uzņēmumiem zelta piegādes ķēdēs būtu jāizmanto Finanšu rīcības uzdevumu grupas 40 ieteikumi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošanai un jo īpaši tās RBA Norādījumi dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotājiem (2008. gada jūnijs).

- a) darījuma vērtību. Sākot no robežas 15 000 ASV dolāru⁹² apmērā jebkurā darījumā ar pārstrādājamu zeltu ārpus konfliktu skartas vai augsta riska teritorijas, pienācīgai pārbaudei vajadzētu būt samērīgai ar vērtības palielināšanos. Tomēr darījumi raktuļu teritorijā vai tās tuvumā var tikt slēgti par ļoti maziem apjomiem, *piemēram*, vienu zelta gramu. Tādēļ jebkuri darījumi ar pārstrādājamu zeltu, kas notiek konfliktu skartā vai augsta riska teritorijā, neatkarīgi no to vērtības, būtu pastiprināti jāpārbauda;
- b) darījuma vietu. Zelts ir vērtīgs mazos daudzumos un viegli pārvadājams, tādēļ neviena vieta nav pilnīgi brīva no riska, taču riskantākas darījumu vietas ir tās, kurās zelta tranzīta un eksporta vietas nav pietiekami atbilstošas deklarētajai zelta izcelsmes vietai; kurās ir brīvi pieejami konkurētspējīgi tirgi vai apstrādes darbības notiek tuvāk deklarētajai zelta izcelsmes vietai; kurās *AML/CFT* tiesību akti, pretkorupcijas akti, muitas kontroles pasākumi un citi attiecīgi valsts pārraudzības akti tiek vāji īstenoti; un kurās darbojas neformālas banku darbības sistēmas, tostarp valstīs ar skaidras naudas ekonomiku⁹³;
- c) materiāla veidu. Neapstrādātu pārstrādājamo zeltu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām ir grūtāk izmantot nelikumīgi iegūta zelta legalizācijai nekā pārkausētu pārstrādājamo zeltu (skatīt "Definīcijas"), lai gan ir bijuši gadījumi, kad neapstrādāts pārstrādājamais zelts ir iegūts no teritorijām, par kurām ir zināms, ka tajās zelta izstrādājumus izgatavo tieši no iegūtā zelta, lai izvairītos no nodokļiem vai legalizētu nelikumīgu zeltu. Maz ticams, ka iegūto zeltu, kas ražots konfliktu teritorijā augstā koncentrācijā (*piemēram*, ar 90 % tīrību, iegūstot no sanesām), legalizēs, izmantojot mazāk vērtīgus materiālus, kuriem vajadzīgi daudzi papildu procesi bagātināšanai un attīrīšanai, kā arī būtiski ilgāks laiks pārdošanai gatava zelta ražošanai. Kā piemērus mazāk vērtīgiem materiāliem, par kuriem nav ticams, ka tos izmantos kā legalizācijas līdzekļus, var minēt elektronikas lūžņus vai atlikušos šūnu sārņus, ko iegūst, attīrot citus metālus. No otras puses, augstas koncentrācijas zelta juvelierizstrādājumiem var būt līdzīgas fizikālās īpašības kā konfliktu teritorijā iegūtam zeltam;
- d) neparedzētiem apstākļiem. Ja materiālu deklarē kā pārstrādātu, šāda apgalvojuma pamatotība būtu jāizvērtē atkarībā no situācijas. Piemēram, ja pēkšņi neparasti palielinās augstvērtīga materiāla apjoms no kāda piegādātāja vai teritorijas, tas būtu jāizskaidro. Ja valstī parasti tiek izplatīti 14 k (58 %) juvelierizstrādājumi, bet piedāvājums satur pārstrādātus 90 % juvelierizstrādājumus, būtu jāapšaubā izcelsmes patiesums;
- e) piegādātāju. Dažādi pārstrādājamā zelta piegādātāji norādīs atšķirīgus riska līmeņus

92 Skatīt *Financial Action Task Force (FATF), 40 Recommendations (2003) and Financial Action Task Force, RBA Guidance for Dealers in Precious Metal and Stones, 17 June 2008*.

93 Skatīt *Financial Action Task Force, RBA Guidance for Dealers in Precious Metal and Stones, 17 June 2008, para. 109*.

attiecībā uz legalizācijas tipa darbībām. Piemēram, pārstrādājamais zelts, kas ražots kontrolētā iekārtā, ražošanas/apstrādes laikā rada mazāku risku nekā pārstrādājamā zelta kolektora tipa ieguve no vairākiem avotiem. Citi augsta riska faktori ir jebkura pamatota neatbilstība starp šajās vadlīnijās ieteiktajiem pienācīgas pārbaudes procesiem un piegādātāju rīcību; vai arī gadījumā, kad piegādātājam "ir liels un neizskaidrojams ģeogrāfiskais attālums" no piegādātāja vai partnera piegādes ķēdē.

5. **ATTIECĪBĀ UZ PĀRSTRĀDĀJAMU ZELTU** vākt turpmāk minēto informāciju par tiem darījumiem, kam vajadzīga pastiprināta pārbaude, tostarp veicot dokumentu izpēti, apmeklējot zelta piegādātāju objektus, nejaušas izlases veidā pārbaudot pirkuma reģistrācijas ierakstus atbilstoši riskam un padziļināti pārskatot un izvērtējot iepirkuma un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošanas (AML-CFT) procedūras un norādījumus, ja attiecināms:

- a) vai ir pieejamas ražošanas iekārtas, kurās var iegūt lūžņus;
- b) vai privātpersonu īpašumā ir liels daudzums zelta juvelierizstrādājumu un vai to apgrozījums ir ievērojams?
- c) apmeklējot objektus un pārbaudot dokumentus, pamatoti noteikt aptuveno līmeni darījumiem ar pārstrādājamo/lūžņu zeltu, atzīstot, ka tas mainīsies, jo īpaši atkarībā no zelta cenas un ekonomikas apstākļiem.

D. Novērtēt riskus piegādes ķēdē. Novērtēt informāciju, kas savākta un iegūta, kartējot faktiskos apstākļus uzņēmuma piegādes ķēdē(-s), kas apzīmēta(-s) ar sarkanu karodziņu. Uzņēmumam būtu jāņem vērā "risks" saistībā ar jebkuru pamatotu neatbilstību starp iegūto informāciju un turpmāk minēto:

1. standartiem uzņēmuma piegādes ķēdes praksē atbilstoši II pielikumam⁹⁴;
2. pienācīgas pārbaudes standartiem un procesiem, kas paredzēti šajās vadlīnijās;
3. valsts tiesību aktiem valstīs, kurās atrodas uzņēmuma juridiskā adrese vai tā akcijas tiek publiski tirgotas (ja attiecināms); valstīs, kuras var būt zelta izcelsmes valstis; un tranzīta vai reeksporta valstīs;
4. tiesību instrumentiem, kas regulē uzņēmuma darbību un darījumu attiecības, piemēram, finanšu nolīgumiem, darbuzņēmēja līgumiem un līgumiem ar piegādātājiem;
5. citi attiecīgi starptautiskie instrumenti, piemēram, ESAO Vadlīnijas daudznacionāliem uzņēmumiem, starptautiskās cilvēktiesības un humanitārās tiesības, kā arī starptautiskie ieteikumi un norādījumi par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizācijas apkarošanu.

III IEDAĻA. RISKĀ NOVĒRTĒJUMS LEJUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMIEM

Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāapzina riski piegādes ķēdē, novērtējot savu attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi attiecībā pret šīm vadlīnijām.

94 Skatīt iepriekš 1. darbības A punktu un II pielikumu.

A. Iespēju robežās apzināt zelta attīrīšanas uzņēmumus savā piegādes ķēdē.

Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jātiecas apzināt zelta attīrīšanas uzņēmumus, kas ražo attīrītu zeltu izmantošanai piegādes ķēdē. Zelta attīrīšanas uzņēmumus var apzināt, iesniedzot pieprasījumus lejupējā piegādes ķēdē, tomēr lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāizvērtē un jāpārbauda piegādātāju apliecinājumi, veicot riskam atbilstošas darbības. Dažos gadījumos zelts jau būs marķēts ar attīrīšanas uzņēmuma zīmi, kas būs iespiesta uz stieņa, monētas, lietņa vai cita attīrīta zelta izstrādājuma.

1. *Attīrīšanas uzņēmumi ir apzināti — turpiniet ar 2. darbību, III iedaļas B punkts.*
2. *Nekādi neizdodas apzināt attīrīšanas uzņēmumus — turpiniet ar 3. darbību, II iedaļa.*

B. Iegūt provizoriskus pierādījumus par attīrīšanas uzņēmuma veikto pienācīgu pārbaudi, lai noskaidrotu, vai attīrīšanas uzņēmums ir apzinājis vai arī viņam pamatoti bija jāapzina sarkanie karodziņi piegādes ķēdēs.

Jebkurā gadījumā, nosakot, vai attīrīšanas uzņēmumi ir vai viņiem pamatoti bija jāapzina sarkanie karodziņi savās piegādes ķēdēs, uzņēmumam būtu jāveic pamatotus un godprātīgus centienus, izmantojot pierādījumus, kas iegūti 1. darbībā, kā arī jebkuru papildu informāciju (kas savāktā iesaistē ar piegādātājiem un analizējot dokumentus). Uzņēmumiem būtu jāpārbauda piegādātāju apliecinājumi, salīdzinot tos ar ārējiem pierādījumu avotiem atbilstoši riskam, lai rezultāts būtu pamatots.

1. *Attīrīšanas uzņēmums nav apzinājis nevienu sarkano karodziņu.* Ja lejupējās piegādes ķēdes uzņēmums var pamatoti noteikt, ka minētie sarkanie karodziņi attiecīgā attīrīšanas uzņēmuma piegādes ķēdē nav sastopami, šai piegādes ķēdei nav vajadzīga papildu pienācīga pārbaude. Pārvaldības sistēmas, kas izveidotas 1. darbības ietvaros, būtu jāuztur un regulāri jāpārskata.
2. *Attīrīšanas uzņēmums ir apzinājis sarkanos karodziņus zelta piegādes ķēdē vai nezina.* Ikvienam lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumam, kas apzina sarkano karodziņu sava attīrīšanas uzņēmuma zelta piegādes ķēdē vai nespēj pamatoti izslēgt vienu vai vairākus sarkanos karodziņus no sava attīrīšanas uzņēmuma zelta piegādes ķēdes, būtu jāturpina ar 2. darbības III daļas C punktu.

C. Novērtēt riskus, izvērtējot to attīrīšanas uzņēmumu piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes praksi, kuru zelta piegādes ķēdēs ir sarkanie karodziņi.

Lai veiktu riska novērtējumus, uzņēmumiem būtu jānovērtē, vai attīrīšanas uzņēmumi, kuru piegādes ķēdēs ir sarkanie karodziņi, ir veikuši visus pienācīgas pārbaudes pasākumus atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, kas ieteikti šajās vadlīnijās. Lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu:

1. jāiegūst pierādījumi par attīrīšanas uzņēmumu īstenoto zelta piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes praksi;
2. jāpārskata informācija, ko sniegusi jebkura riska vērtētāju grupa;

3. jāsalīdzina pierādījumi par attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes praksi ar piegādes ķēdes praksi un pienācīgas pārbaudes procesiem, kas minēti šajās vadlīnijās. Uzņēmumam būtu jāņem vērā jebkura pamatota neatbilstība starp piegādātāju pienācīgas pārbaudes praksi un uzņēmuma piegādes ķēdes praksi (kas atbilst II pielikumam) kā risku, kas jānovērš 3. darbībā;
4. jānosaka, vai attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes praksei ir veikta revīzija, salīdzinot ar standartu, saskaņā ar šīm vadlīnijām, un jāiegūst minētās revīzijas rezultāti. Gadījumos, *kad attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes praksei nav veikta revīzija, salīdzinot ar standartu* saskaņā ar šīm vadlīnijām, vai tiek konstatēta kāda neatbilstība starp attīrīšanas uzņēmuma veikto pienācīgu pārbaudi un šo vadlīniju standartiem un procesiem, lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jācenšas pārvaldīt riskus saskaņā ar 3. darbību un jācenšas izmantot kā avotus tos attīrīšanas uzņēmumus, kuriem ir veikta revīzija saskaņā ar šo vadlīniju 4. darbību.

3. DARBĪBA. STRATĒĢIJAS IZSTRĀDE UN ĪSTENOŠANA APZINĀTO RISKU NOVĒRŠANAI

MĒRKIS: izvērtēt un reaģēt uz apzinātajiem riskiem, lai novērstu vai mazinātu negatīvu ietekmi. Uzņēmumi var sadarboties, īstenojot ieteikumus, kas sniegti šajā iedaļā, veidojot kopīgas iniciatīvas. Tomēr uzņēmumi saglabā individuālu atbildību par pienācīgu pārbaudi, un tiem būtu jānodrošina, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra uzņēmuma īpašie apstākļi.

I IEDAĻA. RISKA PĀRVALDĪBA ATTIECĪBĀ UZ AUGŠUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMIEM

A. Ziņot par konstatējumiem īpašiem augstākās vadības pārstāvjiem, norādot, kāda informācija ir savākta un kādi faktiskie un iespējamie riski ir apzināti, veicot piegādes ķēdes riska novērtējumu.

B. Uzlabot iesaisti ar piegādātājiem un iekšējās sistēmas, kas nodrošina pārredzamību, informācijas savākšanu un kontroli pār zelta piegādes ķēdi, saskaņā ar 1. darbības C punktu. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu:

1. jāizveido pārraudzības ķēde un/vai izsekošanas sistēma, kas vāc un apkopo pa pozīcijām sadalīto informāciju, kura minēta 2. darbības I un II iedaļas C punktā, attiecībā uz visu zelta ielaidi un izlaidi no piegādes ķēdes, kas apzīmēta ar sarkanu karodziņu;
2. jāuzlabo fiziskās drošības prakse atbilstoši apstākļiem (*piemēram*, droša pārvadāšana, pretiejaukšanās iepakojuma plombēšana utt.), novēršot jebkuras neatbilstības, kas konstatētas attiecībā uz ražošanu raktuvēs un apstrādes uzņēmumos un to jaudu vai informāciju, ko piegādātāji snieguši par zelta sūtījumiem;
3. fiziski jānodala un jānodrošina jebkurš sūtījums, par kuru ir apzināts risks, ka tas varētu būt saistīts ar konfliktu un nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem;

4. jāiekļauj komerciālos līgumos un/vai rakstveida nolīgumos ar piegādātājiem viegli piemērojamas un uzraugāmas tiesības bez brīdinājuma veikt pārbaudes piegādātāju objektos un iepazīties ar viņu attiecīgo dokumentāciju⁹⁵;
5. attiecībā uz jebkuru zelta ielaidi jāpaziņo visai augšupējai piegādes ķēdei šāda vērtētāju grupas iegūta un atjaunināta informācija:
  - a) izcelsmes raktuves, norādot pēc iespējas konkrētākus datus;
  - b) vietas, kurās zeltu vai zeltu saturošu materiālu konsolidē, samaisa, sadrupina, samal, pārkausē un attīra;
  - c) ieguves metode (nerūpnieciska un maza apjoma vai vidēja un liela apjoma izrakteņu ieguve) un koncentrāta izveides, pārkausēšanas un attīrīšanas datumi;
  - d) svars un raudzē norādītās kvalitātes īpašības;
  - e) visu piegādātāju un attiecīgo pakalpojumu sniedzēju, kas veic darbības ar zeltu augšupējā piegādes ķēdē no izcelsmes raktuvēm līdz attīrīšanas uzņēmumam, identitātes dati; īpašumtiesības (norādot arī patiesos labuma guvējus); korporatīvā struktūra, tostarp uzņēmuma amatpersonu un direktoru vārdi; šo uzņēmumu un amatpersonu saistība ar uzņēmumiem, valsts iestādēm, politiskiem vai militāriem spēkiem konfliktu skartās un augsta riska teritorijās;
  - f) visi nodokļi, maksas vai atlīdzības, kas izmaksātas valdībai, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;
  - g) visi maksājumi vai kompensācijas, kas izmaksātas valdības iestādēm un amatpersonām, lai varētu iegūt, tirgot, pārvadāt un eksportēt zeltu;
  - h) visi maksājumi, kas izmaksāti valsts vai privātiem drošības spēkiem vai citiem bruņotiem grupējumiem visos piegādes ķēdes posmos, sākot no ieguves brīža, ja vien to neaizliedz piemērojami tiesību akti;
  - i) veids, kā zeltu pārvadā un apstrādā uz vietas, lai nodrošinātu tā integritāti, pienācīgi ņemot vērā drošības problēmas;
6. attiecībā uz attīrīšanas uzņēmumiem jāpadara informācija, kas iegūta pienācīgas pārbaudes procesos, pieejama revidentiem, lai nodrošinātu atbildību nozares programmām⁹⁶ vai institucionalizētiem mehānismiem, reģionāliem vai vispārējiem, kas izveidoti ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par zeltu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Ja šāda programma vai mehānisms neeksistē, attiecīgā informācija jādara pieejama pircējiem lejupējā piegādes ķēdē.

C. Izstrādāt un pieņemt riska pārvaldības plānu. Uzņēmumiem būtu jāpieņem piegādes ķēdes riska pārvaldības plāns, kurā ietvertas uzņēmuma atbildes uz

95 Skatīt 2.–5. darbību, lai gūtu informāciju par piegādātāju uzraudzību un neatbilstības novēršanu.

96 Skatīt, piemēram, *LBMA Responsible Gold Guidance, the EICC-GeSI Conflict Free Smelter Program and the RJC Chain-of-Custody Certification*, ja avots atbilst šim vadlīnijām.

2. darbībā apzinātajiem riskiem, saskaņā ar šo vadlīniju II pielikumu. Uzņēmumi var pārvaldīt risku vai nu *i)* turpinot tirdzniecību visu laiku, kamēr ilgst izmērāmi riska mazināšanas centieni; *ii)* apturot tirdzniecību uz laiku, kamēr tiek pabeigta uzsāktā izmērāmā riska mazināšana; vai *iii)* atsakoties no piegādātāja gadījumā, kad mazināšana izrādās neiespējama vai nepieņemama. lai noteiktu un izstrādātu riska pārvaldības stratēģiju, uzņēmumiem būtu:

1. jāpārskata piegādes ķēdes paraugprakse zeltam no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, kas iekļauts šo vadlīniju II pielikumā, lai noteiktu, vai apzinātie riski būtu jāmazina, turpinot, apturot vai izbeidzot attiecības ar piegādātājiem;
2. jāpārvalda riski, kuriem nav vajadzīga attiecību ar piegādātāju izbeigšana, veicot izmērāmu riska mazināšanu. Izmērāmi riska mazināšanai *būtu jātiecas sekmēt būtiskus un izmērāmus uzlabojumus sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas*. Izstrādājot stratēģiju riska mazināšanai, uzņēmumiem būtu:
  - a) jāveido un/vai jāizmanto ietekmes sviras uz tiem piegādes ķēdes dalībniekiem, kuri var visefektīvāk un vistiešāk mazināt konflikta saasināšanas riskus. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem jau var būt faktiska vai iespējama ietekme uz citiem augšupējās piegādes ķēdes dalībniekiem. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāatrod veidi, kā konstruktīvi iesaistīties ar piegādātājiem un attiecīgām ieinteresētajām personām, un jāapliecina būtiski un izmērāmi uzlabojumi, lai varētu novērst risku sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas⁹⁷;
  - b) jāapspriežas ar piegādātājiem un ieinteresētajām personām un jāvienojas par stratēģiju izmērāmi riska mazināšanai, ko iekļauj riska pārvaldības plānā. Izmērāmā riska mazināšana būtu jāpielāgo uzņēmuma konkrētajiem piegādātājiem un to darbības apstākļiem, jānorāda skaidri darbības mērķi, kas sasniedzami sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas, un jāparedz kvalitatīvi un/vai kvantitatīvi rādītāji uzlabojumu mērīšanai⁹⁸. Uzņēmumiem būtu jānodrošina pietiekams laiks, lai ieinteresētās personas varētu pārskatīt riska novērtējumu un pārvaldības plānu un sniegt atbildes, kā arī pienācīgi ņemt vērā jautājumus, bažas un alternatīvos ierosinājumus riska pārvaldībai.
  - c) jāiesaistās vai attiecīgā gadījumā jāatbalsta nozares programmas vai institucionalizētie mehānismi par atbildīgu piegādes ķēdes pārvaldību, vienlaikus nodrošinot, lai minētās iniciatīvas pienācīgi ņemtu vērā sociālo un ekonomisko ietekmi uz attīstības valstīm un esošos starptautiski atzītos standartus⁹⁹.^{100 101}

97 Uzņēmumiem būtu jāizmanto šo vadlīniju III pielikums, kurā ir iekļauta ieteicamā riska pārvaldības stratēģija. III pielikumā ir iekļauti ieteicamie pasākumi riska mazināšanai un daži ieteicamie rādītāji uzlabojumu izmērīšanai. Paredzams, ka papildu norādījumi par riska mazināšanu tiks iegūti šo vadlīniju īstenošanas posmā;

98 Skatīt šo vadlīniju III pielikumu "*Ieteicamie riska mazināšanas pasākumi un rādītāji mērījumu uzlabošanai*".

99 ESAO Pamatnostādnes daudz nacionāliem uzņēmumiem (2011), II nodaļas B daļas 2. punkts.

100 Uzņēmumiem būtu jāaptur vai jāizbeidz iesaiste ar piegādātāju vismaz uz trim mēnešiem, ja sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas nav būtisku

i) Visiem zelta ieguvējiem, kuru darbība ir apzīmēta ar sarkanu karodziņu, kā arī citiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kuri iegūst ASM zeltu, būtu jāpalīdz un jāatbalsta Likumīgas nerūpnieciskas un maza apjoma izrakteņu ieguves ieguvēji (skatīt "Definīcijas"), kurus tie izmanto kā avotu, kad minētie ieguvēji veido drošas, pārredzamas un pārbaudāmas zelta piegādes ķēdes atbilstoši papildinājuma pielikumam.

ii) Visi citi zelta ieguvēji, kuru darbība ir apzīmēta ar sarkanu karodziņu, kā arī citi augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi, tiek mudināti atbalstīt ieteicamos pasākumus, kas paredzēti papildinājuma pielikumā.

D. Īstenot riska pārvaldības plānu, uzraudzīt un izsekot riska mazināšanas gaitu, ziņot par to īpašam augstākās vadības pārstāvim un apsvērt iesaistes ar piegādātāju apturēšanu vai izbeigšanu, ja mazināšanas mēģinājumi neizdodas, saskaņā ar ieteicamajām riska pārvaldības stratēģijām, kas izklāstītas II pielikumā⁴⁴. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāīsteno, jāuzrauga un jāizseko riska mazināšanas gaita sadarbībā un/vai apspriežoties attiecīgi ar vietējām un centrālām iestādēm, augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, starptautiskajām vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām un attiecīgajām trešām personām. Augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumi var vēlēties izveidot uzraudzības tīklus vietējā kopienā vai atbalstīt to izveidi, lai uzraudzītu vai izsekotu riska mazināšanas gaitu.

E. Uzņemties veikt papildu faktu un riska novērtējumus attiecībā uz riskiem, ko nepieciešams mazināt, vai mainoties apstākļiem⁴⁵.

Piegādes ķēdes pienācīga pārbaude ir dinamisks process, un tam vajadzīga nepārtraukta riska uzraudzība. Pēc riska mazināšanas stratēģijas īstenošanas uzņēmumiem būtu jāatkārto 2. darbība, lai nodrošinātu efektīvu riska pārvaldību. Turklāt jebkuras izmaiņas uzņēmuma piegādes ķēdē var paredzēt dažu darbību atkārtosānu, lai novērstu vai mazinātu negatīvu ietekmi.

II IEDAĻA. RISKĀ PĀRVALDĪBA ATTIECĪBĀ UZ LEJUPĒJĀS PIEGĀDES ĶĒDES UZŅĒMUMIEM

A. Ziņot par konstatējumiem īpašiem augstākās vadības pārstāvjiem, norādot, kāda informācija ir savākta un kādi faktiskie un iespējamie

izmērāmu uzlabojumu, lai varētu novērst vai mazināt apzināto risku.

101 Apstākļu maiņa būtu jākonstatē, pamatojoties uz riska iespējamību, veicot nepārtrauktu uzraudzību pār uzņēmumu pārraudzības ķēdes dokumentāciju un situāciju konfliktu skartās izrakteņu izcelsmes un pārvadāšanas teritorijās. Šāda apstākļu maiņa var ietvert piegādātāja vai pārraudzības ķēdes dalībnieka, izcelsmes vietas, pārvadāšanas maršrutu vai eksporta vietas nomaiņu. Tā var ietvert arī apstākļus, kas raksturīgi konkrētajai situācijai, piemēram, konflikta saasināšanos kādā teritorijā, militārā personāla, kas pārrauga šo teritoriju, nomaiņu vai izmaiņas izcelsmes raktuvju īpašumtiesībās vai kontroles veidā.

riski ir apzināti, veicot piegādes ķēdes riska novērtējumu.

B. Uzlabot iekšējo sistēmu, kas nodrošina pārredzamību, informācijas savākšanu un kontroli pār zelta piegādes ķēdi, saskaņā ar 1. darbības C punktu. Iekļaut pa pozīcijām sadalītu un regulāri atjauninātu informāciju, izsekojot attīrīšanas uzņēmumu identitāti (ja tie ir apzināti), un no 2. darbības III iedaļas iegūtos pienācīgas pārbaudes konstatējumus.

C. Izstrādāt un pieņemt riska pārvaldības plānu. Uzņēmumiem būtu jāpieņem riska pārvaldības plāns, kurā ietvertas uzņēmuma atbildes uz 2. darbībā apzinātajiem riskiem. Šī stratēģija atšķirsies, atkarībā no tā, vai piegādes ķēdē ir apzināti kādi attīrīšanas uzņēmumi.

1. *Nav iespējams apzināt attīrīšanas uzņēmumus* — ja pēc pamatotām darbībām un godprātīgiem centieniem, veicot 1. un 2. darbību, lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumi joprojām nespēj apzināt attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdēs, tiem būtu jāizstrādā un jāpieņem tāds riska pārvaldības plāns, kas ļaus to izdarīt. Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāspēj pierādīt būtiskus izmērāmus uzlabojumus centienos apzināt attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdēs. Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumi var apzināt attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdēs individuāli vai sadarbojoties nozares shēmu ietvaros.

a) Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jāapzina attīrīšanas uzņēmumi konfidencialās diskusijās ar uzņēmuma tiešajiem piegādātājiem, kā arī iekļaujot konfidencialas piegādātāja izpaušanas prasības līgumos ar piegādātājiem un/vai izmantojot konfidencialas informācijas koplietošanas sistēmas.

b) Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumi, kuri (sava lieluma vai citu iemeslu dēļ) var atzīt par grūtu vākt informāciju par augšupējās piegādes ķēdes dalībniekiem no tiešajiem piegādātājiem, var sazināties un aktīvi sadarboties ar citiem nozares dalībniekiem, ar kuriem tiem ir kopīgi piegādātāji (vai ar lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem, ar kuriem tiem ir darījumu attiecības), lai apzinātu attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdēs un novērtētu to pienācīgas pārbaudes praksi. Tie var arī apzināt attīrīšanas uzņēmumus, izmantojot nozares apstiprināšanas shēmas, kas atbilst šo vadlīniju prasībām, lai iegūtu informāciju no tām.

2. *Ir apzināti attīrīšanas uzņēmumi ar sarkaniem riska karodziņiem piegādes ķēdē* — lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumi var pārvaldīt risku vai nu *i)* turpinot tirdzniecību ar attīrīšanas uzņēmumu visu laiku, kamēr ilgst izmērāmā riska mazināšana, ko attīrīšanas uzņēmums īsteno saskaņā ar šo vadlīniju II pielikumu; *ii)* apturot tirdzniecību ar attīrīšanas uzņēmumu uz laiku, kamēr attīrīšanas uzņēmums turpina uzsākt izmērāmā riska mazināšanu; vai *iii)* atsakoties no attīrīšanas uzņēmuma gadījumā, kad mazināšana izrādās neiespējama vai attīrīšanas uzņēmums nav novērsis riskus saskaņā ar II pielikumā izklāstīto riska pārvaldības stratēģiju.

a) Veikt tūlītējus pasākumus, atsakoties no attīrīšanas uzņēmuma (tiešā veidā vai ar

apakšpiegādātāju starpniecību), ja attīrīšanas uzņēmums nav nekavējoties apturējis vai izbeidzis iesaisti ar piegādātājiem, rodoties pamatotam riskam, ka notiks nopietni pārkāpumi (skatīt II pielikuma 1. un 2. punktu) vai tiks sniegts tiešs vai netiešs atbalsts nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem (skatīt II pielikuma 3. un 4. punktu).

b) Ja attīrīšanas uzņēmumi iesaistās riska mazināšanā saskaņā ar II pielikumu¹⁰² vai joprojām turpina pilnībā īstenot šo vadlīniju ieteikumus par pienācīgu pārbaudi, lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu jānodrošina, lai attīrīšanas uzņēmumi pierāda būtiskus un izmērāmus uzlabojumus sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plānu pieņemšanas. Izstrādājot riska pārvaldības plānus, lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu:

i) jāveido un/vai jāizmanto ietekmes sviras uz tiem attīrīšanas uzņēmumiem ar sarkaniem karodziņiem piegādes ķēdēs, kuri var visefektīvāk un vistiešāk mazināt konflikta saasināšanas riskus. Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumi var veidot sviras ietekmei uz attīrīšanas uzņēmumiem, paredzot pienācīgas pārbaudes veikšanu līgumos (ja attiecināms) vai iesaistoties nozares apvienību un vairāku ieinteresēto personu iniciatīvās, vienlaikus nodrošinot, lai šajās iniciatīvās tiktu pienācīgi ņemta vērā sociālā un ekonomiskā ietekme uz attīstības valstīm un esošie starptautiski atzītie standarti¹⁰³;

ii) jācenšas uzlabot attīrīšanas uzņēmumu pienācīgas pārbaudes procesu, veicot vērtību orientēšanu vai spēju apmācīšanu. Lejupeņās piegādes ķēdes uzņēmumiem būtu arī jānodrošina savas un augšupējās piegādes ķēdes nozares dalīborganizācijas izstrādāt un īstenot pienācīgas pārbaudes spēju apmācības moduļus sadarbībā ar attiecīgām starptautiskām organizācijām, NVO, ieinteresētajām personām un citiem ekspertiem;

iii) jāapspriežas ar attīrīšanas uzņēmumiem un citiem kopīgiem piegādātājiem, lai vienotos par izmērāmu riska mazināšanu riska pārvaldības plānā. Izmērāmā riska mazināšana būtu jāpielāgo uzņēmuma konkrētajiem piegādātājiem un to darbības apstākļiem, jānorāda skaidri darbības mērķi, kas sasniedzami sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas, un jāparedz kvalitatīvi un/vai kvantitatīvi rādītāji uzlabojumu mērīšanai.

D. Īstenot riska pārvaldības plānu, uzraudzīt un izsekot riska mazināšanas gaitu, ziņot īpaši izraudzītiem augstākās vadības pārstāvjiem un apsvērt iesaistes ar attīrīšanas uzņēmumu apturēšanu vai izbeigšanu, ja neizdodas riska mazināšanas mēģinājumi (saskaņā ar šo vadlīniju II pielikuma 10. un 14. punktu) vai korekcijas pasākumi, lai īstenotu šo vadlīniju

102 Skatīt vadlīniju II pielikuma 10. un 14. punktu par to, kā pārvaldīt risku, ka tiks sniegts tiešs vai netiešs atbalsts valsts vai privātiem drošības spēkiem, notiks kukuļošana un krāpnieciska izraktenu izcelsmes nepareiza norādīšana, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un nodokļu, maksu un atbildības maksāšana valdībām.

103 ESAO Pamatnostādnes daudz nacionāliem uzņēmumiem (2011), II nodaļas B daļas 2. punkts.

pienācīgas pārbaudes ieteikumus⁴⁸.

E. Uzņemties veikt papildu faktu un riska novērtējumus attiecībā uz riskiem, ko nepieciešams mazināt, vai mainoties apstākļiem⁴⁹.

Piegādes ķēdes pienācīga pārbaude ir dinamisks process, un tam vajadzīga nepārtraukta riska uzraudzība. Pēc riska mazināšanas stratēģijas īstenošanas uzņēmumiem būtu jāatkārto 2. darbība, lai nodrošinātu efektīvu riska pārvaldību. Turklāt jebkuras izmaiņas uzņēmuma piegādes ķēdē var paredzēt dažu darbību atkārtošānu, lai novērstu vai mazinātu negatīvu ietekmi.^{104 105}

4. DARBĪBA. NEATKARĪGAS TREŠĀS PERSONAS VEIKTA REVĪZIJA ATTIECĪBĀ UZ ATTĪRĪŠANAS UZŅĒMUMA PIENĀCĪGAS PĀRBAUDES PRAKSI

MĒRĶIS: lai neatkarīga trešā persona veiktu revīziju attiecībā uz attīrīšanas uzņēmuma pienācīgu pārbaudi atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām un lai sekmētu attīrīšanas uzņēmuma un augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumu pienācīgas pārbaudes prakses uzlabošanu, tostarp izmantojot jebkuru institucionalizētu mehānismu vai nozares programmu.

Šis iedaļas ieteikumus nav paredzēts izmantot par revīzijas standartu, bet tie raksturo dažus pamatprincipus, tvērumu, kritērijus un citu pamatinformāciju, kas jāņem vērā uzņēmumiem, nozares programmām vai jebkuram institucionalizētam mehānismam, pasūtot attiecībā uz piegādes ķēdi neatkarīgas trešās personas veiktu revīziju attiecībā uz attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakses īstenošanu vai nu jaunas, vai jau iepriekš esošas revīzijas shēmas ietvaros. Revidenti var izmantot revīzijas slēdzienus no citām neatkarīgas trešās personas veiktām revīzijām, kas veiktas citiem nolūkiem kādās augšupējās piegādes ķēdes vietās (*piemēram, KYC revīzijām vai dārgmetālu pārvadātāju revīzijām*), ciktāl šīs revīzijas attiecas uz turpmāk minētajām jomām un atbilst starptautiski atzītiem revīzijas standartiem attiecībā uz pārvaldības sistēmu nodrošināšanu⁵⁰.

A. Plānot neatkarīgas trešās personas revīziju, lai pārbaudītu, kā tiek īstenota attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakse

104 Uzņēmumiem būtu jāaptur vai jāizbeidz iesaiste ar attīrīšanas uzņēmumu (tiešā veidā vai ar apakšpiegādātāju starpniecību) vismaz uz trim mēnešiem, ja sešu mēnešu laikā pēc riska pārvaldības plāna pieņemšanas nav veikti nekādi būtiski izmērāmi uzlabojumi
i) lai novērstu vai mazinātu apzināto risku, kā paredzēts II pielikuma 10. un 14. punktā; vai ii) lai ar korekcijas darbību īstētu šo vadlīniju ieteikumus par pienācīgu pārbaudi.

105 Apstākļu maiņa būtu jākonstatē, pamatojoties uz riska iespējamību, veicot nepārtrauktu uzraudzību pār uzņēmumu pārraudzības ķēdes dokumentāciju un situāciju konfliktu skartās izkranteņu izcelsmes un pārvadāšanas teritorijās. Šāda apstākļu maiņa var ietvert piegādātāja vai pārraudzības ķēdes dalībnieka, izcelsmes vietas, pārvadāšanas maršrutu vai eksporta vietas nomaiņu. Tā var ietvert arī apstākļus, kas raksturīgi konkrētajai situācijai, piemēram, konflikta saasināšanos kādā teritorijā, militārā personāla, kas pārrauga šo teritoriju, nomaiņu vai izmaiņas izcelsmes raktuvju īpašumtiesībās vai kontroles veidā.

attiecībā uz atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Revīzijā būtu jāiekļauj turpmāk minētais revīzijas tvērums, kritēriji, principi un darbības⁵¹.

1. Revīzijas tvērums. Revīzijas tvērumā būtu jāiekļauj visas darbības, procesi un sistēmas, ko attīrīšanas uzņēmums izmanto, veicot pienācīgu pārbaudi attiecībā uz zelta piegādes ķēdi no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām. Tā aptver, bet neaprobežojas ar attiecīgām praksēm un procedūrām, attīrīšanas uzņēmuma kontroles pasākumiem pār zelta piegādes ķēdi, saziņu ar zelta piegādes ķēdes dalībniekiem, informāciju, kas lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem izpausta attiecībā uz piegādātājiem, pārraudzības ķēdi un citu izsekošanas informāciju, attīrīšanas uzņēmuma riska novērtējumiem, tostarp izpēti uz vietas, un attīrīšanas uzņēmuma riska pārvaldības stratēģijām.^{106 107}
2. Revīzijas kritēriji. Revīzijā būtu jānosaka, cik lielā mērā attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes prakses īstenošana atbilst revīzijas standartam, kas izklāstīts šajās vadlīnijās.
3. Revīzijas principi.
  - a) *Neatkarība*. Lai nodrošinātu revīzijas neitralitāti un objektivitāti, revīzijas organizācijai un visiem revīzijas grupas locekļiem ("revidentiem") jābūt neatkarīgiem no attīrīšanas uzņēmuma, kā arī no attīrīšanas uzņēmuma meitasuzņēmumiem, licences ņēmējiem, darbuzņēmējiem, piegādātājiem un uzņēmumiem, kas sadarbojas kopīgi veiktā revīzijā. Jo īpaši tas nozīmē, ka revidentiem nedrīkst būt interešu konfliktu ar revidējamo uzņēmumu, tostarp arī darba vai finanšu attiecības ar revidējamo uzņēmumu (kas izpaužas kā kapitāldaļu turēšana, parādi vai vērtspapīru īpašumtiesības), un tie nedrīkst sniegt nekādus pakalpojumus revidējamajam uzņēmumam saistībā ar attīrīšanas uzņēmuma un/vai piegādes ķēdes dalībnieku, kuri vērtēti šīs pārbaudes ietvaros, pienācīgas pārbaudes prakses izstrādi, izveidi vai īstenošanu 24 mēnešu periodā pirms revīzijas veikšanas.
  - b) *Kompetence*. Revidentiem ir vajadzīgas tādas personiskās īpašības un kompetences jomā, kas nepieciešamas trešās personas veiktai revīzijai. Uzņēmumi var iepazīties ar starptautiski atzītiem revīzijas standartiem¹⁰⁸, kuros ir iekļautas detalizētas prasības revidentu kompetencei, kad tie veido jaunus vai pārskata esošos revīzijas standartus. Personiskās īpašībās būtu jāietver, bet nebūtu jāaprobežojas ar godprātību, objektivitāti, konfidencialitāti, atvērtību un profesionālismu. Ar jomu saistītās kompetences ietver, bet neaprobežojas ar šādām:

106 Starptautiski atzītu revīzijas standartu piemēri ir šādi, bet ne tikai šādi — ISO19011, SA8000, ISAE 3000 un SSEA100.

107 Uzņēmumi var izmantot ISO starptautisko standartu 19011: 2002 ("ISO 19011"), kurā paredzētas detalizētas prasības revīzijas programmām (tostarp ir norādīti šo programmu ietvaros veicamie pienākumi, procedūras un uzskaites, uzraudzības un pārskatīšanas kārtība) un ir sniegts pakāpenisks pārskats par revīzijas darbībām.

108 Starptautiski atzītu revīzijas standartu piemēri ir šādi, bet ne tikai šādi — ISO19011, SA8000, ISAE 3000 un SSEA100.

- i) revīzijas principi, procedūras un paņēmieni¹⁰⁹;
  - ii) piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes principi, procedūras un paņēmieni;
  - iii) zelta iepirkuma prakse un zelta piegādes ķēdes;
  - iv) sociālā, kultūras un vēsturiskā situācija konfliktu skartās teritorijās, kur notiek zelta ieguve vai pārvadāšana, tostarp attiecīgas valodas prasmes un spēja izprast kultūras atšķirības, lai varētu veikt revīziju;
  - v) ESAO vadlīnijas un papildinājums par zeltu, tostarp piegādes ķēdes paraugprakse attiecībā uz izrakteniem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (II pielikums).
- c) *Pārskatatbildība*. Nozares programmām vai institucionalizētam mehānismam būtu regulāri jāpārskata un jāuzrauga revidentu spēja veikt revīziju atbilstoši revīzijas programmai, pamatojoties uz revīzijas mērķiem, tvērumu un kritērijiem, salīdzinājumā ar revīzijas programmas reģistrācijas ierakstiem.
4. Revīzijas darbības.
- a) *Revīzijas sagatavošana*. Pirms revīzijas sākšanas revidenti būtu skaidri jāinformē par revīzijas mērķiem, tvērumu, terminoloģiju un kritērijiem, izskaidrojot visas neskaidrības attiecībās starp revidējamo uzņēmumu un revidentiem¹¹⁰. Revidentiem būtu jānosaka revīzijas iespējamība, pamatojoties uz pieejamo laiku, resursiem, informāciju un attiecīgo personu sadarbību¹¹¹.
- b) *Izmeklēšana uz vietas*. Pirms uzsākt izmeklēšanu uz vietas, revidentiem būtu jāsaprot revīzijas plāns¹¹² un visi darba dokumenti¹¹³. Revidentiem būtu jāsavāc papildu pierādījumi un jāpārbauda informācija, veicot *attiecīgas intervijas* (tostarp intervijas ar vadību, kā arī novērtēšanas grupām), *novērojumus* un *pārskatot dokumentus (skatīt turpmāk)*. Izmeklēšanai uz vietas būtu jāaptver turpmāk minētais.
- i) attīrīšanas uzņēmuma iekārtas un vietas, kurās attīrīšanas uzņēmums veic pienācīgu pārbaudi atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām;
  - ii) attīrīšanas uzņēmuma piegādātāju izlase (tostarp zelta ieguvēji, vietējie eksportētāji, starptautiskie zelta tirgotāji un pārstrādātāji), kā var būt prasīts saskaņā ar revīzijas standartu;
  - iii) apspriedes ar vērtētāju grupu(-ām), kas var notikt attālināti, lai pārskatītu standartus un metodes pārbaudāmas, drošas un atjauninātas informācijas radīšanai;
  - iv) apspriedes ar attiecīgām vietējas un centrālās valdības iestādēm un, ja tādas

109 Uzņēmumi var ņemt vērā esošās pārvaldības sistēmu akreditācijas un pabeigtās revidentu mācības, piemēram, attiecībā uz ISO9001 vai SA8000.

110 Skatīt ISO 19011 6.2. nodaļu.

111 Turpat.

112 Skatīt ISO 19011 6.4.1. punktu.

113 Skatīt ISO 19011 6.4.3. punktu.

eksistē, arī ar ANO ekspertu grupām, ANO miera uzturēšanas misijām un vietējo pilsonisko sabiedrību, ja revidents konstatē, ka tas būtu atbilstoši apstākļiem un riskiem, kuri apzināti zelta piegādes ķēdē.

- c) *Dokumentu izskatīšana.* Būtu jāpārskata visu to dokumentu izlase, kas sagatavoti, veicot pienācīgu pārbaudi attīrīšanas uzņēmuma zelta piegādes ķēdei no konfliktu skartām teritorijām, "lai noteiktu sistēmas atbilstību revīzijas kritērijiem saskaņā ar dokumentāciju"¹¹⁴. Tā ietver, bet neaprobežojas ar dokumentāciju par piegādes ķēdes iekšējiem kontroles pasākumiem (pārraudzības ķēdes dokumentācijas un maksājumu reģistrācijas ierakstu izlasi), attiecīgo saraksti un piegādātāju līgumu noteikumiem, dokumentāciju par informāciju, kas izpausta leļupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, pierādījumiem no attīrīšanas uzņēmuma riska novērtējumiem (tostarp jebkuriem reģistrācijas ierakstiem par darījumu partneriem un piegādātājiem, intervijām un novērtējumiem uz vietas) un jebkuriem dokumentiem par riska pārvaldības stratēģijām (*piemēram*, nolīgumiem ar piegādātājiem par uzlabojumu rādītājiem). Revidentiem šī dokumentācija būtu jāatlasa pēc nejaušības principa, veicot izmeklēšanu uz vietas. Izraugoties šo izlasi, būtu jāņem vērā *riski, kas saistīti ar piegādātājiem un/vai zelta piegādes ķēdēm; gada kulminācijas un nekulminācijas periodi; un materiāla apjomi, ko iegūst no katra piegādātāja*. Pārskatītajai dokumentācijai būtu jāietver paraugi no katra piegādātāja, kā arī jāņem vērā paaugstinātais riska līmenis, kas saistīts ar darījumu partneriem, piegādātājiem vai zelta izcelsmes valstīm. Izlases lielums būtu jāpalielina, ja revidents konstatē problēmas saistībā ar attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes pasākumiem.
- d) *Revīzijas secinājumi.* Revidentiem būtu jāizdara konstatējumi, kuros, pamatojoties uz savāktajiem pierādījumiem, nosaka attīrīšanas uzņēmuma veikto pienācīgas pārbaudes atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām atbilstību revīzijas standartam, kas atbilst šīs vadlīniju iedaļas ieteikumiem. Revidentiem revīzijas ziņojumā būtu jāsniedz ieteikumi, kā attīrīšanas uzņēmums var uzlabot savu pienācīgas pārbaudes praksi. Revidentiem arī jā sagatavo revīzijas kopsavilkuma ziņojums publicēšanai saskaņā ar 5. darbību.

B. Veikt revīziju saskaņā ar iepriekš minēto revīzijas tvērumu, kritērijiem, principiem un darbībām. Visiem piegādes ķēdes dalībniekiem būtu jāsadarbojas, lai nodrošinātu revīzijas īstenošanu saskaņā ar iepriekš minēto revīzijas tvērumu, kritērijiem, principiem un darbībām. Viņiem ir ieteicams to darīt ar nozares programmu vai institucionalizētu mehānismu starpniecību, veicot dažas vai visas šādas darbības:

1. revīzijas standartu izstrāde saskaņā ar šo vadlīniju ieteikumiem;
2. revidentu akreditēšana;
3. revīzijas programmas pārraudzība, tostarp regulāri pārskatot un uzraugot revidentu spēju

---

¹¹⁴Skatīt ISO 19011 6.3. punktu.

veikt revīziju saskaņā ar revīzijas programmu;

4. attīrīšanas uzņēmumu revīzijas kopsavilkuma ziņojumu publicēšana, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences vai drošības aspektus. Revīzijas kopsavilkuma ziņojumā būtu jāiekļauj:
  - a) informācija par attīrīšanas uzņēmumu, revīzijas datums un revīzijas periods;
  - b) revīzijas darbības un metodika, kā noteikts 4. darbības A daļas 4. punktā;
  - c) revīzijas secinājumi, kā noteikts 4. darbības A daļas 4. punktā, saistībā ar katru darbību, kas paredzēta šajās vadlīnijās.
5. KONKRĒTI IETEIKUMI visiem *augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem*
  - a) Nodrošināt piekļuvi uzņēmuma objektiem un attiecīgiem dokumentiem un reģistrācijas ierakstiem par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi saskaņā ar šīm vadlīnijām.
  - b) Atvieglot saziņu un loģistiku ar pārvadātājiem un piegādātājiem, kurus atlasījusi revidentu grupa, un jebkuru apspriešanos ar ieinteresētajām personām, kuras izvēlēties revidents.
  - c) Ja ir nepieciešami apmeklējumi piegādātāju objektos, atvieglot saziņu un loģistiku.
6. KONKRĒTI IETEIKUMI *visiem lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem*
  - a) Ir ieteicams, lai lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumi piedalītos un atbalstītu neatkarīgas trešās personas revīziju par attīrīšanas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes praksi, un viņi tiek mudināti to darīt ar nozares programmu starpniecību, lai paaugstinātu šo vadlīniju īstenošanas efektivitāti. Tas var attiekties arī uz revīzijas standartu izstrādi atbilstoši šo vadlīniju ieteikumiem. Mazie un vidējie uzņēmumi tiek mudināti iesaistīties šādās nozares organizācijās vai veidot partnerības ar tām.

5. DARBĪBA. IKGADĒJA ZIŅOŠANA PAR PIEGĀDES ĶĒDES PIENĀCĪGU PĀRBAUDI

MĒRKIS: publiski ziņot par pienācīgu pārbaudi atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, lai veidotu sabiedrības uzticību uzņēmumu veiktajiem pasākumiem.

A. Katru gadu ziņot vai iekļaut ikgadējos ilgtspējas vai korporatīvās atbildības ziņojumos papildu informāciju par pienācīgu pārbaudi atbildīgām zelta piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences vai drošības aspektus¹¹⁵.

A.1. Attiecībā uz visiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. *Uzņēmuma pārvaldības sistēmas.* Ziņot par 1. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāizstrādā uzņēmuma piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes prakse; jāskaidro pārvaldības struktūra, kas atbild par uzņēmuma veikto pienācīgu pārbaudi, norādot, kurš uzņēmumā ir par to tieši atbildīgs; jāraksturo iekšējās sistēmas, kas nodrošina pārredzamību, informācijas vākšanu un kontroli pār zelta piegādes ķēdi, no 1. darbības C daļas un 3. darbības B daļas, izskaidrojot to darbību un kā tās ir nostiprinājušas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes centienus attiecīgajā pārskata periodā; jāraksturo uzņēmuma datubāze un reģistrācijas sistēma, kā arī jāizskaidro metodes, kā apzināt visus piegādātājus, līdz pat izcelsmes raktuvēm, un veidi, kā apmainīties ar informāciju par pienācīgu pārbaudi visā piegādes ķēdē; jāizpauž informācija par maksājumiem, kas izmaksāti valdībām saskaņā ar *EITI* kritērijiem un principiem (ja attiecināms).
2. *Uzņēmuma riska novērtējums piegādes ķēdē.* Ziņot par 2. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāizskaidro, kā uzņēmums ir apzinājis ar sarkanu karodziņu apzīmētās darbības vai sarkanos karodziņus piegādes ķēdē, tostarp pārbaudot arī piegādātāja apliecinājumus proporcionāli riskam; jāraksturo zelta piegādes ķēdē apzinātie sarkanie karodziņi; jāraksturo pasākumi, kas veikti, lai kartētu faktisko situāciju saistībā ar šīm ar sarkanu karodziņu apzīmētajām darbībām un piegādes ķēdēm; jāraksturo metodika, prakse un informācija, ko ieguvusi vērtētāju grupa darbam uz vietām, tostarp norādot, vai un kā

---

¹¹⁵Uzņēmējdarbības konfidencialitāte un citi konkurences vai drošības aspekti neatkarīgi no turpmākās mainīgās interpretācijas ir šādi — cenas informācija; piegādātāja identitāte un attiecības (tomēr tāda attīrīšanas uzņēmuma un vietējā eksportētāja identitāte, kas atrodas ar sarkanu karodziņu apzīmētā vietā, vienmēr būtu jāizpauž, izņemot gadījumos, kad no tiem atsakās); pārvadāšanas maršruti; un to informācijas avotu un ziņotāju identitāte, kuri atrodas konfliktu skartās un augsta riska teritorijās, ja šo avotu identitātes atklāšana apdraudētu to drošību. Visa informācija tiks izpausta jebkuram institucionalizētam reģionālam vai vispārējam mehānismam, ja tas ir izveidots ar pilnvarām vākt un apstrādāt informāciju par izraķeņiem no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām.

uzņēmums ir sadarbojies ar citiem augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem un kā uzņēmums ir nodrošinājis, lai visā kopīgajā darbā tiktu pienācīgi ņemti vērā katra atsevišķā uzņēmuma īpašie apstākļi; un jāsniedz informācija par apzinātiem faktiskajiem vai iespējamiem riskiem. Skaidrības labad, uzņēmumiem nebūtu jāziņo par riskiem, kas apzināti attiecībā uz iespējamiem piegādātājiem, ar kuriem tiem nav noslēgti nekādi darījumi.

3. *Riska pārvaldība.* Ziņot par 3. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāizskaidro, kā ir nostiprinātas uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas, piemēram, pārraudzības ķēde vai izsekošanas sistēmas, lai savāktu un uzturētu drošu atjaunināto informāciju par zelta piegādes ķēdēm, kas apzīmētas ar sarkaniem karodziņiem; jāraksturo pasākumi, kas veikti, lai pārvaldītu riskus, tostarp iesniedzot kopsavilkumu par riska mazināšanas stratēģiju, kas iekļauta riska pārvaldības plānā, spēju izveides mācībām, ja tādas ir, un skarto personu līdždalību; jāizpauž uzņēmuma veiktie pasākumi, lai uzraudzītu un izsekotu riska mazināšanas gaitu, un visi turpinājuma darba gadījumi un to rezultāti pēc sešiem mēnešiem, lai izvērtētu būtiskos un izmērāmos uzlabojumus. Jānorāda, cik bieži uzņēmums ir pieņēmis lēmumu atteikties no piegādātājiem un/vai piegādes ķēdēm atbilstoši II pielikumam, neizpaužot minēto piegādātāju identitāti, izņemot gadījumus, kad uzņēmums šādu izpaušanu atzīst par pieņemamu saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem. Uzņēmumiem būtu jācenšas ziņot par visiem atteikšanās gadījumiem attiecīgām starptautiskām un valsts izmeklēšanas iestādēm un/vai tiesībsardzības iestādēm, ņemot vērā arī šādas ziņošanas iespējami kaitīgo ietekmi un saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem.

A.2. Attīrīšanas uzņēmumiem Papildus iepriekš teiktajam, attīrīšanas uzņēmumiem būtu jāveic arī šādas darbības.

1. *Revīzijas.* Attīrīšanas uzņēmumu revīzijas kopsavilkuma ziņojumu publicēšana, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences vai drošības aspektus. Revīzijas kopsavilkuma ziņojumā būtu jāiekļauj:
- a) informācija par attīrīšanas uzņēmumu un revīzijas datums;
  - b) revīzijas darbības un metodika, kā noteikts 4. darbības A daļas 4. punktā; ja šo informāciju nav publicējusi nozares programma vai institucionalizētais mehānisms saskaņā ar šīm vadlīnijām un kā paredzēts 4. darbības B daļas 2. punktā;
  - c) revīzijas secinājumi, kā noteikts 4. darbības A daļas 4. punktā, saistībā ar katru darbību, kas paredzēta šajās vadlīnijās.

A.3. Attiecībā uz visiem lejupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem

1. *Uzņēmuma pārvaldības sistēmas.* Ziņot par 1. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāizstrādā uzņēmuma piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes prakse; jāskaidro pārvaldības struktūra, kas atbild par uzņēmuma veikto pienācīgu pārbaudi, norādot, kurš uzņēmumā ir par to tieši atbildīgs; jāraksturo uzņēmuma izveidotās kontroles sistēmas pār zelta piegādes ķēdi, izskaidrojot to darbību un kā tās ir nostiprinājušas uzņēmuma pienācīgas pārbaudes

centienus attiecīgajā pārskata periodā; jāraksturo uzņēmuma datubāze un reģistrācijas sistēma.

2. *Riska novērtējums.* Ziņot par 2. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāraksturo uzņēmuma veiktie pasākumi, lai apzinātu attīrīšanas uzņēmumus piegādes ķēdē; jāraksturo to pienācīgas pārbaudes prakses novērtējums; jāizskaidro metodika, kā uzņēmums veic piegādes ķēdes riska novērtējumus; jāsniedz informācija par apzinātiem faktiskajiem vai iespējamajiem riskiem.
3. *Riska pārvaldība.* Ziņot par 3. darbības īstenošanai veiktajiem pasākumiem¹¹⁶. Šādas ziņošanas ietvaros uzņēmumiem būtu jāapraksta pasākumi, kas veikti, lai pārvaldītu riskus, tostarp iesniedzot kopsavilkumu par riska mazināšanas stratēģiju, kas iekļauta riska pārvaldības plānā, un spēju apmācīšanu, ja tāda ir, un ieinteresēto personu līdzdalību; jāraksturo uzņēmuma veiktie centieni, lai uzraudzītu un izsekotu riska mazināšanas gaitu, un visi turpinājuma darba gadījumi un to rezultāti pēc sešiem mēnešiem, lai izvērtētu būtiskos un izmērāmos uzlabojumus.

---

116 Papildu revīzijas ziņojumu vai kopsavilkumu publicēšana, ja tādi ir vai tādus paredz piemērojami tiesību akti, par leģitīmās piegādes ķēdes uzņēmumu veiktu pienācīgu pārbaudi, pienācīgi ņemot vērā uzņēmējdarbības konfidencialitāti un citus konkurences vai drošības aspektus.

PAPILDINĀJUMA PIELIKUMS

leteicamie pasākumi saimniecisko un izaugsmes iespēju radīšanai nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķteņu ieguvējiem

Konfliktu skartās un augsta riska teritorijās nerūpnieciski un maza apjoma izraķteņu ieguvēji ir īpaši neaizsargāti pret negatīvu ietekmi un nopietniem pārkāpumiem saistībā ar zelta iegūvi, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbībām ar to un tā eksportu. Nerūpniecisku un maza apjoma izraķteņu ieguvēju neaizsargātība palielinās, ja nerūpnieciski un maza apjoma izraķteņu ieguvēji darbojas apstākļos, kad nav labvēlīgas regulatīvās vides, kas nodrošinātu atbildīgu un ar konfliktiem nesaisītu zelta ražošanu un tā likumīgu tirdzniecību.

Šā papildinājuma pielikuma mērķis ir samazināt nerūpniecisku un maza apjoma izraķteņu ieguves nozares marginalizācijas risku, jo īpaši cietušajiem no izspiešanas, vienlaikus veicinot bezkonfliktu zelta piegādes ķēdes un tādējādi radot saimnieciskās un attīstības iespējas nerūpnieciskiem un maza apjoma izraķteņu ieguvējiem. Šis pielikums piedāvā pasākumus drošu, pārredzamu un pārbaudāmu zelta piegādes ķēžu izveidei, no raktuvēm līdz tirgum, un nodrošina to, ka pienācīgas pārbaudes likumīgam ASM zeltam spēj sasniegt minētos mērķus, tostarp veicot formalizācijas un likumdošanas pasākumus.

Valdības, starptautiskās organizācijas, atbalstītāji, uzņēmumi piegādes ķēdē un pilsoniskās sabiedrības organizācijas var apsvērt iespējas, kā izpētīt sadarbības veidus, lai varētu izmantot šos ieteiktos risinājumus vai citas papildu metodes, ko tās atzīst par piemērotām, saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi.

1. Raktuvju objektu novērtēšana atbilstoši ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīniju

II pielikuma standartiem⁶¹:

a) izveidot, piedalīties un atbalstīt vietējās vairāku ieinteresēto personu komisijas, kas sastāv no pilsoniskās sabiedrības, nozares uzņēmumu un pašvaldību un centrālās valdības iestāžu kontaktpersonām, lai pārraudzītu raktuvju novērtēšanas procesu⁶²:

i) izstrādāt skaidrus parametrus, lai novērtētu raktuves, pārvadāšanas maršrutus un zelta tirdzniecības vietas atbilstoši ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīniju

II pielikuma standartiem, un publicēt šos parametrus⁶³;

ii) izveidot vairāku ieinteresēto personu komisijas pārstāvju grupas, lai novērtētu raktuves, pamatojoties uz šiem parametriem, un publicēt rezultātus;

iii) vairāku ieinteresēto personu komisijas kontaktpersonām vajadzētu pieprasīt atjauninātu informāciju no saviem tīkliem uz vietām par stāvokli raktuvēs, pārvadāšanas maršrutos un zelta tirdzniecības vietās. Šī informācija būtu jāuzglabā kādā centrālā struktūrā. Šī informācija būtu jādara pieejama vērtētāju grupām,

valdības iestādēm un augšupējās piegādes ķēdes uzņēmumiem, kas veic ieguvu attiecīgajā teritorijā;

b) izvērtējot atbilstošos drošības risinājumus raktuvēs:

i) izplatīt šīs vadlīnijas un informēt drošības spēkus par kriminālām un cita veida sankcijām par nelikumīgu iesaistīšanos zelta ieguvē, tirdzniecībā, darbībā ar to un eksportā; un

ii) atbalstīt drošības mehānismu formalizāciju starp ASM kopienām, pašvaldībām un valsts vai privātiem drošības spēkiem, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību un starptautiskajām organizācijām, lai nodrošinātu, ka visi maksājumi tiek veikti brīvprātīgi un proporcionāli sniegtajiem pakalpojumiem, izskaidrotu iesaistes noteikumus atbilstoši Brīvprātīgajiem drošības un cilvēktiesību principiem, ANO Uzvedības kodeksam tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un ANO Pamatprincipiem par tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu spēka un šaujamooru izmantošanu.

2. Darbības formalizācija⁶⁴, tostarp:

a) uzzinot iemeslus, kādēļ nav formalizētas esošās nerūpnieciskās ražošanas un tirdzniecības sistēmas, lai apzinātu labākās stratēģijas, kā stimulēt un nodrošināt formalizāciju;

b) sniedzot tehnisko palīdzību nerūpnieciskas un maza apjoma izrakteņu ieguves formalizēšanai.^{117 118 119 120}

c) atzīstot nerūpnieciskas un maza apjoma izrakteņu ieguves darbības daudzveidību pēc tās veida un lieluma;

d) veidojot un piedaloties sadarbības iniciatīvās, lai izstrādātu formalizācijas procesa kārtību un finansētu šā procesa atbalsta fondus⁶⁵.

3. Darbības legalizācija⁶⁶. Palīdzēt nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem likumīgā veidā iegūt izrakteņu ieguves atļaujas un citas nepieciešamās atļaujas. Apsvērt citus regulatīvus pasākumus nerūpniecisku un maza apjoma izrakteņu ieguvēju darbības legalizēšanai. Ja rodas problēmas attiecībā uz nelikumīgu ieguvu saskaņā ar izrakteņu ieguves koncesijām, visas ieinteresētās personas tiek mudinātas atvieglot konstruktīvu dialogu starp tiesību īpašniekiem un nerūpnieciskiem un maza apjoma ieguvējiem, ja šīs

117 Lielo ezeru reģionā tas būtu jādara, izmantojot valsts sertificēšanas programmas, ar ko īsteno *ICGLR* reģionālo sertificēšanas mehānismu. Sk. arī *Vision for Responsible Artisanal and Small-Scale Mining in Alliance for Responsible Mining* (Echavarria, C. et al. Eds.), (2008); *The Golden Vein - A guide to responsible artisanal and small-scale mining*. ARM sērija par atbildīgu ASM, Nr. 1, Medellin.

118 Skatīt *ICGLR Regional Certification Manual* (2011).

119 Skatīt *Appendix 3 and 4, ICGLR Certification Manual* (2011).

120 Skatīt *Rock Solid Chances, Felix Hruschka and Cristina Echavarria, Alliance for Responsible Mining* (2011), pieejams <http://www.communitymining.org/index.php/en/arm-publications>. Attiecībā uz Lielo ezeru reģionu skatīt *the fourth tool of the ICGLR Regional Initiative against the Illegal Exploitation of Natural Resources, "Formalisation of the Artisanal Mining Sector"*.

personas darbojas godprātīgi. Rodoties strīdiem par tiesībām, tos būtu jāmēģina risināt mediācijas ceļā, sadarbojoties ar valdību un citām ieinteresētajām personām.

4. Tirdzniecības mezglu novērtēšana un pārvadāšanas maršrutu regulāra kartēšana:

- a) izveidot un piedalīties grupās, kas sastāv no vairāku ieinteresēto personu komisiju pārstāvjiem (skatīt iepriekš), lai vienreiz gadā novērtētu zelta tirdzniecības vietas un pārvadāšanas maršrūtus, pamatojoties uz iepriekš minētajiem parametriem.^{121 122}
- b) lai novērstu jebkādu potenciālu avotu piesārņošanu, uzbūvēt un uzturēt drošas noliktavas galvenajās zelta tirdzniecības vietās. Apsverot atbilstošus drošības risinājumus zelta tirdzniecības vietās un pārvadāšanas maršrūtus:
  - i) izplatīt šīs vadlīnijas un informēt drošības spēkus par kriminālām un cita veida sankcijām par nelikumīgu iesaistīšanos zelta ieguvē, tirdzniecībā, darbībās ar to un eksportā; un
  - ii) atbalstīt drošības mehānismu formalizāciju starp ASM kopienām, pašvaldībām un valsts vai privātiem drošības spēkiem, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību un starptautiskajām organizācijām, lai nodrošinātu, ka visi maksājumi tiek veikti brīvprātīgi un proporcionāli sniegtajiem pakalpojumiem, izskaidrotu iesaistes noteikumus atbilstoši Brīvprātīgajiem drošības un civiltiesību principiem, ANO Uzvedības kodeksam tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un ANO Pamatprincipiem par tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonu spēka un šaujamo izmantošanu.

5. Izsekošanas un/vai pārraudzības ķēžu sistēmu izveide, lai nodrošinātu sūtījumu drošību

121 Skatīt *Responsible Jewellery Council, Standards Guidance, "COP 2.14 Artisanal and Small-Scale Mining"*, kur minētas šādas alternatīvas iespējas attiecībā uz liela apjoma izrakteņu ieguves un ASM iniciatīvām: "Finansējuma (aizdevumu) nodrošināšana tehniskiem un citiem uzlabojumiem; izrakteņu ieguvēju atbalstīšana un apmācīšana dažādās jomās (piemēram, par arodveselību, reģenerāciju, ieguves un apstrādes metodēm, pievienotās vērtības procesiem, organizatorisko un finanšu pārvaldību un sprāgstvielu pārvaldību); atbalsts izrakteņu ieguvējiem, nosakot izrakteņu krājumus (kopā ar atbalstu finansējuma pieejamības jomā); ārkārtas reaģēšanas pakalpojumu sniegšana; apstrādes pakalpojumu sniegšana izrakteņu ieguvējiem vai viņu spēju veidošana pašiem izveidot efektīvas apstrādes iekārtas ar uzlabotu tehnoloģiju; sakaru veidošana ar valsts iestādēm, NVO, arodbiedrībām un starptautiskām aģentūrām, lai gūtu papildu atbalstu; norādījumu sniegšana par mārketingu un tirdzniecību, tostarp godīgas tirdzniecības mehānismiem; proaktīvs atbalsts alternatīvai saimniekošanai, ekonomikas attīstībai un citiem uzlabojumiem ASM kopienās; atbalsts plašākai sabiedrībai, lai tā vietējā tirgū varētu saņemt iespējami daudz preces un pakalpojumus; bērnu darba izskaušana kā nosacījums līdzdalībai kopienā; sieviešu stāvokļa uzlabošana ASM kopienās, izmantojot izpratnes par dzimumu līdztiesību un iespēju nodrošināšanas programmas."

122 Atbildīga nerūpnieciska un maza apjoma izrakteņu ieguve atbilst valsts tiesiskajam regulējumam. Ja piemērojamais tiesiskais regulējums nav īstenots vai ja šāda regulējuma nav, būtu jāņem vērā nerūpniecisku un maza apjoma izrakteņu ieguvēju un uzņēmumu godprātīgie centieni darboties piemērojamā tiesiskā regulējuma ietvaros (ja tāds eksistē), kā arī to iesaiste formalizācijas iespēju izmantošanā, kolīdz tās kļūst pieejamas (ņemot vērā to, ka lielākajā daļā gadījumu nerūpnieciskiem un maza apjoma izrakteņu ieguvējiem ir ļoti ierobežotas spējas vai nav nekādu spēju, tehnisko iespēju vai pietiekamu finanšu līdzekļu šim nolūkam).

- un datu savākšanu par visu zeltu no novērtētām raktuvēm. Ir ieteicams, lai raktuvju novērtēšanai nekavējoties sekotu pareizu pārraudzības ķēžu vai izsekošanas sistēmu ieviešana. Pārraudzības ķēdēm un/vai izsekošanas sistēmām būtu pakāpeniski jāsavāc un jāatjaunina informācija par jebkuru zelta sūtījumu no novērtētām raktuvēm¹²³.
6. Finanšu atbalsta sniegšana *i)* vairāku ieinteresēto personu komisijām, lai tās varētu novērtēt raktuves, pārvadāšanas maršrutus un zelta tirdzniecības vietas; un *ii)* pārraudzības ķēžu un/vai izsekošanas sistēmām. Finanšu atbalsts var izpausties dažādos veidos, tostarp kā tiešs atbalsts iniciatīvām vai kā atlīdzības un prēmijas par zeltu no novērtētām raktuvēm un pārvadāšanas maršrutiem ar izveidotām pārraudzības ķēdēm un/vai izsekošanas sistēmām.
  7. Programmu, kas paredz tiešā veidā un konkurences apstākļos tirgot ASM zeltu no novērtētām raktuvēm, atbalstīšana un piedalīšanās tajās. Kontakta atvieglošana un partnerību veidošana starp nerūpnieciskiem un maza apjoma ieguvējiem, kuri darbojas novērtētās raktuvēs, kausēšanas/attīrīšanas uzņēmumiem, kuri tiešā veidā tirgo zeltu no novērtētām raktuvēm, kas tiek pārvadāts pa drošiem un pārbaudāmiem pārvadāšanas maršrutiem.
  8. Atbalsts sūdzību mehānisma izveidei saskaņā ar šā papildinājuma 1. darbības E daļu un pasākumi, lai nerūpnieciski un maza apjoma ieguvēji varētu šo mehānismu izmantot tā, lai viņi spētu brīdināt uzņēmumus un valsts iestādes par problēmām, kas saistītas ar zelta no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām ieguvī, pārvadāšanu, tirdzniecību, darbībām ar to un eksportu.
  9. Sadarbības veicināšana starp muitas iestādēm eksportējošās un importējošās valstīs.

---

123 Detalizēts saraksts ar informāciju, kas būtu jāiekļauj pārraudzības ķēžu un/vai izsekošanas sistēmās attiecībā uz konkrētiem izrakteniem, ir atrodams *Papildinājuma par zeltu 2. darbības C daļā*.

EKONOMISKĀS SADARBĪBAS UN ATTĪSTĪBAS ORGANIZĀCIJA

ESAO ir unikāls forums, kurā valdības sadarbojas globalizācijas radīto ekonomikas, sociālo un vides problēmu risināšanai. ESAO ir arī virzītājspēks centienos izprast un palīdzēt valdībām reaģēt uz jaunajām pārmaiņām un problēmām, piemēram, korporatīvo pārvaldību, informācijas ekonomiku un iedzīvotāju novecošanas radītajām problēmām. Šī organizācija nodrošina vidi, kurā valdības var salīdzināt praktisko pieredzi, meklēt risinājumus kopīgām problēmām, apzināt labo praksi un censties koordinēt iekšzemes un starptautisko politiku.

ESAO dalībvalstis ir Amerikas Savienotās Valstis, Apvienotā Karaliste, Austrālija, Austrija, Beļģija, Čehijas Republika, Čīle, Dānija, Dienvidkoreja, Francija, Grieķija, Igaunija, Islande, Itālija, Izraēla, Īrija, Japāna, Jaunzēlande, Kanāda, Luksemburga, Meksika, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Slovākijas Republika, Slovēnija, Somija, Spānija, Šveice, Turcija, Ungārija, Vācija un Zviedrija Eiropas Savienība piedalās ESAO darbā.

OECD Publishing plaši izplata šīs organizācijas statistikas datu vākšanas un pētījumu rezultātus par ekonomikas, sociāliem un vides jautājumiem, kā arī konvencijas, pamatnostādnes un standartus, par kuriem vienojušās dalībvalstis.

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izraķteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

OTRAIS IZDEVUMS

Saturs

Padomes ieteikumi pienācīgas pārbaudes vadlīnijām attiecībā uz atbildīgām izraķteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izraķteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām

Papildinājums par alvu, tantalu un volframu Papildinājums par zeltu

Skatiet šo publikāciju tiešsaistē: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185050-en>.

Šis darbs ir publicēts ESAO i-bibliotēkā (*iLibrary*), kurā apkopotas visas ESAO grāmatas, periodiskie izdevumi un statistikas datubāzes.

Papildu informāciju
meklējiet www.oecd-ilibrary.org.

ISBN 978-92-64-18501-2

20 2012 08 1 P

9 789264 18501 2